



JURIDISKA FAKULTETEN

vid Lunds universitet

Vincent Zolotov

# Beviskraft och EncroChat

*Felkällor vid bevisvärdering*

LAGM01 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet

30 högskolepoäng

Handledare: Christian Dahlman

Termin för examen: Period 1 VT 2022

## SAMMANFATTNING

---

Efter att fransk polis lyckats få tillgång till material från den krypterade kommunikationstjänsten EncroChat vidarebefordrades delar av materialet till den svenska Polisen. Detta resulterade i att ett stort antal personer dömdes till långa fängelsestraff.

EncroChat är dels en krypterad kommunikationstjänst, dels ett operativsystem för smarta mobiltelefoner. EncroChat används av personer som inte vill att innehållet i deras kommunikation ska röjas och/eller knytas till deras person. På tjänsten kommunicerar man vanligtvis genom ett användarnamn som består av två slumpvist valda sammansatta engelska ord. Nationellt forensiskt centrum (NFC) har gjort en sammanställning av information om tjänsten och dess funktioner, men denna är inte heltäckande och oklarheter kvarstår.

Det har i flera domar framgått att det material som den svenska polisen tagit del av är ofullständigt. Vad detta beror på vet man inte. Materialet har dessutom även bearbetats av Polisen innan det presenterats för domstolen.

Eftersom det fortfarande råder stora oklarheter kring EncroChat-materialet, inte minst beroende på att tjänsten i sig är ett förhållandevis nytt fenomen, ställer detta höga krav på domstolarna gällande hur EncroChat-materialet bevisvärderas. Flera domstolar har uttryckt att denna typ av bevisning bör värderas med försiktighet. Trots detta finns flera exempel på fällande domar som baserats (nästan) uteslutande på EncroChat-bevisning. Inte heller vad en försiktig värdering av bevisningen rent praktiskt innebär har utvecklats i någon större mån av domstolarna.

För att genomföra en säkrare och mer noggrann bevisvärdering kan sannolikhetssteori användas som ett hjälpmedel. Bayesianisk sannolikhetslära är väl anpassad till detta ändamål, eftersom den tydliggör misstag som frekvent uppstår vid en bevisvärdering. Bevisvärdering grundad i Bayesianisk sannolikhetslära tvingar den som värderar bevisning att strukturera bevisstema och bevisfakta samt att ta ställning till vissa för värderingen avgörande frågor.

I uppsatsen återges och förklaras centrala delar av teorin, i syfte att illustrera hur man kan använda denna för att beräkna sannolikheten för ett bevisstema på ett strukturerat och förhållandevis säkert sätt. Detta innefattar en beskrivning av misstag som är frekvent förekommande vid bevisvärdering, vilka kan ske oberoende om värderingen sker med eller utan hjälp

av Bayesiansk sannolikhetslära. Uppsatsen ger även potentiella psykologiska förklaringsmodeller för denna typ av misstag.

I uppsatsen återges svenska domstolars värdering av EncroChat-bevisning i sju olika domar, varav fyra avgöranden härrör från tingsrätten och tre avgöranden härrör från hovrätten. Domstolarnas bevisvärdering analyseras sedan med utgångspunkt i Bayesiansk sannolikhetslära för att avgöra huruvida bevisvärderingen innehåller vanligt förekommande felkällor, samt huruvida denna är konsekvent och enhetlig domstolar emellan.

I uppsatsen dras slutsatsen att det finns starka indikationer på felkällor i domstolarnas bevisvärdering av EncroChat-material. Bevisvärderingen framstår inte heller vara konsekvent och enhetlig domstolar emellan.

En möjlig anledning till detta är avsaknaden av ett verktyg för att systematisera sin bevisvärdering i allmänhet och för att undvika felkällor i synnerhet. En bevisvärdering grundad på Bayesiansk sannolikhetslära kan minska frekvensen med vilken felbedömningar sker och även leda till en mer konsekvent och enhetlig bevisvärdering olika domstolar emellan.

## ABSTRACT

---

After the French police managed to gain access to material from the encrypted communication service EncroChat, parts of the material were forwarded to the Swedish police. This resulted in a large number of people being sentenced to long prison terms.

EncroChat is partly an encrypted communication service and partly an operating system which runs on smartphones. EncroChat is used by people who do not want the content of their communication to be disclosed and/or linked to them personally. On EncroChat users oftentimes communicate through randomly generated usernames, consisting of two English words. The Swedish National Forensic Center (NFC) has compiled information on the service and its functions, but the information is not exhaustive and ambiguities remain.

Several courts have concluded that parts of the material, which was received by the Swedish police, are missing. What this is due to is still unknown. In addition, the material has also been processed by Swedish police before it is presented to the court.

As there is still a great deal of uncertainty surrounding the EncroChat material, inter alia due to the fact that the service itself is a relatively new phenomenon, this places high demands on the courts regarding how the material is evaluated. Several courts have stated that this type of evidence should be evaluated with caution. Despite this, there are several examples of convictions based (almost) exclusively on EncroChat evidence. What a cautious evaluation of the evidence in practice means hasn't been developed to any great extent by the courts.

To carry out a safer and more accurate evaluation of evidence, probability theory can be used as a tool. Bayesian probability theory is well suited for this purpose, as it clarifies mistakes that frequently occur in the process of evaluating evidence. Bayesian probability theory forces the evaluator to structure their evaluation and to take a position on certain issues that are decisive for it.

The thesis presents and explains central parts of the theory to show how one can use it to calculate the probability of a hypothesis in a structured and relatively safe way. This includes common errors in the evaluation of evidence, which can occur regardless of whether the evaluation is done with or without the help of Bayesian probability theory. The thesis also provides potential psychological explanatory models for these types of mistakes.

The thesis presents the Swedish courts' evaluation of EncroChat evidence in seven different verdicts, of which four decisions derive from the district court and three decisions derive from the Court of Appeal. The courts' evaluation of evidence is then analyzed based on Bayesian probability theory to determine whether the evaluation of evidence contains common sources of error, and whether it is consistent and uniform among courts.

The thesis concludes that there are strong indications of sources of error in the courts' evaluation of evidence. The evaluation of evidence does not seem to be consistent and uniform among courts.

A possible reason for this is the lack of a tool to systematize the evaluation of evidence in general and to avoid sources of error in particular. An evaluation of evidence based on Bayesian probability theory could reduce the frequency with which misjudgments occur and lead to a more consistent and uniform evaluation of evidence among courts.

# INNEHÅLLSFÖRTECKNING

---

Sammanfattning .....	2
Abstract .....	4
1 Inledning.....	10
1.1 Bakgrund .....	10
1.2 Syfte och frågeställning.....	11
1.3 Metod och material.....	11
1.4 Forskningsläge .....	14
1.5 Avgränsning.....	14
1.6 Disposition.....	15
2 Teori och bakgrund .....	17
2.1 Rättsliga utgångspunkter.....	17
2.1.1 Bevisvärdering .....	17
2.1.2 Bevisbörda, beviskrav.....	18
2.1.3 Domskrivning.....	19
2.2 Bevisteori.....	20
2.3 Sannolikhetsteori.....	21
2.3.1 Beviskraft, sannolikhet och odds.....	22
2.3.2 Förbiseende av falsk positiv .....	25
2.3.3 Förbiseende av alternativhypotes .....	26
2.3.4 Överskattning av beviskedja.....	26
2.4 Kognitiv bias .....	27
2.4.1 Confirmation bias .....	29
2.4.2 Anchoring .....	29
2.4.3 Overconfidence .....	30
2.5 EncroChat .....	30
2.5.1 Bakgrund .....	30
2.5.2 Generell information .....	31
2.5.3 Identifikation och positionering .....	31
2.5.4 Lösenord.....	32
2.5.5 Applikationer .....	33
3 Analys .....	34
3.1 Mål B 10010-20 .....	34
3.1.1 Saken .....	34
3.1.2 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan NAK och användarnamnet "ftpftp"	

3.1.3	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan ND och användarnamnet "rolexmannen" .....	37
3.1.4	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan FBP och användarnamnet "oldwood" .....	39
3.1.5	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "ftpftp", "oldwood" samt "rolexmannen" och brottet .....	40
3.2	Analys av domstolens bevisvärdering i mål B 10010-20 .....	42
3.2.1	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan NAK och användarnamnet "ftpftp" .....	42
3.2.2	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan ND och användarnamnet "rolexmannen" .....	47
3.2.3	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan FBP och användarnamnet "oldwood" .....	50
3.2.4	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "ftpftp", "rolexmannen" samt "oldwood" och brottet .....	51
3.3	Mål B 2027-20 .....	56
3.3.1	Saken .....	56
3.3.2	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan KW och användarnamnet "orneryox" .....	56
3.3.3	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan MN och användarnamnen "rudetruck" samt "littleglass" .....	57
3.3.4	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "orneryox", "rudetruck" samt "littleglass" och brottet .....	58
3.4	Analys av domstolens bevisvärdering i mål B 2027-20 .....	59
3.4.1	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan KW och användarnamnet "orneryox" .....	59
3.4.2	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan MN och användarnamnen "rudetruck" samt "littleglass" .....	60
3.4.3	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "orneryox", "rudetruck" samt "littleglass" och brottet .....	64
3.5	Mål B 1327-21 (överklagat avgörande mål B 2027-20) .....	65
3.5.1	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan KW och användarnamnet "orneryox" .....	65
3.5.2	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan MN och användarnamnen "rudetruck" samt "littleglass" .....	66
3.5.3	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "rudetruck", "littleglass" samt "orneryox" och brottet .....	66
3.6	Analys av domstolens bevisvärdering i mål B 1327-21 (överklagat avgörande mål B 2027-20)	67
3.6.1	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan KW och användarnamnet "orneryox" .....	67

3.6.2	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan MN och användarnamnen "rudetruck" samt "littleglass" .....	67
3.6.3	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "orneryox", "rudetruck" samt "littleglass" och brottet .....	69
3.7	Mål B 19660-20 .....	69
3.7.1	Saken .....	69
3.7.2	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan PY och användarnamnet "Excellentleopard" .....	69
3.7.3	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Excellentleopard" och brottet .....	71
3.8	Analys av domstolens bevisvärdering i mål B 19660-20 .....	73
3.8.1	Analys av domstolens bevisvärdering gällande kopplingen mellan PY och användarnamnet "Excellentleopard" .....	73
3.8.2	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Excellentleopard" och brottet .....	76
3.9	Mål B 1858-21 (överklagat avgörande mål B 19660-20).....	78
3.9.1	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan PY och användarnamnet "Excellentleopard" .....	78
3.9.2	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Excellentleopard" och brottet .....	78
3.10	Analys av domstolens bevisvärdering i mål B 1858-21 (överklagat avgörande mål B 19660-20) 79	
3.10.1	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan PY och användarnamnet "Excellentleopard" .....	79
3.10.2	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Excellentleopard" och brottet .....	80
3.11	Mål B 210-21 .....	82
3.11.1	Saken .....	82
3.11.2	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan AAN och användarnamnet "Moodybeta" .....	82
3.11.3	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Moodybeta" och brottet 85	
3.12	Analys av domstolens bevisvärdering i mål B 210-21 .....	86
3.12.1	Analys av domstolens bevisvärdering gällande kopplingen mellan AAN och användarnamnet "Moodybeta" .....	86
3.12.2	Analys av domstolens bevisvärdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Moodybeta" och brottet .....	93
3.13	Mål B 3203-21 (överklagat avgörande mål B 210-21).....	94
3.13.1	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan AAN och användarnamnet "Moodybeta" .....	94
3.13.2	Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Moodybeta" och brottet 94	



3.14	Analys av domstolens bevisvärdering i mål B 3203-21 (överklagat avgörande mål B 210-21)	95
3.14.1	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan AAN och användarnamnet "Moodybeta" .....	95
3.14.2	Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Moodybeta" och brottet .....	96
4	Avslutande diskussion .....	98
4.1	Materialets ofullständighet .....	98
4.2	Delat användande av EncroChat-användarnamn.....	100
4.3	Domskrivning.....	102
4.4	Specifika felkällor och möjliga orsaker .....	103
4.5	För en säkrare bevisvärdering .....	106
4.6	Problematisering av analys .....	107
4.7	Avslutande kommentarer.....	108
5	Källförteckning.....	110

# 1 INLEDNING

---

## 1.1 BAKGRUND

Efter att fransk polis lyckats ta del av material från den krypterade kommunikationstjänsten EncroChat fick även den svenska polisen tillgång till en stor mängd meddelanden som skickats av kriminellt aktiva personer i Sverige.<sup>1</sup> Till följd av detta har flera hundra personer gripits<sup>2</sup> och över 200 års fängelse dömts ut med stöd av EncroChat-bevisningen.<sup>3</sup>

EncroChat-materialet är mycket omdiskuterat och dess tillåtlighet att åberopas som bevisning i svensk domstol har ifrågasatts. Svenska domstolar har konstaterat att bevisningen är tillåten, men det råder fortfarande oklarheter kring hur denna ska värderas.<sup>4</sup> Bland annat Svea hovrätt menar att bevisningen ska bedömas med försiktighet, men har inte närmare specificerat hur detta ska ske eller vad det i praktiken innebär.<sup>5</sup>

Meddelanden skickade på EncroChat knyts i materialet till ett specifikt användarnamn som ofta består av en sammansättning av två engelska ord.<sup>6</sup> De förkonfigurerade mobiltelefoner som används för att kommunicera via EncroChat kan inte positioneras med någon större exakthet. Det enda avtrycket telefonerna lämnar är kontakten med mobilnätet och uppkopplingen till närmaste mobilmast.<sup>7</sup>

Med anledning av att domstolar i Sverige inte har avvisat EncroChat-bevisning, att många års fängelse har dömts ut samt att det uttryckts att denna typ av bevisning bör bedömas med försiktighet är det viktigt att reda ut hur denna typ av bevisning faktiskt bedöms i praktiken. Eftersom användarnamnet på EncroChat är anonymiserat råder det stor osäkerhet kring vem det är som faktiskt är brukaren och således även vem som har skickat de meddelanden som av åklagare påstås ha med åtalet att göra. Vidare finns det också osäkerheter kopplade till

---

<sup>1</sup> Expressen, "Slog till mot gangstervärlden – så knäckte polisen koderna" <<https://www.expressen.se/nyheter/expressen-fordjupning/slog-till-mot-gangstervarlden-sa-knackte-polisen-koderna/>> besökt 2022-04-20.

<sup>2</sup> SVT Nyheter, "Flera hundra frihetsberövades efter att EncroChat knäcktes" <<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/flera-hundra-frihetsberovade-efter-EncroChat>> besökt 2022-04-20.

<sup>3</sup> Aftonbladet, "200 års fängelse med bevis från EncroChat" <<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/bnEvme/200-ars-fangelse-med-bevis-fran-EncroChat>> besökt 2022-04-20.

<sup>4</sup> Svenska Dagbladet, "EncroChat-bevisning tillåten – men vilket värde har den?" <<https://www.svd.se/a/7KeoyK/EncroChat-bevisning-tillaten-men-vilket-varde-har-den>> besökt 2022-04-20.

<sup>5</sup> Dagens Juridik, "Svea hovrätts bedömningar blottar en svaghet i svensk straffprocessrätt" <<https://www.dagensjuridik.se/debatt/svea-hovratts-bedomning-blottar-en-svaghet-i-svensk-straffprocessratt/>> besökt 2022-04-20.

<sup>6</sup> Ibid.

<sup>7</sup> NFC Notat 2020:09 s. 11 (se Bilaga 1).

huruvida meddelandena faktiskt åsyftar det aktuella brottet i fråga. För att EncroChat- bevisning ska göras användbar måste ett användarnamn knytas till en specifik person och de meddelanden som skickats av användarnamnet knytas till ett specifikt brott. Ytterligare osäkerheter relaterade till specifika bevisfakta behöver också vägas in i bedömningen.

## 1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Uppsatsens syfte är dels att sammanställa ett antal domstolars bevisvärderingar kopplade till EncroChat-meddelanden, dels att analysera och utvärdera denna. Centralt är att undersöka om, hur och i vilken utsträckning domstolen i sin bevisvärdering har tagit hänsyn till felkällor som påverkar sannolikheten för den tilltalades skuld. Även huruvida domstolarnas bevisvärdering framstår som konsekvent och enhetlig utreds.

För att göra detta möjligt krävs även en genomgång av relevant sannolikhetsteori kopplad till bevisvärdering samt en utredning av EncroChats funktionalitet. Vidare ska även potentiella psykologiska förklaringsmodeller relaterade till eventuella felbedömningar i bevisvärderingen undersökas. Detta görs i syfte att söka svar på vad anledningen till eventuella felbedömningar skulle kunna vara.

För att uppnå uppsatsens syfte besvaras följande frågeställningar:

- Vilka felkällor måste beaktas vid värdering av EncroChat-bevisning?
- Hur hanterar domstolen dessa felkällor i sin bevisvärdering?
- Är bevisvärderingen konsekvent och enhetlig domstolar emellan?

## 1.3 METOD OCH MATERIAL

Uppsatsens inledande del är främst deskriptiv. I denna del beskrivs gällande rätt relaterat till den rättsliga bakgrund som är relevant för uppsatsen. Bland annat bevisvärdering, beviskrav och bevisbörda beskrivs med utgångspunkt i relevanta rättskällor. Här används en rättsdogmatisk metod. I syfte att fastställa gällande rätt kan lagtext, rättspraxis, förarbeten och dokt-

rin användas. Detta kallas för rättskällor. Rättsdogmatisk metod innebär att gällande rätt påvisas utifrån vad som framgår i rättskällorna<sup>8</sup> I uppsatsen används samtliga rättskällor i den del där en rättsdogmatisk metod tillämpas.

Utöver detta presenteras även för uppsatsen relevant sannolikhetssteori kopplad till bevisvärdering. Här används Christian Dahlmans bok "Beviskraft – Metod för bevisvärdering i brottmål". Boken bygger på Bayesiansk sannolikhetslära, vilket även är vad som ligger till grund för den analys av domstolens bevisvärdering som görs senare i uppsatsen. I denna del av uppsatsen presenteras relevanta felkällor som domstolen behöver ta hänsyn till vid bevisvärdering av EncroChat-material. I detta sammanhang knyts även an till psykologisk forskning, vilken relaterar till olika felkällor som är frekvent förekommande vid intuitiva bedömningar av sannolikheten för en hypotes. Syftet är att ge en potentiell förklaringsmodell till varför detta sker. I denna del används dels litteratur baserad på psykologisk forskning, dels Christian Dahlmans bok.

Vidare innefattar uppsatsen en genomgång av EncroChat och dess funktionalitet. Till detta används Nationellt forensiskt centrum's sammanfattande information om enheter förkonfigurerade med EncroChat OS samt Nationella operativa avdelningens PM om EncroChat.

I nästa del presenteras och analyseras domstolarnas bevisvärdering av EncroChat-material utifrån ett antal svenska rättsfall. Presentationen och analysen av bevisvärderingen struktureras utifrån de bevisstämman som domstolen har att styrka relaterat till den bevisning som värderas. Inledningsvis presenteras domstolarnas bevisvärdering i ett givet fall, följt av en analys av domstolens bevisvärdering i det aktuella fallet. Här tillämpas en rättsanalytisk metod. Den rättsanalytiska metoden innebär en analys av gällande rätt och dess tillämpning, vilken kan baseras inte bara på rättskällor utan i stället även på annat material, exempelvis material hämtat från andra vetenskapliga discipliner.<sup>9</sup>

I förevarande fall innebär detta att domstolarnas bevisvärdering av EncroChat-material kritiskt analyseras med utgångspunkt i Bayesiansk sannolikhetslära. Syftet är att utreda huruvida eller i vilken utsträckning domstolarna har tagit hänsyn till felkällor vid sin bevisvärdering. I detta skede förs bland annat resonemang kring sannolikheten för ett bevisfaktum

---

<sup>8</sup> Kleineman, "Juridisk metodlära", s. 21, s. 36

<sup>9</sup> Sandgren, "Rättsvetenskap för uppsatsförfattare", s. 45 ff.

givet att bevisemat är falskt samt vad givet bevisfaktum kan tala om för oss, dvs. vad bevisfaktumet i fråga faktiskt tyder på.

För att utföra en så noggrann analys av domstolens bevisvärdering som möjligt har även samtliga till rättsfallen hörande förundersökningsprotokoll gått igenom och relevanta delar har analyserats. Domstolarnas värderingar av ett givet bevisfaktum granskas, utvärderas och jämförs med vad som i förundersökningsprotokollen faktiskt framgår angående det aktuella bevisfaktumet. Syftet med analysen är inte att ta ställning i skuldfrågan eller att göra ett försök att kvantifiera sannolikheten för ett visst bevisema. I stället syftar analysen till att visa på vilka omständigheter som bör beaktas och vilken typ av resonemang som med nödvändighet måste föras, i syfte att i största möjliga mån kunna undvika felkällor vid bevisvärdering. I denna del används Christians Dahlmans bok "Beviskraft – Metod för bevisvärdering i brottmål" som utgångspunkt.

I den avslutande delen presenteras och diskuteras de slutsatser som dragits utifrån det analyserade materialet. Vidare innefattar denna del även en problematisering av den analys som utförts och de slutsatser som dragits utifrån analysen. Slutsatserna bygger på en tillämpning av s.k. innehållsanalys, vilket i förevarande fall innebär att analysen av de rättsfall som tidigare presenterats systematiskt undersöks i syfte att hitta likheter och skillnader gällande dels hanteringen av felkällor i synnerhet, dels huruvida bevisvärderingen framstår som konsekvent och enhetlig domstolar emellan i allmänhet.<sup>10</sup> Innehållsanalysen knyter an till den teori och bakgrund som presenterats samt till vad som framkommit i analysen. Detta innebär att metoden som tillämpas i den avslutande delen förenas med både den rättsdogmatiska och den rättsanalytiska metoden som tillämpats tidigare. Syftet är att konkret koppla slutsatser, som dragits utifrån vad som framkommit i analysen, till vad som tidigare framkommit om bland annat gällande rätt samt att kritiskt analysera detta förhållande.

---

<sup>10</sup> Hall & Wright, "Systematic Content Analysis of Judicial Opinions", s. 64

#### 1.4 FORSKNINGSLÄGE

Än så länge har ingen forskning relaterad till svenska domstolars bevisvärdering av EncroChat-material i synnerhet publicerats. Denna typ av bevisning är ett förhållandevis nytt fenomen, varför ny forskning inom området troligtvis kommer att publiceras i framtiden.

Vad som dock har forskats kring i förhållandevis stor omfattning är bevisvärdering i allmänhet. Här är bland annat Per-Olof Ekelöfs bevisvärdemodell värd att nämnas. En återgivning av denna modell har publicerats i bland annat SvJT (Svensk Juristtidning) 1989.

Vidare är även Christian Diesens bidrag till forskningen värd att nämna. Han lanserade den så kallade "hypotesprövningsmetoden" på 90-talet. Metoden finns återgiven i en bok kallad "Bevisprövning i brottmål", vars senaste upplaga utgavs 2015.

Slutligen ska även Christian Dahlmans bidrag till forskningen inom området nämnas. Dahlmans bidrag till forskningen är det för uppsatsen viktigaste. Dahlmans bok "Beviskraft: Metod för bevisvärdering i brottmål" utgavs 2018 och bygger på bevisvärdering grundad på Bayesiansk sannolikhetslära.

#### 1.5 AVGRÄNSNING

Uppsatsen har avgränsats till att endast behandla ett urval av rättsfall i vilka EncroChat-material använts som bevisning. Urvalet av rättsfall är inte heltäckande. Detta innebär att inte samtliga svenska rättsfall där EncroChat-bevisning värderats innefattas. I de utvalda rättsfallen återges och analyseras endast domstolarnas bevisvärdering av bevisfakta som har ett direkt samband med EncroChat. Eventuella andra bevisfakta i fallen återges och analyseras inte.

Vidare återges och analyseras endast de delar av förundersökningsprotokollen, relaterade till de utvalda rättsfallen, som innefattar bevisning knuten till EncroChat. Eventuella återstående delar av förundersökningsprotokollen analyseras och återges inte.

Uppsatsen är avgränsad till att undersöka huruvida eller i vilken utsträckning domstolarna tar hänsyn till osäkerheter som kan kopplas till EncroChat-bevisning och huruvida de olika domstolarnas bevisvärderingar framstår som konsekventa och enhetliga. Resonemang kring och bedömningar av skuldfrågan innefattas inte.

Endast för uppsatsens syfte relevanta delar av sannolikhets teori knuten till bevisvärdering kommer att presenteras och tillämpas. Detta innefattar vilka felkällor som presenteras. Uppsatsen innehåller inte någon heltäckande genomgång av sannolikhets teori.

De psykologiska förklaringsmodeller vilka presenteras som möjliga orsaker till felkällor vid bevisvärdering, är inte på något sätt uttömmande. Ett urval av olika typer av s.k. "bias" har gjorts utifrån vad som bedömts vara relevant i förhållande till de felkällor som behandlas i uppsatsen.

## 1.6 DISPOSITION

Uppsatsen inleds med en genomgång av relevant bakgrunds information och teori. Avsnittet innehåller information kring relevant gällande rätt i Sverige. Här görs en sammanfattande genomgång kring i svensk rätt gällande bevisbörda, beviskrav oskyldighetspresumtion. Vidare återges även bestämmelser och riktlinjer relaterade till domskrivning.

På detta följer en genomgång av för uppsatsen relevant av bevis- och sannolikhets teori, framför allt Bayesiansk sannolikhetslära. Detta innefattar även en genomgång av för uppsatsen relevanta felkällor som bör beaktas vid en bevisvärdering. Sedan följer information kring s.k. "kognitiv bias", vilket är psykologiska förklaringsmodeller som beskriver möjliga orsaker till att felbedömningar i bevisvärdering sker.

Avsnittet avslutas med en genomgång av information om EncroChat. Detta innefattar bland annat information om kommunikationstjänstens olika funktioner. Informationen har ursprungligen sammanställts av Nationellt forensiskt centrum (NFC).

Uppsatsens andra avsnitt innehåller dels en kortfattad sammanfattning av vad de olika rättsfallen handlar om, dels en återgivning av domstolarnas bevisvärdering relaterad till det EncroChat-material som behandlats i respektive fall. Vidare innehåller denna del även en analys av domstolarnas bevisvärdering, med utgångspunkt i Bayesiansk sannolikhetslära.

Uppsatsens avslutande del innehåller författarens slutsatser och reflektioner kring vad som framkommit i analysen. Denna del innefattar diskussion och allmänna kommentarer. Den avslutande diskussionen innehåller även en problematisering av domstolens bevisvärdering, samt av både den analys som utförts i uppsatsens föregående del och av de slutsatser som

dragits utifrån denna. I den avslutande delen ges även konkreta förslag till hur en säkrare bevisvärdering skulle kunna åstadkommas.



## 2 TEORI OCH BAKGRUND

---

### 2.1 RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER

#### 2.1.1 Bevisvärdering

I 35 kap. 1 § Rättegångsbalken framgår att domstolen efter samvetsgrannprövning av all bevisning som förekommit i målet avgöra vad som kan anses vara bevisat. Detta innebär dock inte att domstolen är fri att grunda sitt avgörande på en helt subjektiv uppfattning om bevisningen i det aktuella fallet.<sup>11</sup> Värderingen ska stödjas på skäl som kan godtas av ”andra förståndiga personer” och vara objektivt grundad. Vidare åligger det domstolen att i domskälen klargöra grunderna för att ett visst bevis anses tyda på en viss hypotes.<sup>12</sup> Högsta domstolen menar att analysen måste vara strukturerad, objektivt grundad och att endast rationella skäl får påverka bevisvärderingen.<sup>13</sup>

Domstolen är begränsad till att endast värdera det material som framkommit i respektive mål. Detta utesluter dock inte att värderingen stödjer sig på omständigheter som är allmänt kända, s.k. allmänna erfarenhetssatser. Om en erfarenhetssats på vilken värdering av ett bevis grundas faller utanför vad som är allmänt känt bör domstolen inte lita endast på sin egen sakkunskap.<sup>14</sup>

Erfarenhetssatser är ofta centrala för domstolar när man gör uppskattningar av den allmänna sannolikheten för en hypotes. Sådana uppskattningar är av högsta betydelse för huruvida en hypotes, efter att hänsyn tagits till all bevisning, kan anses vara bevisad eller inte. Om den allmänna sannolikheten för en hypotes bedöms vara hög krävs inte lika mycket eller lika stark bevisning för att hypotesen ska anses vara bevisad.<sup>15</sup>

---

<sup>11</sup> NJA 2015 s. 702

<sup>12</sup> SOU 1938:4 s. 378

<sup>13</sup> NJA 2015 s. 702

<sup>14</sup> Ibid.

<sup>15</sup> Klami, ”Kriminalregister och bevisvärdering”, SvJT 1990, s. 339 ff.

### 2.1.2 Bevisbörda, beviskrav

För att en tilltalad ska dömas till ansvar för brott krävs att det är ställt bortom rimligt tvivel att hen gjort sig skyldig till vad hen åtalats för.<sup>16</sup> Beviskravet kan även beskrivas som ett uttryck för principen *in dubio reo*. Denna innebär att osäkerheter i bevisningen med nödvändighet ska tolkas till fördel för den tilltalade.<sup>17</sup>

Beviskravet innebär rent praktiskt att hypotesen, dvs. åklagarens gärningsbeskrivning eller bevisemat, måste ha tillräckligt starkt stöd givet den evidens, dvs. bevisfakta, som presenterats. För att kunna avgöra huruvida någonting kan anses vara ställt bortom rimligt tvivel krävs med nödvändighet att domstolen tar ställning till hur sannolik hypotesen är givet de omständigheter som presenterats till stöd för denna. För att kunna ta ställning till hur sannolikt ett visst scenario är givet vissa omständigheter krävs att domstolen även tar ställning till hur sannolika alla andra potentiellt möjliga scenarion, dvs. alla möjliga alternativhypoteser, är givet att samma omständigheter föreligger.<sup>18</sup>

Det krävs utöver detta även att utredningen i sig varit tillräckligt utförlig (dvs. robust). Detta innebär att det inte givet vidare utredningsåtgärder skulle framkomma nya omständigheter som avsevärt förändrar sannolikheten för hypotesen.<sup>19</sup> Ett annat sätt att beskriva saken är att det, åtminstone vad man vet, inte finns några ytterligare utredningsåtgärder som på ett avgörande sätt skulle kunna påverka sannolikheten för den tilltalades skuld.<sup>20</sup> Kravet på robusthet finns inte uttryckligen lagstadgat, men det råder trots det stor enighet om att utredningens robusthet är en faktor som måste beaktas av domstolen.<sup>21</sup>

Som konstaterat är åklagaren den som måste frambringa tillräcklig bevisning till stöd för åtalet.<sup>22</sup> Den tilltalade ska ses som oskyldig till motsatsen bevisats. Detta är en central del av rätten till en rättvis rättegång, vilken följer av artikel 6 i Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. Artikel 6 stadgar rätten för den tilltalade att förhålla sig fullständigt passiv utan att detta per definition ska innebära en nackdel för denne. Domstolen får, med andra ord, som utgångspunkt inte lägga över bördan på den tilltalade att förklara sin oskuld, utan

---

<sup>16</sup> Se NJA 1980 s. 725, NJA 1996 s. 176

<sup>17</sup> Diesen, "Bevisprövning i brottmål", s. 138

<sup>18</sup> Dahlman, "Beviskraft – Metod för bevisvärdering i brottmål", s. 142

<sup>19</sup> Dahlman, s. 134 f.

<sup>20</sup> Ekelöf, "Rättegång – fjärde häftet", s. 187

<sup>21</sup> Ekelöf, s. 189

<sup>22</sup> NJA 1980 s. 725, NJA 1996 s. 176, NJA 2015 s. 702, se även Dahlman, s. 63

det är åklagaren som har hela bevisbördan.<sup>23</sup> Trots detta menar Högsta domstolen att en tilltalad i specifika fall kan krävas på en förklaring och även dömas om hen misslyckas med detta.<sup>24</sup> Denna förklaringsbörda finns inte uttryckligen stadgad i lag. I 35 kap. 4 § Rättegångsbalken stadgas dock att domstolen i sin bevisvärdering faktiskt får ta hänsyn till vilken verkan den tilltalades passivitet ska bedömas ha. Bedömning kan göras både av effekten av fullständig passivitet<sup>25</sup> och effekten av en icke trovärdig förklaring.<sup>26</sup> Högsta domstolen menar dock att en förklaringsbörda endast kan läggas på den tilltalade i situationer då det är uppenbart att det krävs en förklaring.<sup>27</sup>

### 2.1.3 Domskrivning

I 17 kap. 7 § Rättegångsbalken framgår att den dom ska avfattas skriftligen och innehålla uppgifter om bland annat domskälen med uppgift om vad som är bevisat i målet.

Sveriges domstolar uppger i sin strategi för utformning av domar och beslut att domstolen ska koncentrera sig på vad som beslutats och varför. Vid domskrivningen ska fokus ligga på att redovisa bevisvärderingen och den rättsliga analysen.<sup>28</sup>

Det har även ställts upp krav på att samtliga domstolar ska redovisa rekommendationer på hur deras domar och beslut ska utformas gällande bland annat juridisk argumentation.<sup>29</sup>

Södertörns Tingsrätt har sedan 2010 arbetat för att förbättra sin domskrivning. I deras riktlinjer framgår bland annat att parternas argumentation alltid ska bemötas. Vidare ska tydligt anges vad det är domstolen ska pröva samt specifikt vad den måste ta ställning till. Om någonting saknar relevans kan detta talas om, samt om viss bevisning inte berörs överhuvudtaget ska domstolen förklara varför så varit fallet.<sup>30</sup>

---

<sup>23</sup> Dahlman, s. 64 f.

<sup>24</sup> NJA 2013 s. 931

<sup>25</sup> NJA 1984 s. 520

<sup>26</sup> NJA 2013 s. 931

<sup>27</sup> NJA 2015 s. 702

<sup>28</sup> Sveriges domstolar, "Strategi för utformning av domar och beslut", s. 2

<sup>29</sup> SOU 2008:106 s. 263

<sup>30</sup> Södertörns tingsrätt, "Riktlinjer för domskrivning", s. 11

## 2.2 BEVISTEORI

När man försöker bevisa att ett påstående om verkligheten är sant behöver man hitta stöd för påståendet i specifika omständigheter som man anser bevisar påståendet. Påståendet i sig betecknas inom vetenskapen ofta som hypotes och det som anses stödja hypotesen betecknas som evidens. Inom bevisvärdering används vanligen en annan typ av terminologi. Här talas om bevistema och bevisfakta, där det förstnämnda motsvarar hypotesen och det sistnämnda motsvarar evidensen till stöd för hypotesen.<sup>31</sup>

Inom brottmål motsvarar huvudhypotesen åklagarens gärningsbeskrivning, vilket är en beskrivning av det brott som den tilltalade påstås ha begått.<sup>32</sup> Det förekommer även att det finns flera andra hypoteser knutna till huvudhypotesen. Gärningsbeskrivningen kan kallas för huvudtema och övriga hypoteser kan kallas för delteman. Delteman ska ofta ge stöd åt huvudtemat men behöver i motsats till huvudtemat inte utgöra något brott.<sup>33</sup>

För att något mer konkret exemplifiera ovanstående;

I ett fiktivt fall menar åklagaren att den tilltalade har sålt stora mängder kokain och därför gjort sig skyldig till synnerligen grovt narkotikabrott. Detta har formulerats i en specifik gärningsbeskrivning, vilken utgör huvudtemat i fallet. Till stöd för detta åberopar åklagaren chattkommunikation som han menar tyder på att den tilltalade faktiskt är skyldig till gärningsbeskrivningen. För att avgöra huruvida denna bevisfakta överhuvudtaget ger stöd till bevistemat måste först bevisas att det faktiskt var den tilltalade som skrev de åberopade chattmeddelandena. Att den tilltalade skrivit dessa meddelande utgör således ett deltema i fallet, vilket om det kan bevisas i sin tur utgör bevisfakta eller evidens till stöd för det huvudsakliga bevistemat.<sup>34</sup>

För att bevisa sin hypotes kan åklagaren åberopa flera bevisfakta. Dessas ska tillsammans ge stöd åt att den tilltalade är skyldig. Om man i ovanstående fiktiva fall exempelvis även har

---

<sup>31</sup> Dahlman, s. 11

<sup>32</sup> Åklagarmyndigheten, "Gärningsbeskrivning" <<https://www.aklagare.se/ordlista/g/garningsbeskrivning/>> besökt 2022-04-10.

<sup>33</sup> Dahlman, s. 12, s. 204 f.

<sup>34</sup> Dahlman, s. 12

beslagtagit en ovanligt stor mängd kontanter av den tilltalade, kan detta bevisfaktum i kombination med den åberopade chattkommunikationen öka sannolikheten för att den tilltalade är skyldig. Detta kallas för samverkande bevisning.<sup>35</sup>

I motsats till samverkande bevisning står motverkande bevisning. Motverkande bevisning innebär bevisfakta som talar emot att bevis temat är sant. Om den chattkommunikation som åberopats av åklagaren exempelvis är skriven på japanska och den tilltalade med största sannolikhet inte behärskar detta språk talar bevisfaktumet i fråga emot att huvud temat i ovanstående fiktiva fall är sant.<sup>36</sup>

Vid en bevisvärdering i domstol ska ställning tas till varje enskilt bevisfaktum. Detta innebär att bedöma hur kraftigt stöd ett visst bevisfaktum ger för bevis temat. Bevisfaktum relaterade till samma bevis tema måste räknas samman. Här ska hänsyn tas till både samverkande och motverkande bevisning. Om misstag begås i denna process blir resultatet antingen en över- eller underskattning av hur starkt den sammanlagda bevisningen talar för att huvud temat är sant. För att huvud temat ska anses vara styrkt gäller i svensk rätt att ska vara ställt bortom rimligt tvivel att den tilltalade handlat så som påstås i gärningsbeskrivningen.<sup>37</sup>

### 2.3 SANNOLIKHETSTEORI

För att kunna utföra en noggrannare och säkrare bevisvärdering kan sannolikhets teori användas som ett hjälpmedel. Grundläggande kunskaper inom detta område kan hjälpa den som ska värdera bevisning att strukturera och underbygga sina resonemang och bedömningar. Även om detta inte garanterar att en korrekt bedömning i slutändan har gjorts, så minskar åtminstone risken för att tankefel begås och gör sådana även enklare att upptäcka.<sup>38</sup>

Vid bevisvärdering i brottmål kan Bayesiansk sannolikhetslära med fördel användas. Teorin lämpar sig väl till detta ändamål eftersom den effektivt synliggör och strukturerar problem

---

<sup>35</sup> Ibid.

<sup>36</sup> Ibid.

<sup>37</sup> Dahlman, s. 12 f., se även avsnitt 4.1

<sup>38</sup> Dahlman, s. 13

som vanligtvis uppkommer vid bevisvärdering. Metoden används med fördel för att ta ställning till hur sannolikheten för en hypotes påverkas av viss evidens.<sup>39</sup>

Sannolikhet förkortas vanligtvis med bokstaven P (av engelskans probability) och hypotes med bokstaven H. Sannolikheten för hypotesen förkortas vanligtvis som P(H). I ett brottmål kan hypotesen exempelvis vara att X dödade Y. Sannolikheten för hypotesen, dvs. P(H), blir i detta fall sannolikheten för att X dödade Y. Både inom brottmål och inom Bayesiansk sannolikhetslära är sannolikheter villkorade. Detta innebär att sannolikheten för någonting, exempelvis att X dödade Y är beroende av någonting annat, exempelvis att Z säger att hen såg att X döda Y. Att Z säger sig ha sett X döda Y kan således vara evidens för att X faktiskt dödade Y. Evidens kan förkortas som E. Sannolikheten för hypotesen givet att evidensen föreligger, dvs. sannolikheten att X dödade Y givet att Z säger att hen såg X döda Y kan skrivas som  $P(H|E)$ .<sup>40</sup>

Om evidensen ger stöd för hypotesen innebär detta att sannolikheten för hypotesen ökar givet att evidensen föreligger.<sup>41</sup> Syftet med att använda sig utav Bayesiansk sannolikhetslära inom bevisvärdering är att säkrare kunna avgöra hur sannolikheten för ett bevisstema förändras av ny information (dvs. av ytterligare bevisfakta).<sup>42</sup>

### 2.3.1 Beviskraft, sannolikhet och odds

Desto starkare stöd ett visst bevisfaktum ger för bevisstemat, desto starkare beviskraft har bevisfaktumet. Ett bevisfaktum med en förhållandevis stark beviskraft ökar sannolikheten för bevisstemat mer än ett bevisfaktum med en förhållandevis svag beviskraft.<sup>43</sup> Beviskraft är ett ord som används för att beskriva vilken förmåga ett visst bevisfaktum har att öka sannolikheten för bevisstemat.<sup>44</sup>

Bevisvärde är en annan term som används vid värdering av bevisning. Bevisvärdet beskriver i stället sannolikheten för att ett bevisfaktum har orsakats av bevisstemat. Det finns flera problem med att i bevisvärdering utgå ifrån bevisvärde i stället för beviskraft. En bedömning

---

<sup>39</sup> Ibid.

<sup>40</sup> Ibid.

<sup>41</sup> Dahlman, s. 14

<sup>42</sup> Dahlman, s. 18

<sup>43</sup> Dahlman, s. 66

<sup>44</sup> Dahlman, s. 67

som utgår ifrån bevisvärde är mindre precis än en bedömning som utgår ifrån beviskraft. Genom att ta hänsyn till enbart ett bevisfaktums bevisvärde kan man endast göra en värdering av bevisfaktum som har en kausalrelation med bevistemat. Andra i sammanhanget potentiellt relevanta omständigheter som inte har orsakats av bevistemat kan överhuvudtaget inte värderas på detta sätt. Frågan som i bevisvärderingssammanhang behöver besvaras är hur sannolikt bevistemat är givet aktuella bevisfakta.<sup>45</sup>

För att räkna fram beviskraften hos ett visst bevisfaktum måste sannolikheten för s.k. falsk och sann positiv avgöras. Falsk positiv innebär den situation där bevisfaktumet föreligger men bevistemat är falskt, exempelvis att Z säger att hen sett X döda Y, trots att så inte var fallet (dvs. X är oskyldig). Sann positiv innebär den situation där bevisfaktumet föreligger och bevistemat stämmer, exempelvis att Z säger att hen sett X döda Y och så faktiskt också var fallet. Beviskraften i detta bevisfaktum kan sedan beräknas sedan genom att dividera sannolikheten för sann positiv och falsk positiv.<sup>46</sup>

$$\text{Beviskraft} = P(E|H) / P(E|-H)$$

Om vi uppskattar sannolikheten för sann positiv, dvs. att Z säger att hen sett X döda Y och så faktiskt också var fallet, till 90% och sannolikheten för falsk positiv, dvs. att Z säger att hen sett X döda Y men att så inte var fallet, till 10% resulterar det i följande uträkning:

$$0,90/0,10 = 9$$

Detta innebär att ett sant positivt utfall är 9 gånger mer sannolikt än ett falskt positivt utfall. Sannolikheten för sann positiv är en uppskattning av att Z i 90 av 100 hypotetiska fall under exakt samma omständigheter hade uppgett sig ha sett X döda Y och att detta också stämmer. Den uppskattade sannolikheten för falsk positiv innebär att i 10 fall av 100 säger sig Z ha sett X döda Y trots att detta av någon anledning inte stämmer.<sup>47</sup>

---

<sup>45</sup> Dahlman, s. 32 f.

<sup>46</sup> Dahlman, s. 69

<sup>47</sup> Dahlman, s. 75

Beviskraften i ett bevisfaktum har alltid ett positivt värde, dvs ett värde  $> 0$ .<sup>48</sup> Om sannolikheten för sann och falsk positiv är lika stor resulterar detta i en beviskraft på 1. Detta innebär att bevisfaktumet inte påverkar sannolikheten för hypotesen på något sätt.<sup>49</sup>

Det är inte möjligt att med säkerhet sätta några exakta siffror på sannolikheten för sann respektive falsk positiv, poängen med analysen är i stället att bilda sig en ungefärlig uppfattning om bevisningens styrka. Ett annat sätt att hantera beviskraften när det är svårt att uppskatta sannolikheten för sann och falsk positiv är att i stället direkt göra en bedömning av likelihoodkvoten. Detta innebär att man resonerar kring hur mycket mer sannolikt det ena utfallet är än det andra, utan att bedöma sannolikheten för de båda var för sig.<sup>50</sup>

För att räkna ut sannolikheten för ett bevistema givet de bevisfakta som presenterats används ursprungssannolikheten som startpunkt. Ursprungssannolikhet innebär sannolikheten för att en person i den tilltalades position har agerat som påstås i gärningsbeskrivningen och denna styrs i svensk rätt av oskyldighetspresumtionen.<sup>51</sup>

Vidare måste hänsyn tas till två olika moment i sannolikhetsbedömningen. Sannolikheten för bevistemat innan hänsyn tagits till bevisfaktumet kallas för sannolikhet ex ante. Sannolikheten för bevistemat efter att hänsyn tagits till bevisfaktumet kallas för sannolikheten ex post. Sannolikheten ex ante är den samma som ursprungssannolikheten endast innan hänsyn tagits till det första bevisfaktumet. Sannolikheten efter att hänsyn tagits till detta bevisfaktum är då sannolikheten ex post relaterat till detta faktum. Sannolikheten ex ante när hänsyn ska tas till ett eventuellt andra bevisfaktum är i sin tur det samma som sannolikheten ex post för det första bevisfaktumet.<sup>52</sup>

Eftersom ett bevistema antingen måste vara sant eller falskt innefattas alla möjliga tänkbara scenarion som kan ha förelegat. Om sannolikheten för att ett bevistema är sant är 80% är således sannolikheten för att det är falskt 20%. Ett annat sätt att beskriva sannolikheten är genom att använda sig av odds. Oddset för skuld skulle i detta fall vara fyra ( $0,8/0,2 = 4$ ).<sup>53</sup>

Detta innebär att det är fyra gånger mer sannolikt att den tilltalade är skyldig än att hen är

---

<sup>48</sup> Dahlman, s. 69

<sup>49</sup> Dahlman, s. 70

<sup>50</sup> Dahlman, s. 76

<sup>51</sup> Dahlman, s. 83

<sup>52</sup> Dahlman, s. 84

<sup>53</sup> Ibid.



oskyldig. Kvoten av sannolikheten att beviset är sant och sannolikheten att beviset är falskt ger oddsen för beviset. Detta kan även skrivas som  $\text{odds} = \frac{\text{sannolikhet}}{1 - \text{sannolikhet}}$ . Av detta följer att  $\text{sannolikhet} = \frac{\text{odds}}{\text{odds} + 1}$ .<sup>54</sup>

Odds för beviset ex post är det samma som odds för beviset ex ante multiplicerat med beviskraften (likelihoodkvoten). Vad som således krävs för att kunna slutföra uträkningen är dels sannolikheten för beviset ex ante (eftersom denna kunskap gör att vi också kan veta sannolikheten för att beviset är falskt ex ante), dels beviskraften (likelihoodkvoten) för bevisfaktumet. Odds för beviset ex post dividerat med odds för beviset ex post + 1 ger oss sannolikheten för beviset ex post.<sup>55</sup>

### 2.3.2 Förbiseende av falsk positiv

För att avgöra med vilken styrka viss evidens påverkar en hypotes krävs att hänsyn tas till sannolikheten för ett sant positivt utfall, dvs. sannolikheten för att hypotesen är sann givet att evidensen föreligger, och ett falskt positivt utfall, dvs. sannolikheten för att hypotesen är falsk givet att evidensen föreligger.<sup>56</sup>

Om domstolen använder sig utav intuitiva bedömningar vid bevisvärderingen finns det en risk att (nästan) uteslutande fokusera på sannolikheten för sann positiv. Detta betyder att domstolen helt eller åtminstone delvis förbiser sannolikheten för falsk positiv, vilket påverkar beviskraften hos ett visst bevisfaktum. Mer konkret innebär det att domstolen kan missa eller undervärdera vanligheten i omständigheter som påverkar sannolikheten för falsk positiv. Om en gärningsperson exempelvis observerats ha flytt från en brottsplats i en röd Volvo och även den tilltalade kör en röd Volvo kan detta vid en intuitiv bedömning anses vara evidens som starkt talar för att den tilltalade är skyldig. Vid närmare eftertanke kan det dock framgå att det finns en mycket stor mängd personer som äger en röd Volvo, dessutom kanske gärningspersonen inte ens varit ägare till den röda Volvon som använts vid brottet. Detta är omständigheter som gör att evidensen kanske egentligen inte alls talar för hypotesen med den styrka som antagits vid en första anblick.<sup>57</sup>

---

<sup>54</sup> Dahlman, s. 85

<sup>55</sup> Dahlman, s. 86 f.

<sup>56</sup> Dahlman, s. 319

<sup>57</sup> Ibid.

Små förändringar i sannolikheten för falsk positiv kan ha mycket stora effekter på beviskraften hos ett visst bevisfaktum. En (fel)bedömning av att sannolikheten för falsk positiv är 1% i stället för 2% har 50 gånger större effekt på beviskraften än en (fel)bedömning av att sannolikheten för sann positiv är 98% i stället för 99%.<sup>58</sup>

För att undvika att göra missbedömningar krävs att domstolen vid bevisvärdering av ett visst bevisfaktum alltid ställer sig frågan hur sannolikt det är att bevisfaktumet skulle föreligga givet att beviset är falskt, dvs. att den tilltalade inte är skyldig. Här måste alla eller åtminstone så många omständigheter, vilka kan påverka sannolikheten för falsk positiv, som möjligt beaktas.<sup>59</sup>

### 2.3.3 Förbiseende av alternativhypotes

Det finns ofta flera alternativhypoteser till åklagarens gärningsbeskrivning. Om domstolen enbart beaktar sannolikheten för den alternativhypotes som den tilltalade fört fram missar man att ta hänsyn till alla sannolikheten för alla andra möjliga alternativhypoteser. Detta innebär i sin tur att åklagarens bevisning överskattas, eftersom sannolikheten för falsk positiv endast värderas i förhållande till en enda alternativhypotes. I ett brottmål måste samtliga möjliga alternativhypoteser beaktas vid bevisvärderingen, det är inte enbart den tilltalades invändningar som ska motbevisas.<sup>60</sup>

För att undvika missbedömningar krävs att domstolen frågar sig huruvida det finns ett eller flera potentiellt möjliga alternativa scenarion utöver vad den tilltalade fört fram, samt tar ställning till hur sannolika dessa i så fall är.<sup>61</sup>

### 2.3.4 Överskattning av beviskedja

Ofta innehåller en beviskedja flera delteman som slutligen förbinder ett bevisfaktum med huvudtemat, dvs. gärningsbeskrivningen. Exempelvis kan det första deltemat handla om huruvida person Y varit brukare av användarnamn X i en applikation för krypterad kommunikation. Nästa deltema skulle då kunna handla om att person Y varit den enda brukaren av

---

<sup>58</sup> Ibid.

<sup>59</sup> Ibid.

<sup>60</sup> Dahlman, s. 321

<sup>61</sup> Ibid.

användarnamn Y, vilket i förläningen kan leda fram till slutsatsen att den tilltalade faktiskt skickat de meddelanden som knutits till den brottsliga gärningen och således är att betrakta som skyldig.<sup>62</sup>

En överskattning av bevisedja sker när domstolen drar slutsatsen att eftersom mycket pekar på att person Y varit brukare av användarnamn X, innebär detta också att person Y varit den enda brukaren av användarnamn X. Då tas enbart hänsyn till eventuella osäkerheter i det första ledet, medan osäkerheter i nästa led ignoreras och beviskraften överskattas. Det kan exempelvis vara så att person Y faktiskt var brukare av användarnamn X, men att det även funnits flera andra personer som också växelvis brukat användarnamnet. Detta kan innebära att person Y egentligen inte är den som skickat de meddelande som knutits till den brottsliga gärningen, trots att hen varit brukare av användarnamn X.<sup>63</sup>

För att undvika missbedömningar krävs att domstolen strukturerar sin bevisvärdering och för resonerar kring specifikt vilket deltema som bevisfaktumet i fråga tyder på. Med andra ord måste domstolen ta ställning till vad bevisfaktumet i fråga faktiskt kan indikera.

Domstolen måste i varje led identifiera eventuella osäkerheter knutna till deltemat i fråga, för att sedan gå vidare och göra samma sak relaterat till nästa deltema. Det kan exempelvis finnas starka indikationer på att person Y brukat användarnamn X, men det kan fortfarande råda en stor osäkerhet kring huruvida hen varit den ensamma brukaren av användarnamnet eller inte.<sup>64</sup>

## 2.4 KOGNITIV BIAS

Kognitiv bias innebär frekvent återkommande tankefel som uppkommer hos människor med anledning av hur mänskligt medvetande fungerar, närmare hur vi registrerar intryck samt hur vi lagrar och tolkar information. Trots att en människa är medveten om sin egen benägenhet att begå sådana tankefel är dessa svåra att undvika.<sup>65</sup> Även vid bevisvärdering är

---

<sup>62</sup> Ibid.

<sup>63</sup> Ibid.

<sup>64</sup> Ibid.

<sup>65</sup> Shacter, "The Seven Sins of Memory", s. 160

denna typ av tankefel ofta återkommande. Kognitiv bias kan beskrivas som ett samlingsbegrepp för många olika typer av bias.<sup>66</sup>

Ett sätt att förklara anledningen till kognitiv bias är att abstrahera det mänskliga minnet till att vara bestående av två olika system. Det första systemet är automatiskt och dess syfte är att snabbt och effektivt sortera den mängd information som hela tiden når oss. Systemet kan ses som grundläggande för vårt handlande i enklare situationer där många mindre beslut tas utan någon närmare eftertanke. Det andra systemet innehåller vårt medvetna och reflekterande tänkande. Information bedöms och värderas här. Systemet fungerar långsammare eftersom intryck aktivt analyseras och tas ställning till.<sup>67</sup>

Om människan alltid hade använt sig av det andra systemet skulle det i princip vara omöjligt att få någonting gjort överhuvudtaget, eller åtminstone skulle saker och ting vara mycket tidskrävande, eftersom varje enskilt beslut aktivt måste analyseras och tas ställning till.

Enligt denna förklaringsmodell håller det första systemet ett högt tempo eftersom information automatiskt sorteras och värderas enligt enkla tumregler. Ofta kan dessa tumregler leda till bra och effektiva beslut, men ibland kan tumreglerna innebära att vi människor drar helt felaktiga slutsatser. Detta är, enligt förklaringsmodellen, anledningen till att vi människor systematiskt begår samma typer av tankefel.<sup>68</sup>

För att undvika tankefel måste människan koppla in det andra systemet och medvetet reflektera över och korrigera den felaktiga slutsats som tumregeln i det första systemet har lett till. I en optimal värld skulle det första systemet endast sköta enklare bedömningar som inte kräver någon vidare djup analys och det andra systemet sedan ta över i situationer då detta krävs. Forskning visar dock att så sällan är fallet i verkligheten. I stället fortsätter det första systemet att arbeta, vilket resulterar i olika typer av kognitiv bias.<sup>69</sup>

Olika typer av kognitiv bias kan leda till missbedömningar i domstolarnas bevisvärdering och i förläningen även materiellt felaktiga domar. Detta kan exempelvis innebära att den tilltalade bedöms vara skyldig när hen egentligen är oskyldig eller vice versa.

---

<sup>66</sup> Dahlman, s. 43

<sup>67</sup> Dahlman, s. 43 f.

<sup>68</sup> Dahlman, s. 44

<sup>69</sup> Ibid.

#### 2.4.1 Confirmation bias

Confirmation bias, eller konfirmeringsbias, kan beskrivas som en mänsklig tendens att söka information som bekräftar en redan etablerad uppfattning, exempelvis gällande huruvida en tilltalad person är skyldig eller inte. Samtidigt ignoreras information som motsäger den redan etablerade uppfattningen. Med andra ord är tendensen att validera en hypotes starkare än tendensen att falsifiera densamma.<sup>70</sup> Detta kan i ett brottmål exempelvis innebära att domstolen i ett alltför tidigt skede bildat sig en uppfattning i skuldfrågan och sedan värderar bevisningen i ljuset av detta, vilket resulterar i att omständigheter som eventuellt talar emot att den tilltalade är skyldig förbises eller vice versa.<sup>71</sup>

Konfirmeringsbias leder m.a.o. till felbedömningar eftersom domstolen i sin bevisvärdering är mer uppmärksam på sådan information som överensstämmer med vissa antaganden som gjorts mer eller mindre medvetet, än på sådan information som motsäger dessa antaganden. Denna typ av bias kan även leda till problem i polisutredningar, där bevisning som talar emot att den misstänkte är skyldig ignoreras till fördel för sådan bevisning som talar för detta.<sup>72</sup>

#### 2.4.2 Anchoring

Anchoring sker när exempelvis en domstol får viss information i början av sin bedömning och sedan använder denna information som referenspunkt i sin bevisvärdering. Detta påverkar bedömningen eftersom domstolen omedvetet relaterar till referenspunkten.<sup>73</sup> Detta kan exempelvis ske när domstolen tar del av bevisning där polisen redan dragit slutsatser och bifogat kommentarer om vad specifika bevisfaktum anses tyda på, trots att dessa kommentarer egentligen bara är hypoteser från Polisens sida. Kommentarererna kan sedan agera som en typ av "ankare" för domstolen att omedvetet falla tillbaka på när de själva ska värdera bevisningen.<sup>74</sup>

---

<sup>70</sup> Ashcraft & Radavansky, "Cognition", s. 420 f.

<sup>71</sup> Dahlman, s. 46

<sup>72</sup> Ibid.

<sup>73</sup> Dahlman, s. 46 f.

<sup>74</sup> Dahlman, s. 47 f.

### 2.4.3 Overconfidence

Overconfidence innebär att någon, exempelvis en domstol, överskattar säkerheten i sina egna bedömningar.<sup>75</sup> Detta kan bero på att man efter en viss tid får ett starkare självförtroende eller en känsla av att man är mycket kompetent, vilket gör att man inte ifrågasätter sig själv och sina egna bedömningar i samma utsträckning som tidigare. Resultatet kan bli i att domstolen inte närmare analyserar och utvärderar eventuella intuitiva bedömningar. På detta sätt kan omständigheter som talar emot att den tilltalade är skyldig omedvetet förbises.

## 2.5 ENCROCHAT

### 2.5.1 Bakgrund

Smarttelefoner konfigurerade med applikationer för krypterad kommunikation har på senare tid varit vanligt förekommande i brottsliga sammanhang. 2017 började telefoner med EncroChat OS tas i beslag. Detta fortsatte fram till mitten av 2020 då leverantören, efter att ha förstått att myndigheter tagit sig in på plattformen, sände ut ett varningsmeddelande till alla sina användare.<sup>76</sup>

Materialet från smarttelefoner konfigurerade med EncroChat OS har använts som bevisning vid brottmål i Sverige. Materialet har tagits fram av franska myndigheter och sedermera överlämnats till den svenska Polisen. Svenska åklagare har därför ingen insyn i hur detta har skett eller om materialet på något sätt har bearbetats innan överlämnandet.<sup>77</sup>

Nationellt forensiskt centrum (NFC) beskriver i sin rapport att EncroChat bygger på en odo- kumenterad variant av operativsystemet Android samt att systemet innefattar applikationer för krypterad kommunikation. NFC poängterar att de endast kan beskriva vad som är observerat, vilket inte utesluter andra versioner av EncroChat OS med annan funktionalitet än den som beskrivs.<sup>78</sup>

---

<sup>75</sup> Dahlman, s. 43

<sup>76</sup> Nationella operativa avdelningen, "PM EncroChat", s. 1 f. (se Bilaga 1)

<sup>77</sup> Åklagarmyndigheten, "Varför vet inte svenska åklagare hur EncroChatmaterialet kommit fram?", <https://www.aklagare.se/nyheter-press/aktuellt-pa-aklagarmyndigheten/varfor-vet-inte-svenska-aklagare-hur-EncroChatmaterialet-kommit-fram/> besökt 2022-04-01.

<sup>78</sup> NFC Notat 2020:09 s. 7 (se Bilaga 1)

### 2.5.2 Generell information

EncroChat-telefoner är konfigurerade med två olika operativsystem. Ett öppet system som kallas för Android OS och ett säkert system som kallas för EncroChat OS. Eftersom Android är en plattform med s.k. öppen källkod är det fullt legalt att utforma egentillverkade operativsystem baserade på Android. Ofta utformas dessa varianter med fokus på bl.a. säkerhet och användarvänlighet. EncroChat OS är ett sådant egentillverkat operativsystem. I systemet är många funktioner borttagna. På en telefon konfigurerad med EncroChat OS kan inga externa applikationer laddas ned, utan enbart de applikationer som förkonfigurerats på enheten kan användas.<sup>79</sup>

Det har påträffats ett antal olika modeller av telefoner med EncroChat OS installerat. Telefonerna som påträffats i Sverige kommer framför allt från tre olika tillverkare; OnePlus, BQ och VSmart. Troligtvis har nämnda tillverkares telefonmodeller använts dels för att de är förhållandevis billiga, dels för att telefonerna i fråga enkelt kan modifieras för att köra ett annat operativsystem än det som telefonerna levereras med från tillverkaren. Telefonerna kostar vanligtvis mellan 300-400 euro, men konfigurerade med EncroChat OS är priset istället mellan 1000-2000 euro. Telefonerna har vanligtvis köpts via personlig kontakt eller via kontakt som skett genom EncroChats olika hemsidor.<sup>80</sup>

### 2.5.3 Identifikation och positionering

EncroChat-telefoner kan ha möjligheten att använda två SIM-kort. Detta innebär att enheterna då även har två IMEI-nummer, vilket är en 15-siffrig unik nummerkombination som kan användas för att identifiera enskilda telefoner i mobilnätet. I de smarttelefoner som analyserats av NFC stämmer inte IMEI-numren överens mellan de två olika operativsystemen (dvs. mellan Android OS och EncroChat OS). NFC kan inte med bestämdhet säga någonting om telefonernas olika IMEI-nummer eller hur de används. Detta beror på att variationen är för stor. Vanligtvis går dock telefonens riktiga IMEI-nummer att utläsa på en etikett på enheten.<sup>81</sup>

---

<sup>79</sup> NFC Notat 2020:09 s. 11 (se Bilaga 1)

<sup>80</sup> NFC Notat 2020:09 s. 8 (se Bilaga 1)

<sup>81</sup> NFC Notat 2020:09 s. 9 (se Bilaga 1)

Platstjänster, som på en vanlig mobiltelefon samlar in data via GPS, WI-FI, Bluetooth och mobilmaster för att positionera en mobil enhet, har inaktiverats eller helt plockats bort på EncroChat-telefonerna. Detta innebär att det inte går att närmare positionera enheterna. Det enda avtryck som enheterna efterlämnar är kontakten med mobilnät och närmaste basstation. Detta avtryck är inte synligt i enheterna själva.<sup>82</sup> Basstationer tar emot data från mobiltelefoner och skickar denna sedan vidare. Basstationer tjänar ofta förhållandevis stora områden.<sup>83</sup>

#### 2.5.4 Lösenord

På enheterna finns en möjlighet att sätta lösenord på Android OS men detta har enligt NFC vanligtvis inte gjorts.<sup>84</sup> EncroChat OS är däremot alltid lösenordskyddat och startas genom användandet av en viss knappkombination. Denna kombination varierar beroende på modell av telefon.<sup>85</sup>

Det krypterade operativsystemet skyddas av flera lösenord. Vid uppstart av enheten måste användaren ange vad NFC benämner disklösenord. Detta måste bestå av minst 15 alfanumeriska tecken, vilket innebär att lösenordet måste innehålla både siffror och bokstäver samt eventuellt skiljetecken och specialtecken. Om enheten inte använts de senaste 24 timmarna efter att den låsts upp stängs den av och disklösenordet måste återigen anges.<sup>86</sup>

Vidare skyddas enheten av ett skärmlösenord, vilket måste innehålla minst sex alfanumeriska tecken. Även detta lösenord måste skrivas in igen efter inaktivitet. Enheterna är även konfigurerade med något som kallas "Panic PIN", vilket är en sifferkombination som kan användas för att radera allt innehåll på enheten. Utöver detta är applikationen "Notes" också skyddad med ett särskilt lösenord.<sup>87</sup>

---

<sup>82</sup> NFC Notat 2020:09 s. 11 (se Bilaga 1)

<sup>83</sup> Strålsäkerhetscentralen, "Mobiltelefonnätets funktion och basstationer", <<https://www.stuk.fi/web/sv/teman/mobiltelefoner-och-basstationer/mobiltelefonnätet/mobiltelefonnätets-funktion-och-basstationer>> besökt 2022-05-21.

<sup>84</sup> NFC Notat 2020:09 s. 9 (se Bilaga 1)

<sup>85</sup> NFC Notat 2020:09 s. 10 (se Bilaga 1)

<sup>86</sup> Ibid.

<sup>87</sup> Ibid.



### 2.5.5 Applikationer

EncroChat OS är förkonfigurerat med ett antal applikationer, varav Chat, Notes och Status är de mest centrala. Det finns ingen möjlighet att själv installera några andra applikationer på enheten än de applikationer enheten är förkonfigurerad med.<sup>88</sup>

Applikationen Status ger användaren information om telefonens EncroChat abonnemang. I applikationen kan användaren se hur många dagar hen har kvar innan abonnemanget måste förnyas.<sup>89</sup>

Applikationen Notes ger användaren möjlighet att göra lösenordskyddade anteckningar. Anteckningarna sparas med datum och kan troligtvis endast innehålla text. Texten kan kopieras för att sedan klistras in i exempelvis ett chattmeddelande.<sup>90</sup>

Chat är den mest centrala delen i enheterna och är även den applikation som operativsystemet fått sitt namn ifrån. Kommunikation i applikationen kan ske via text, bild och tal. Varje användare i nätverket har ett unikt användarnamn i applikationen. Detta är vanligtvis en sammanslagning av två engelska ord. Det finns också möjlighet att använda ett egenvalt användarnamn. NFC menar att det mesta tyder på att användarnamn inte går att flytta mellan telefoner, vilket motiveras med att användare har valt nya användarnamn som varit snarlika sådana som de tidigare använt. Det konstateras dock att vissa användare faktiskt har flyttat användarnamn mellan telefoner när dessa har uppgraderat sitt abonnemang och köpt en ny enhet.<sup>91</sup>

I applikationen finns även en statusfunktion där användaren kan skriva någonting som alla användarens kontakter kan ta del av. För att lägga till en kontakt anges ett användarnamn tillsammans med ett meddelande. Den som fått förfrågan om att läggas till som kontakt måste sedan acceptera inbjudan. Användaren kan även ge sina kontakter ett smeknamn som troligtvis endast används lokalt på telefonen.<sup>92</sup> Applikationen innehåller även en s.k. "burner"-funktion, vilket innebär att avsända meddelanden självdestrueras efter en viss tid.<sup>93</sup>

---

<sup>88</sup> NFC Notat 2020:09 s. 11 (se Bilaga 1)

<sup>89</sup> NFC Notat 2020:09 s. 12 (se Bilaga 1)

<sup>90</sup> Ibid.

<sup>91</sup> NFC Notat 2020:09 s. 13 (se Bilaga 1)

<sup>92</sup> Ibid.

<sup>93</sup> Mål B 10010-20 s. 28

## 3 ANALYS

---

Detta avsnitt innefattar en återgivning av de olika domstolarnas bevisvärdering av EncroChat-material samt en analys av bevisvärderingen med utgångspunkt i Bayesiansk sannolikhetslära.

Domstolen har oftast två huvudsakliga bevisteman att värdera vid bedömning av EncroChat-material. Dels behöver en fysisk person knytas till ett visst EncroChat-användarnamn. Antingen ska personen bekräftas vara den ensamma brukaren av användarnamnet i fråga, alternativt åtminstone vara den som skickat de i fallet aktuella meddelandena. Vidare måste även de i fallet aktuella meddelanden, som skickats av användarnamnet i fråga, kunna knytas till den i fallet aktuella brottsligheten. Domstolen har att ta hänsyn till generella osäkerheter relaterade till EncroChat i allmänhet (exempelvis oklarheter kring funktionalitet samt ofullständighet av materialet) och specifika bevisfaktum i synnerhet (exempelvis vad som åsyftas i ett specifikt meddelande).

Både återgivelsen av domstolarnas bevisvärdering och analysen av denna struktureras utifrån ovanstående bevisteman, dvs. persons koppling till användarnamn respektive användarnamnets koppling till brottet.

### 3.1 MÅL B 10010-20

#### 3.1.1 Saken

I det aktuella fallet har fyra olika personer åtalats för brottslighet relaterad till ett mordförsök som skedde den 19 maj 2020.<sup>94</sup> Tre av de åtalade har knutits till olika användarnamn på EncroChat och meddelanden skickade från dessa användare har använts som bevisning i målet. Samtliga åtalade dömdes för brott relaterade till mordförsöket. Domstolens bevisvärdering tar sikte på att avgöra huruvida de tilltalades brukat specifika EncroChat-användarnamn samt att huruvida de olika användarnamnen i sina meddelanden faktiskt åsyftar det i fallet aktuella brottet.<sup>95</sup>

---

<sup>94</sup> Mål B 10010-20 s. 9

<sup>95</sup> Mål B 10010-20 s. 1 ff.

3.1.2 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan NAK och användarnamnet "ftpftp"  
NAK har av domstolen kopplats till EncroChat-användarnamnet "ftpftp".<sup>96</sup> NAK själv menar att han använt en EncroChat-telefon med detta användarnamn, men att denna delats med två andra personer boende i samma område som han själv. Anledningen till detta menade han var en brist på EncroChat-telefoner.<sup>97</sup> NAK menar att man vanligtvis inte berättade vem som för stunden använde telefonen, utan att den som hade telefonen i stället hörde av sig till respektive person om det kom ett meddelande avsett för denne.<sup>98</sup>

NAK förnekar att han har skrivit något av de meddelandena som åklagaren menar att han har skrivit. Utöver detta menar han att han inte vet någonting om den händelse som han står åtalad för, utöver det som andra har berättat för honom samt det som han läst i förundersökningsmaterialet och på internet.<sup>99</sup>

Telefonen som är knuten till användarnamnet "ftpftp" har inte hittats.<sup>100</sup> Domstolen konstaterar att telefonen som knutits till användarnamnet "ftpftp" följer samma rörelsemönster som NAKs privata mobiltelefon. Detta baseras på att båda telefoner har flest uppkoppling till basstationer i närheten av vad som vid tidpunkten var NAKs adress.<sup>101</sup>

Utöver detta konstaterar domstolen att "ftpftp"-telefonen vid flera tillfällen kopplat upp till basstationer i närheten av platser där NAK har använt sitt bankkort, Bank-ID eller Swish vid ungefär samma tidpunkt. Vidare har en anteckning hittats i "ftpftp"-telefonen som motsvarar en bild som även hittats i NAKs privata mobiltelefon.<sup>102</sup>

I meddelande skickade av användaren "ftpftp" nämns även namn och smeknamn som kan kopplas till NAK samt till dennes son och fru. Även en bild på NAKs Snapchat-användarnamn har skickats mellan användaren "ftpftp" och en annan användare.<sup>103</sup>

Domstolen menar att det inte är uteslutet att flera personer delar på en EncroChat-telefon eftersom telefonerna var dyra och svåra att få tag på. Enligt en promemoria av Nationella operativa avdelningen hos Polisen, vilken åklagaren åberopat som bevisning, bedöms dock

---

<sup>96</sup> Mål B 10010-20 s. 35

<sup>97</sup> Mål B 10010-20 s. 18

<sup>98</sup> Mål B 10010-20 s. 19

<sup>99</sup> Ibid.

<sup>100</sup> Mål B 10010-20 s. 17

<sup>101</sup> Mål B 10010-20 s. 36

<sup>102</sup> Ibid.

<sup>103</sup> Ibid.

sambruk av EncroChat-telefoner vara sällsynt. Domstolen menar att en invändning om att flera användare delat på en telefon är enkel att göra och svår eller t.om. omöjlig att kontrollera. Domstolen drar slutsatsen att det ligger nära till hands att invändningen är en efterhandskonstruktion.<sup>104</sup>

Domstolen gör bedömningen att det i chatt-materialet inte finns någonting som tyder på att "ftpftp" brukats av flera användare. Domstolen gör även bedömningen att rörelsemönstret för NAKs personliga telefon samt "ftpftp"-telefonen inte ger något utrymme för att en annan person kan ha använt telefonen vid planeringen som pågick fr.om. 10 april till 19 maj 2020.<sup>105</sup>

Eftersom NAK har bekräftat att det var han som skickat meddelande från användaren "ftpftp" den 26 april 23.35 då användaren skrivit att "Amir sover" (Amir är NAKs son) och "ftpftp" senare samma natt (27 april kl 02:21) fortsatte att planera mordet drar domstolen slutsatsen att det är "*minst sagt verklighetsfrämmande*" att någon annan skulle komma hem till NAK mitt i natten och ta över telefonen för att fortsätta planera ett mord.<sup>106</sup>

Vidare konstaterar domstolen att användaren "ftpftp" den 5 maj 2020 kl 19:53 skickade ett meddelande där det stod att han var på väg till macken, tillsammans med en bild på OKQ8 i Järfälla. NAK uppges ha fångats av en övervakningskamera på samma bensinmack drygt 5 minuter senare. Ungefär samtidigt har skickade "ftpftp" meddelande om mordplaneringen. Domstolen menar att ett användarbyte även i detta fall "*i högsta grad är osannolikt*".<sup>107</sup>

Domstolen menar att invändningar om delat användande av en EncroChat-telefon eller att ett meddelande har sänts av någon annan alltid måste värderas kritiskt. Detta menar domstolen gäller särskilt i allvarliga kriminella sammanhang, exempelvis vid planering av ett mord. Genom att låna ut en krypterad telefon riskerar en gärningsman att information kommer på avvägar och sprids, vilket domstolen menar är precis vad man vill undvika genom att

---

<sup>104</sup> Ibid.

<sup>105</sup> Mål B 10010-20 s. 37

<sup>106</sup> Ibid.

<sup>107</sup> Ibid.

använda kryptering. Domstolen gör bedömningen att en invändning om en okänd annan användare måste stödjas av *”något som med viss substans tyder på att flera personer har använt telefonen och skickat de belastande meddelandena”*.<sup>108</sup>

Domstolens slutsats är att *”utredningen inte ger utrymme för att ”ftpftp” är någon annan än NAK”*.<sup>109</sup>

3.1.3 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan ND och användarnamnet *”rolexmannen”*  
Domstolen konstaterar inledningsvis att en telefon med ett IMEI-nummer identiskt med det som knutits till *”rolexmannen”* har beslagtagits hemma hos ND.<sup>110</sup>

ND själv menar att han inte skrivit något av meddelandena som åklagaren menar att han skrivit. Allt han vet om händelsen i fråga har han hört av andra samt läst i exporterna av materialet och på internet.<sup>111</sup>

ND menar att han är en av flera personer som använt sig av användarnamnet *”rolexmannen”*, men uppger att han för sin egen säkerhets skull inte kan berätta vilka dessa är. ND menar att användarnamnet den 5 april fördes över till en ny telefon och att han sedan dess inte har använt sig utav *”rolexmannen”* på EncroChat. Den telefon som beslagtagits hos honom har enligt ND legat i en låda sedan april 2020.<sup>112</sup>

Eftersom den EncroChat-telefon som kan kopplas till användarnamnet *”rolexmannen”* och exporterna under tidsperioden fr.om. den 25 mars 2020 t.om. den 5 april 2020 togs i beslag hos ND den 24 juni 2020 gör domstolen bedömningen att detta talar starkt för att det är han som har varit brukare av användarnamnet.<sup>113</sup>

Det faktum att ND är en av tre delägare i ett företag som förmedlar rolexklockor är ytterligare en faktor som enligt domstolen talar starkt för att ND är brukare av *”rolexmannen”*. När en annan användare på EncroChat den 3 april 2020 frågar *”rolexmannen”* vem han är svarar

---

<sup>108</sup> Ibid.

<sup>109</sup> Mål B 10010-20 s. 38

<sup>110</sup> Mål B 10010-20 s. 17

<sup>111</sup> Mål B 10010-20 s. 20

<sup>112</sup> Ibid.

<sup>113</sup> Mål B 10010-20 s. 38

”rolexmannen” med ”Du ser på mitt namn”, samma dag skickar ”rolexmannen” även en bild på en Instagram-profil knuten till det företag som ND är delägare i.<sup>114</sup>

Domstolen konstaterar att ”rolexmannen” den 4 och 5 april 2020 kopplar upp mot basstationer nära den adress där ND är folkbokförd. Vid samma tid skriver ”rolexmannen” att han bara varit hemma under denna tidsperiod.<sup>115</sup>

Exporterna från ”rolexmannen” omfattar tidsperioden fr.om. den 25 mars 2020 till den 5 april 2020. Domstolen uppger att det inte är klarlagt varför det saknas material från tiden efter den 5 april. Det resoneras kring att anledningen kan vara att enheten bytts ut till en säkrare alternativt att det är relaterat till tekniken hos franska myndigheter. Domstolen konstaterar dock att användaren har fortsatt vara aktiv på plattformen EncroChat och att meddelande som skrivits av användaren efter den 5 april i stället har hämtats ur exporterna från andra användare.<sup>116</sup>

Domstolen listar en rad faktorer som menas tala för att ND även efter den 5 april 2020 använder sig utav användarnamnet ”rolexmannen”. Bland annat sker en stor del av konversationerna med en annan användare både före och efter den 5 april. Utöver detta skrivs meddelanden på kroatiska alternativt serbokroatiska och vissa andra likheter i språkhanteringen observeras. Ordet inte förkortas ”nt” och ordet kommer förkortas ”kmr”.<sup>117</sup>

Det observeras även att det både före och efter den 5 april framgår att ”rolexmannen” har någon typ av koppling till Skåne. Dagen efter mordförsöket (dvs. den 20 maj) skriver ”rolexmannen” att han inte var i stan och skickar en bild på en gata i Malmö.<sup>118</sup> Domstolen konstaterar att även ND befann sig i Malmö under den här tidsperioden, baserat på dennes korttransaktioner.<sup>119</sup>

---

<sup>114</sup> Mål B 10010-20 s. 39

<sup>115</sup> Ibid.

<sup>116</sup> Ibid.

<sup>117</sup> Ibid.

<sup>118</sup> Ibid.

<sup>119</sup> Mål B 10010-20 s. 40

En annan omständighet som enligt domstolen talar för att ND är "rolexmannen" även efter den 5 april är att han och NAK är nära vänner, vilket man anser vara bevisat genom WhatsApp-meddelanden dem emellan. Domstolen gör bedömningen att *"samma vänskap återspeglas i hur "ftpftp" och "rolexmannen" formulerar sig när de chattar med varandra"*.<sup>120</sup>

Domstolen konstaterar att det verkar vara möjligt att flytta ett användarnamn mellan EncroChat-telefoner. Trots detta menar man att det finns något som tyder på att det är en ny person som tagit över användarnamnet, vilket baseras på bedömningen att det finns så mycket likheter i språk, kontakter och rörelsemönster hos "rolexmannen" både före och efter den 5 april.<sup>121</sup>

Utifrån sin bevisvärdering drar domstolen slutsatsen att NDs invändning om att någon annan använt sig utav "rolexmannen" efter den 5 april är motbevisad. Domstolen menar att NDs förklaringar är *"diffusa"* och att han inte lämnat några uppgifter om hur överlämnande av hans användarnamn gått till. Utöver detta gör domstolen bedömningen att det verkar *"mycket osannolikt att någon skulle lämna över ett användarkonto som har ett namn som är så nära förknippat med honom personligen och hans näringsverksamhet"*. Domstolen gör således bedömningen att ND och ingen annan är "rolexmannen".<sup>122</sup>

3.1.4 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan FBP och användarnamnet "oldwood"  
Det har inte gått att koppla användarnamnet "oldwood" till någon mobiltelefon.<sup>123</sup> FBP själv menar att han delat användarnamnet med flera andra personer. FBP uppger dock att det nog är han som använt "oldwood" och skrivit de meddelanden som åklagaren påstår.<sup>124</sup>

Domstolen konstaterar att information som rör FBPs personliga förhållanden har identifierats i materialet knutet till "oldwood". Bland annat familjeförhållanden, hälsa och uppehållsorter nämns. Vidare menar domstolen att ingenting tyder på att flera personer har brukat användaren "oldwood".<sup>125</sup>

---

<sup>120</sup> Ibid.

<sup>121</sup> Ibid.

<sup>122</sup> Mål B 10010-20 s. 40 f.

<sup>123</sup> Mål B 10010-20 s. 17

<sup>124</sup> Mål B 10010-20 s. 21

<sup>125</sup> Mål B 10010-20 s. 41

Med anledning av ovanstående utgår domstolen från att det är FBP som är den enda som använt sig utav användarnamnet "oldwood". Domstolen menar att FBP "*under alla omständigheter ... genom sina egna uppgifter [är] bunden till de meddelanden som avser målsäganden*".<sup>126</sup>

### 3.1.5 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "ftpftp", "oldwood" samt "rolexmannen" och brottet

Domstolen inleder med att konstatera att EncroChat-materialet är ofullständigt. Eftersom vissa meddelanden i chattarna saknas menar domstolen att materialet måste "*tolkas med viss försiktighet*". Vidare menar domstolen att EncroChats s.k. "burner"-funktion gör att det inte kan uteslutas att meddelanden som skickats och är en del av materialet aldrig har lästs av mottagaren.<sup>127</sup>

"Ftpftp" kontaktades den 10 april av "rolexmannen", med anledning av att den sistnämnde blivit kontaktad av någon som kallas Fish. Fish hade hört att "ftpftp" satt ett pris på hans huvud. I samband med detta vidarebefordrade "rolexmannen" en chatt mellan honom och "oldwood" till "ftpftp". I denna del av materialet menar domstolen att det framgår att "oldwood" är den som kallas för Fish. Domstolen konstaterar att FBP bekräftat att det fanns ett rykte om att "ftpftp" satt ett pris på hans huvud och att det är han som går under smeknamnet Fish.<sup>128</sup>

Senare samma dag lade "ftpftp" till "oldwood" som kontakt på EncroChat. Efter detta påbörjades planeringen av mordförsöket. Domstolen menar att det är uteslutet att något annat mordförsök än det som de tilltalade har åtalats för diskuteras i de delarna av materialet där det är tydligt att ett mordförsök diskuteras.<sup>129</sup>

Fr.om. den 10 april framgår det av konversationen som "ftpftp" har med bl.a. "abouwet" att någon ska dödas. Det diskuterades huruvida man ska anlita någon för detta samt om målsäganden ska sprängas och om en el-cykel ska fixas fram. "Ftpftp" hade även konversationer med "oldwood" och "rolexmannen" som handlar om tändhattar och sprängdeg.<sup>130</sup>

---

<sup>126</sup> Ibid.

<sup>127</sup> Mål B 10010-20 s. 28

<sup>128</sup> Ibid.

<sup>129</sup> Ibid.

<sup>130</sup> Mål B 10010-20 s. 29



Domstolen menar att det i materialet framgår att "ftpftp" får information om målsägandes rutiner av "oldwood". Bland annat bekräftades i materialet att målsägande tar bussen till jobbet. I konversationen mellan "ftpftp" och "rolexmannen" framgick enligt domstolen att "rolexmannen" har skaffat fram en skytt till det planerade mordförsöket. Vidare menas att "ftpftp" fått information om att han måste skaffa fram mat till lägenheten där skytten ska vistas i anslutning till mordförsöket.<sup>131</sup>

Domstolen gör bedömningen att "ftpftp" skickade ett stort antal meddelande om mordförsöket till "rolexmannen" den 18 maj 2020. Detta ska ha skett efter att ett första mordförsök inte blivit av. Meddelandena som skickats av "rolexmannen" i detta sammanhang finns inte med i materialet, men domstolen gör bedömningen att det är tydligt att denne svarar. Av konversationen framgår att målsägande inte dykt upp den aktuella dagen och att "ftpftp" träffade skytten samma kväll efter att "rolexmannen" förmedlat kontakten. "Ftpftp" fick även ett meddelande av "oldwood" som klargjorde att målsägande kommer att vara på plats nästkommande dag, dvs. 19 maj 2020.<sup>132</sup>

Fr.om. morgonen den 19 maj 2020, dvs. strax efter det att målsägande skjutits, bedömer domstolen att "ftpftp" diskuterar mordförsöket med bland annat "rolexmannen" och "oldwood". I denna del av materialet menar domstolen att det bland annat framgår vilken typ av pistol som använts samt att polisen hittat både denna och en mobiltelefon. Det bedöms även framgå att "rolexmannen" pratat med någon som haft kontakt med skytten precis innan mordförsöket ägt rum.<sup>133</sup>

Domstolens slutsats är att det genom EncroChat-materialet är *"övertygande visat"* att personen bakom användarnamnet "ftpftp" tillsammans och i samförstånd med andra anstiftat mordförsöket på målsägande. Motivet är dock för domstolen fortfarande okänt. Vidare menas att "ftpftp" har försett skytten med en skarpladdad pistol samt en lägenhet att uppehålla sig i. Utöver detta anses "ftpftp" även ha lämnat instruktioner om genomförandet av brottet till skytten samt till "rolexmannen" och "oldwood".<sup>134</sup>

---

<sup>131</sup> Ibid.

<sup>132</sup> Ibid.

<sup>133</sup> Mål B 10010-20 s. 30

<sup>134</sup> Mål B 10010-20 s. 35

Slutsatsen av domstolens bevisvärdering är att det ska anses vara bevisat att personen bakom "ftpftp" gjort sig skyldig till de brott som NAK är åtalad för. Domstolen menar att NAK är "ftpftp" och att han har gjort sig skyldig till bland annat anstiftan till försök till mord.<sup>135</sup>

Vidare anses det vara bevisat att "rolexmannen" genom sina kontakter skaffat fram skytten, stärkt "ftpftp" i dennes agerande och uppsåt samt främjat mordförsöket med råd och dåd. "Rolexmannen" bedöms även ha haft avsiktssuppsåt gällande brottets fullbordande.<sup>136</sup> Domstolens slutsats är att ND är "rolexmannen" och att han har gjort sig skyldig till medhjälp till försök till mord.<sup>137</sup>

Enligt domstolen är det bevisat att det är mordförsöket på målsäganden som diskuteras när "ftpftp" och "oldwood" chattar med varandra. "Oldwood" ska på uppdrag av "ftpftp" ha tagit reda på målsägandes morgonrutiner och informerat "ftpftp" om var målsägande kommer att befinna sig. Detta innebär enligt domstolen att "oldwood" genom sitt agerande främjat mordförsöket både genom att lämna information och stärka "ftpftp" i sitt uppsåt.<sup>138</sup> Domstolen anser det även vara bevisat att FBP är personen bakom "oldwood", varför han gjort sig skyldig till medhjälp till försök till mord.<sup>139</sup>

## 3.2 ANALYS AV DOMSTOLENS BEVISVÄRDERING I MÅL B 10010-20

### 3.2.1 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan NAK och användarnamnet "ftpftp"

NAK menar att han delat "ftpftp"-telefonen med flera andra personer som bor i samma områden som han själv.<sup>140</sup> Domstolen konstaterar att NAKs privata telefon och "ftpftp"-telefonen följer samma rörelsemönster. I förundersökningen framgår att de båda mobiltelefonerna har ett liknande rörelsemönster, med flest uppkopplingar i Järfällaområdet.<sup>141</sup> Samma rörelsemönster torde dock i princip lika gärna kunnat återfinnas oberoende av om det var NAK själv eller någon annan bosatt i närheten av honom som använde "ftpftp"-telefonen.

---

<sup>135</sup> Ibid.

<sup>136</sup> Mål B 10010-20 s. 38

<sup>137</sup> Mål B 10010-20 s. 41

<sup>138</sup> Ibid.

<sup>139</sup> Mål B 10010-20 s. 42

<sup>140</sup> Mål B 10010-20 s. 18

<sup>141</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 124, s. 1 f. (se Bilaga 2)

En annan brukare av telefonen hade med stor sannolikhet också haft flest uppkopplingar i närområdet där personen bor. Detta innebär att samma eller ett liknande rörelsemönster mest troligt hade iakttagits även om NAK endast brukat sin privata telefon, medan "ftpftp"-telefonen i stället brukades av någon annan bosatt i samma område som NAK. Sannolikheten för falsk positiv gällande detta bevisfaktum (dvs. sannolikheten för att samma rörelsemönster observerats givet att NAK inte varit den ensamma brukaren av "ftpftp") torde därför vara förhållandevis hög. Det går att argumentera för att sannolikheten möjligtvis skulle kunna vara nästan lika hög som sannolikheten för sann positiv (dvs. sannolikheten för att samma rörelsemönster observerats givet att NAK var den ensamma brukaren av "ftpftp"), utifrån premissen att ett delat användande av en EncroChat-telefon mest frekvent sker av personer bosatta i samma område.

NAK menar att han själv har använt "ftpftp"-telefonen, men att det inte är han som har skrivit de meddelande som åklagaren påstår att han skrivit.<sup>142</sup> Således är vad som ska bevisas inte bara huruvida han har använt telefonen överhuvudtaget, utan även om han har varit den ensamma brukaren av användarnamnet eller åtminstone den som använt telefonen vid tidpunkterna då de i fallet aktuella meddelandena skickades.

Domstolen konstaterar att en anteckning sparad på "ftpftp"-telefonen överensstämmer med en bild som hittats på NAKs telefon.<sup>143</sup> Bilden på anteckningen togs den 13 mars 2020.<sup>144</sup> Planeringen av mordförsöket påbörjades först cirka en månad senare, den 10 april 2020.<sup>145</sup> Sannolikheten för att det inte är NAK som använt "ftpftp"-telefonen för att skriva anteckningen som sedan återfinns i form av en bild på hans telefon torde vara väldigt låg. Vad detta indikerar är dock enbart att NAK åtminstone troligtvis använt "ftpftp"-telefonen cirka en månad innan mordförsöket började planeras. Bevisfaktumet säger i princip ingenting om huruvida det faktiskt var NAK som använde telefonen under tiden för den brottsliga gärningen. Sannolikheten att en bild på en anteckning som sparats i "ftpftp"-telefonen tagits med NAKs privata mobiltelefon en månad innan brottet började planeras, trots att det inte

---

<sup>142</sup> Mål B 10010-20 s. 19

<sup>143</sup> Mål B 10010-20 s. 36

<sup>144</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 124, s. 3 f. (se Bilaga 2)

<sup>145</sup> Mål B 10010-20 s. 29

var NAK som använde "ftpftp"-telefonen vid tidpunkterna då brottet planerades (dvs. sannolikheten för falsk positiv) bör vara mycket hög.

Den 4 april 2020 användes NAKs Bank-ID under samma tidsperiod och i nära anslutning till uppkopplingar för "ftpftp"-telefonen<sup>146</sup>, vilket även domstolen konstaterar.<sup>147</sup> Eftersom mordförsöket började planeras först den 10 april<sup>148</sup> ger inte heller detta bevisfaktumet några starka indikationer på huruvida det var NAK som använde "ftpftp"-telefonen vid tiden för brottet. Sannolikheten för att "ftpftp"-telefonen har kopplat upp under samma tidsperiod och i nära anslutning till när NAK använt sitt Bank-ID trots att NAK inte brukat "ftpftp"-telefonen torde vara förhållandevis låg, men inte obefintlig. Det är möjligt att NAK vid dessa tillfällen exempelvis umgåtts med en eller flera andra personer, varav någon eller några brukat "ftpftp"-telefonen vid de olika tillfällena. Huruvida bevisfaktumet överhuvudtaget, eller åtminstone med någon styrka, kan säga någonting om att NAK brukat "ftpftp"-telefonen under tiden för den brottsliga gärningen kan ifrågasättas.<sup>149</sup>

Samband liknande det ovanstående observeras dock även under tiden för mordplaneringen<sup>150</sup>, vilket indikerar att NAK åtminstone varit en av flera brukare av "ftpftp"-telefonen även under denna tidsperiod. NAK medger även själv att han under denna tidsperiod brukat telefonen i fråga.<sup>151</sup>

Kvällen den 26 april 2020 nämns namnet Amir av "ftpftp". NAK menar att det var han själv som skrivit detta meddelande. Domstolen konstaterar att "ftpftp" sedan fortsätter att planera inför mordförsöket drygt två timmar senare. Domstolen menar att det är "*minst sagt verklighetsfrämmande*" att någon har kommit hem till NAK för att hämta "ftpftp"-telefonen mitt i natten.<sup>152</sup> Förutsatt att det är någon som bor i samma område som NAK och inte han själv som planerat detta mordförsök genom "ftpftp"-telefonen torde det inte vara alltför osannolikt att personen i fråga faktiskt hämtat telefonen senare samma kväll eller natt, inte minst med tanke på att det gällde något så allvarligt som ett planerat mordförsök. Eftersom

---

<sup>146</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 124, s. 5 (se Bilaga 2)

<sup>147</sup> Mål B 10010-20 s. 36

<sup>148</sup> Mål B 10010-20 s. 29

<sup>149</sup> Jfr. Mål B 10010-20 s. 19

<sup>150</sup> Se bl.a. Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 124, s. 6 ff., s. 33 ff. (se Bilaga 2)

<sup>151</sup> Mål B 10010-20 s. 37

<sup>152</sup> Ibid.

EncroChat-telefoner inte kan positioneras med någon större exakthet, behöver det inte heller nödvändigtvis vara så att personen i fråga kom hem till NAK mitt i natten.

Det kan i stället ha varit så att NAK gick ut för att lämna över telefonen någonstans i området. Det kan bedömas vara mer sannolikt att det faktiskt var NAK själv som skickade dessa meddelande men sannolikheten för falsk positiv, dvs. att det inte längre var NAK som brukade telefonen när meddelandena om planeringen av mordförsöket skickades, bör rimligtvis vara beaktansvärd snarare än *”minst sagt verklighetsfrämmande”*.

Domstolen påstår att *”ftpftp”* den 5 maj 2020 strax innan klockan 20 skickar ett meddelande om att han är på väg till macken tillsammans med en bild på en bensinmack. Kort därpå fångas NAK på bild inne på samma bensinmack. Vidare påstår domstolen att *”ftpftp”* ungefär samtidigt skickade meddelanden om planeringen av mordförsöket och att ett användarbyte därför är *”i högsta grad osannolikt”*.<sup>153</sup>

I exporterna av materialet framgår dock att meddelandena om bensinmacken skickades av *”ftpftp”* den 8 maj 2020 strax innan klockan 20, inte den 5 maj som domstolen påstått.<sup>154</sup>

Det enda meddelande som skickas av *”ftpftp”* den 8 maj och potentiellt skulle kunna ha med planeringen av mordförsöket att göra är avsänt först cirka fyra timmar senare, strax efter klockan 00:00, och lyder *”Haru deg?”*.<sup>155</sup> Det kan starkt ifrågasättas om det överhuvudtaget går att avgöra huruvida detta meddelande har någonting med planeringen inför det aktuella mordförsöket att göra. Oavsett om så är fallet eller inte torde ett användarbyte av *”ftpftp”*-telefonen under tidsperiod på cirka fyra timmar inte bedömas vara *”i högsta grad osannolikt”*. Dessutom framstår det som mycket sannolikt att domstolen gjort sin bedömning baserad på felaktiga premisser och i stället refererat till meddelande som inte skickats den dag då *”ftpftp”* skrev att han var på väg till macken eller NAK fångats på bild på samma bensinmack.

Generellt konstaterar domstolen bland annat att en invändning om flera användare är *”svår för att inte säga omöjligt att kontrollera”*.<sup>156</sup> Vidare menar domstolen att man genom att dela EncroChat-telefon med andra personer riskerar att information sprids, vilket påstås vara vad man velat undvika genom användandet av denna typ av telefon. Domstolen uppger att

---

<sup>153</sup> Ibid.

<sup>154</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 124, s. 11 (se Bilaga 2)

<sup>155</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 128, s. 18 (se Bilaga 2)

<sup>156</sup> Mål B 10010-20 s. 36

en invändning om delat användande endast kan vinna gehör om det "finns något som med viss substans tyder på att flera personer har använt telefonen och skickat de belastade meddelandena".<sup>157</sup>

Det är anmärkningsvärt att domstolen här först verkar medge att det är mycket svårt om inte omöjligt att avgöra hur sannolikt det är att någon annan än den åtalade har skrivit de aktuella meddelandena. Detta borde innebära att beviskraften måste värderas extra försiktigt, inte minst med tanke på oskyldighetspresumtionen. Det framstår även som att domstolen eventuellt tillämpar en omkastad bevisbörda, eller åtminstone en förklaringsbörda, gällande invändningen om ett delat användande av en EncroChat-telefon.<sup>158</sup>

Det resonemang som domstolen för gällande delat användande av en EncroChat-telefon är även applicerbart på alla kriminella sammanhang. Så fort du talar om någonting brottsligt med en annan person riskerar du att denna information sprids på ett eller annat sätt. I kriminella sammanhang kan det antas vara naturligt att man endast delar en EncroChat-telefon med personer man sedan innan litar på och kanske även är eller har varit brottsaktiv tillsammans med. Risken att informationen sprids bedöms troligtvis vara lika stor eller liten oberoende av genom vilken kommunikationskanal detta sker, åtminstone av de personer som faktiskt delar en EncroChat-telefon med varandra.

Det finns starka indikationer på att domstolen både undervärderat och förbisett sannolikheten för falsk positiv i förhållande till flera bevisfakta. Vidare har bevisfakta som egentligen inte säger någonting, eller åtminstone mycket lite, om det bevistema som behöver styrkas ändå värderats ge stöd åt bevistemat. Anledningen till detta skulle exempelvis kunna vara att man i ett allt för tidigt skede bestämt sig i skuldfrågan och endast letar efter omständigheter som bekräftar denna uppfattning, s.k. konfirmeringsbias.<sup>159</sup> Detta skulle innebära att man framför allt eller t.om. uteslutande gjort en bedömning av sannolikheten för sann positiv, medan sannolikheten för falsk positiv och därigenom alternativhypoteserna inte utvärderats alternativt undervärderats.

---

<sup>157</sup> Mål B 10010-20 s. 37

<sup>158</sup> Jfr. avsnitt 2.1

<sup>159</sup> Se avsnitt 2.5.1

### 3.2.2 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan ND och användarnamnet "rolexmannen"

Domstolen konstaterar att "rolexmannen"-telefonen hittats hemma hos ND och menar att detta talar starkt för att ND varit brukare av användarnamnet.<sup>160</sup> ND uppger även själv att han varit en av flera brukare av "rolexmannen" fram till den 5 april 2020.<sup>161</sup> Det faktum att mobilen hittades hos ND i kombination med hans eget medgivande talar för att han troligtvis varit åtminstone en av flera brukare av användarnamnet. Det torde dock utifrån detta inte gå att dra några vidare slutsatser om huruvida det varit han ensam som brukat användarnamnet under tiden då planeringen av mordförsöket ägde rum. Sannolikheten för att ND varit den ensamma brukaren givet att telefonen hittats hos honom är troligtvis högre än sannolikheten för att han inte varit den ensamma brukaren givet att telefonen hittats hos honom, men detta är inte ett bevisfaktum som med någon avgörande styrka kan tala för vad som varit fallet i givet sammanhang.

Den 3 april 2020 uppgav "rolexmannen" att man kan se på hans namn vem han är och skickar en bild på en Instagram-profil knuten till ett företag i vilket ND är en av tre delägare. Företaget förmedlar Rolex-klockor. Detta talar enligt domstolen starkt för att ND är brukare av "rolexmannen".<sup>162</sup> Att en bild på ett företag som ND är delägare i förmedlas i samband med att "rolexmannen" uppger vem han är en indikation på att ND är den som skickat meddelandet. Det finns dock åtminstone två andra personer som också kan kopplas till samma företag. Vidare skickades meddelandet innan planeringen av mordförsöket påbörjades (den 10 april 2020).<sup>163</sup> Det går inte utifrån detta bevisfaktum dra slutsatser kring huruvida ND brukade "rolexmannen" även under tidsperioden för den brottsliga gärningen. Bevisfaktumet i fråga talar endast för att han varit åtminstone en av flera brukare, åtminstone vid tiden innan brottet började planeras.

Domstolen konstaterar att "rolexmannen" under tidsperioden fr.om. den 4 april 2020 t.om. den 5 april 2020 endast kopplas upp mot basstationer som täcker NDs adress. Under samma tidsperiod har ND uppgett att han bara varit hemma.<sup>164</sup> Detta innebär att det troligtvis bör ha varit ND eller en annan person bosatt i samma område som brukat "rolexmannen" under

---

<sup>160</sup> Mål B 10010-20 s. 38

<sup>161</sup> Mål B 10010-20 s. 20

<sup>162</sup> Mål B 10010-20 s. 39

<sup>163</sup> Mål B 10010-20 s. 29

<sup>164</sup> Mål B 10010-20 s. 39

denna tidsperiod. Planeringen av mordförsöket hade dock fortfarande inte påbörjats, varför bevisfaktumet i fråga inte kan bedömas varken tala för eller emot att ND varit den ensamma brukaren vid tiden då brottet planeras eller åtminstone varit den som skickat meddelandena relaterade till brottet.

Exporterna från "rolexmannen" omfattar inte tiden efter den 5 april 2020, och alltså inte tiden då mordförsöket planerades. Meddelanden skickade av "rolexmannen" efter denna tidsperiod har dock kunnat utläsas genom exporter från andra användare. Faktorer som enligt domstolen talar för att ND varit brukare av "rolexmannen" även efter den 5 april 2020 är att en stor del av konversationerna både innan och efter den 5 april 2020 sker med samma användare, att meddelanden skrivs på kroatiska/serbokroatiska samt att orden kommer och inte förkortas "kmr" respektive "nt".<sup>165</sup>

Detta kan tolkas som en indikation på att domstolen i sin bevisvärdering i ett alltför tidigt skede utgår ifrån att ND är den ensamma brukaren av "rolexmannen" och sedan tolkar bevisfakta i ljuset av detta. Det är möjligt att det är någon av de personer som ND påstått sig dela "rolexmannen" med som i stället skrivit meddelandena både före och efter den 5 april. Det är plausibelt och möjligtvis även ganska troligt att ND har flera personer i sin bekantskapskrets som talar kroatiska/serbokroatiska. Det är inte heller osannolikt att någon av dessa kan ha varit en av de gemensamma brukarna av "rolexmannen" och således även den som skrivit de aktuella meddelandena både före och efter den 5 april. Det torde inte vara alltför ovanligt förekommande att orden kommer respektive inte förkortas "kmr" respektive "nt". Sannolikheten för att ovanstående observerats trots att ND inte är den som skickat de meddelanden som knutits till brottet (dvs. sannolikheten för falsk positiv) torde vara förhållandevis hög.

Domstolen konstaterar att "rolexmannen" dagen efter mordförsöket skriver att han inte är i stan och skickar en bild på en gata i Malmö.<sup>166</sup> Baserat på NDs korttransaktioner befann sig denne även i Malmö under den aktuella tidsperioden.<sup>167</sup> Sannolikheten för att "rolexmannen" befunnit sig i Malmö samtidigt som ND, trots att ND vid tillfället inte varit brukaren (dvs. sannolikheten för falsk positiv) torde vara förhållandevis låg. Det är dock åtminstone

---

<sup>165</sup> Ibid.

<sup>166</sup> Ibid.

<sup>167</sup> Mål B 10010-20 s. 40



potentiellt möjligt att ND befunnit sig i Malmö tillsammans med brukaren av "rolexmannen", alternativt att de båda av en slump befunnit sig Malmö samtidigt.

Domstolen anser det bevisat att ND och NAK är nära vänner och gör bedömningen att samma vänskap återspeglas i hur "ftpftp" (som knutits till NAK) och "rolexmannen" chattar med varandra.<sup>168</sup> Det torde vara förhållandevis vanligt att en person har flera nära vänner och att man uttrycker sig liknande i konversation med dessa. Således bör sannolikheten för att "rolexmannen" uppvisar denna nära vänskap med "ftpftp" trots att någon annan än ND är brukaren (dvs sannolikheten för falsk positiv) vara förhållandevis hög.

Vidare menar domstolen att det är *"mycket osannolikt att någon skulle lämna över ett användarkonto som har ett namn som är så nära förknippat med honom personligen och hans näringsverksamhet"*.<sup>169</sup> Namnet "rolexmannen" kan visserligen bedömas ha kopplingar till ND, men namnet i sig uttrycker inte någon explicit koppling till vare sig NDs person eller dennes näringsverksamhet. Att tycka om Rolex-klockor bör vara förhållandevis vanligt, inte minst i kriminella sammanhang. Sannolikheten för att någon annan än ND kallat sig "rolexmannen" på EncroChat torde vara förhållandevis hög.

Domstolen menar att det inte är något som tyder på att en ny person tagit över "rolexmannen" efter den 5 april och att det är bevisat att ND är "rolexmannen".<sup>170</sup> ND har dock aldrig påstått att en ny person tog över användarnamnet utan endast att namnet överfördes till en ny telefon och att han slutade vara en av brukarna.<sup>171</sup>

I sin bevisvärdering av kopplingen mellan "rolexmannen" och ND framstår det som att domstolen övervärderar beviskraften av flera bevisfakta. Det framstår även som att man tolkar vissa bevisfakta som stöd för ett bevisstema som de egentligen inte kan ge något, eller mycket litet, stöd för. Flera bevisfakta indikerar enbart att ND varit en brukare av "ftpftp", inte att han varit den ensamma brukaren. Flera bevisfakta indikerar även enbart att ND brukat "ftpftp" under tiden innan några meddelanden relaterade till brottet överhuvudtaget skickats.

---

<sup>168</sup> Ibid.

<sup>169</sup> Mål B 10010-20 s. 40 f.

<sup>170</sup> Ibid.

<sup>171</sup> Mål B 10010-20 s. 20

Det framstår som att domstolen framför allt letat efter omständigheter som stärker tesen att det är ND som är den ensamma brukaren och ignorerat, eller åtminstone undervärderat, sannolikheten för alternativhypoteser i sin bevisvärdering. Detta skulle innebära att man övervärderat sannolikheten för hypotesen att det faktiskt är ND som varit den ensamma brukaren av "ftpftp", alternativt åtminstone varit den som skickat meddelandena relaterade till mordförsöket.

### 3.2.3 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan FBP och användarnamnet "oldwood"

Bevisvärderingen av kopplingen mellan FBP och användarnamnet "oldwood" är förhållandevis kortfattad. FBP menar själv att han delat användarnamnet med flera personer men att det nog är han som skrivit meddelandena som åklagaren påstår.<sup>172</sup>

Det finns en rad faktorer som rör FBPs personliga förhållanden som identifierats i exponerna. Familjeförhållanden och hälsa är några som räknas upp av domstolen.<sup>173</sup> I förundersökningen framgår bland annat att "oldwood" uppgett sig ha problem med en tand och att FBP under samma tidsperiod sökt vård för tandproblem.<sup>174</sup> "Oldwood" nämner även att han ska fira sin fru samma dag som FBPs fru fyller år.<sup>175</sup> Sannolikheten för att det inte är FBP som skrivit dessa meddelanden torde vara förhållandevis låg, inte minst med tanke på att han medgett att det är han som skrivit dem.

Domstolen menar att FBP är den enda användaren av "oldwood" eftersom inget tyder på att flera personer har brukat användaren. Vidare menas att FBP är bunden till meddelandena som avser målsägande genom sina egna uppgifter.<sup>176</sup> En potentiell möjlighet är att FBP faktiskt är en av flera användare, men inte den som har varit delaktig i planeringen av mordförsöket. Han kan i stället av någon okänd anledning velat på sig skulden åt någon annan.

Det är inte möjligt att dra några vidare slutsatser gällande huruvida domstolen faktiskt överhuvudtaget värderat sannolikheten för alternativhypoteser relaterade till bevisningen, ef-

---

<sup>172</sup> Mål B 10010-20 s. 21

<sup>173</sup> Mål B 10010-20 s. 41

<sup>174</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 124, s. 15 f. (se Bilaga 2)

<sup>175</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 124, s. 17 (se Bilaga 2)

<sup>176</sup> Mål B 10010-20 s. 41

tersom domskrivningen är så pass kortfattad och enskilda bevisfaktum inte uttryckligen värderas i detalj. Det är möjligt att en värdering gjorts, vilken sedan inte uttryckts i text. Detta skulle innebära att man inte följt de riktlinjer som finns gällande domskrivning.<sup>177</sup>

### 3.2.4 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "ftpftp", "rolexmannen" samt "oldwood" och brottet

Domstolen menar att det fr.om. den 10 april 2020 och framåt framgår att någon ska dödas. Meddelanden mellan "ftpftp" och "abouwet" nämns i detta sammanhang.<sup>178</sup> Den 10 april 2020 skriver "abouwet" ett meddelande till "ftpftp" som lyder "Vem vill klipöa vem", varpå "ftpftp" svarar "Bror walla om jag ville döda han han hade redan varit död" samt "Jah bryr mog inte".<sup>179</sup> Troligtvis ville "abouwet" att skriva "Vem vill klippa vem" ("klippa" kan användas som ett uttryck för "döda"). "Ftpftp" menade troligtvis att skriva "Jag bryr mig inte". Svaret på frågan ger snarare intrycket av att "ftpftp" inte vill döda personen som det talas om i konversationen, varför domstolens slutsats att någon ska dödas starkt kan ifrågasättas.

Vidare menar domstolen att det diskuteras huruvida målsägande ska sprängas.<sup>180</sup> Den 15 april 2020 skriver "abouwet" till "ftpftp" och frågar "Vad sa han" följt av "Ska vi inte bomba han?". På detta svarar "ftpftp" "Jo bror vi ska ta han 100%" följt av "Ne klart inte".<sup>181</sup> Inga namn nämns i detta sammanhang, varför det torde förefalla mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att avgöra vem det är som åsyftas. Dessutom förefaller det inte vara en speciellt långsökt tolkning att "ftpftp" svarar "Jo bror vi ska ta han 100%" på frågan "Vad sa han", vilket alltså skulle vara en återgivning av vad någon annan har sagt. Meddelandet "Ne klart inte" skulle således vara svaret på frågan "Ska vi bomba han?". Sannolikheten att det här inte är mordförsöket på målsägande som åsyftas, dvs. sannolikheten för falsk positiv, torde således vara mycket hög.

Den 21 mars 2020 skriver "abouwet" till "ftpftp". Meddelandet lyder "Har man fixat målvakt, vi måste döda han denna veckan, allt känns skumt de känns som andreas vet vad som är på väg och hända oss han är ej säg lik". Polisens notering gällande denna konversation lyder

---

<sup>177</sup> Jfr. avsnitt 2.2

<sup>178</sup> Mål B 10010-20 s. 30

<sup>179</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 134, s. 19f. (se Bilaga 2)

<sup>180</sup> Mål B 10010-20 s. 29

<sup>181</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 134, s. 21 (se Bilaga 2)

”konversation gällande förberedelser inför planerat mord”.<sup>182</sup> Här nämns en person vid namn Andreas, vilket inte är vad målsägande heter.<sup>183</sup> Det går inte med säkerhet att säga huruvida den namngivna personen också är personen som måste dödas, men det förefaller vara en någorlunda sannolik tolkning.

Utöver detta uttrycks att mordet måste ske samma vecka. Mordförsöket på målsägande sker först ungefär en månad senare. Det är tydligt att det förs diskussioner om att någon ska dödas, men det förefaller mycket svårt att dra några slutsatser kring huruvida det faktiskt är målsägande som diskuteras i detta sammanhang. Sannolikheten för falsk positiv, dvs. att bevisfaktumet föreligger givet att det inte är ett mordförsök på målsägande som planeras, torde vara mycket hög.

Kort efter meddelandet om att någon måste dödas skriver ”abouwet” ”Vad mer behöver fixas ?” följt av ”El cykel?” till ”ftpftp”.<sup>184</sup> Meddelande gällande el-cykel är även något domstolen lyfter fram i sin domskrivning.<sup>185</sup> Inte heller här finns det i materialet några som helst tydliga indikationer på att meddelandet har någon koppling till mordförsöket på målsägande. Det är möjligt att så är fallet men det är även möjligt att det är tal om en el-cykel helt orelaterad till det aktuella brottet. Sannolikheten för att meddelandena i fråga inte har någon koppling till brottet torde vara i princip lika hög som sannolikheten för att de faktiskt har det. Detta skulle innebära att sannolikheten för falsk respektive sann positiv för bevisfaktumet i fråga är lika hög, vilket i sin tur innebär att bevisfaktumet inte påverkar sannolikheten för bevisemat på något sätt.

Den 27 april 2020 skriver ”abouwet” återigen till ”ftpftp”. Meddelandena lyder ”Helt ärligt orkar ej. Om dd blir att vi gör själv en kör dig en tar emot pistolen ochh kläderna kan man säg lägga i tvätten direkt sen dagen efter i lugn och ro ovh bränna”, följt av ”Då vi gör vi 3”, ”Utan tjata på folk” och slutligen ”Imorgon”. På detta svarar ”ftpftp” ”Aaa men vi måste gå igenom och fixa allt idag”. Polisens kommentar på ovanstående meddelande lyder ”konversation gällande förberedelser inför planerat mord”.<sup>186</sup> Det finns tydliga indikationer på att ett mordförsök diskuteras i detta sammanhang, framför allt eftersom ”abouwet” skriver att

---

<sup>182</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 134, s. 22 (se Bilaga 2)

<sup>183</sup> Mål B 10010-20 s. 17

<sup>184</sup> Ibid.

<sup>185</sup> Mål B 10010-20 s. 29

<sup>186</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 134, s. 23 (se Bilaga 2)

man ska göra det själv och nämner en pistol. Det finns dock ingenting som tyder på att det faktiskt är mordförsöket på målsägande som diskuteras. Dessutom uttrycks att det eventuella mordförsöket ska ske "Imorgon", dvs. den 28 april 2020. Detta är cirka tre veckor innan mordförsöket på målsägande sker. Sannolikheten för falsk positiv, dvs. att meddelandena i fråga inte har någonting med det aktuella brottet att göra, bör vara mycket hög även i detta fall.

Det kan konstateras att det vid flera tillfällen troligtvis har diskuterats ett eller flera mordförsök. Det har dock inte i något av sammanhangen varit speciellt tydligt att det handlar om mordförsöket på målsägande. Domstolen menar dock att det är utslutet att något annat mordförsök än det som de tilltalade är åtalats för diskuteras i de delarna av materialet där det är tydligt att ett mordförsök diskuteras.<sup>187</sup>

Den 5 maj 2020 skickar "ftpftp" ett meddelande till "canarypasta". Meddelandet lyder "Sho bror kan du be han komma till arredevägen i järfälla idag kl 1 på natten då lögenhet förberedd me mat gunnen osv sen ja förklarar för han också där o då mer". Polisens kommentar gällande detta lyder "*konversation kring förberedd lägenhet och anlitanet av skytten*".<sup>188</sup> "Ftpftp" verkar tala om en lägenhet som är förberedd med mat och pistol. Det finns dock inga konkreta indikationer på att detta är relaterat till mordförsöket på målsägande. Sannolikheten för att de aktuella meddelandena inte åsyftar det aktuella brottet, dvs. sannolikheten för falsk positiv, bör vara förhållandevis hög.

Den 7 maj 2020 skickar "ftpftp" ett meddelande till "oldwood" som lyder "Om du kan kolla hans morgonrutin utan att han fattar nåt försök görq d bror". Polisens kommentar gällande detta lyder "*konversation gällande kartläggning av målsägande*".<sup>189</sup> Den 8 maj 2020 skriver "ftpftp" bland annat "Haru deg" till "rolexmannen", samt "De e chill bror ja ska försöka spränga han" till "oldwood". Till "rolexmannen" skriver "ftpftp" senare samma dag "Jag ska lägga de i busskur lr på vägen till bussen jag vet vilken tid han tae bussen o varr ifrån". Polisens kommentar gällande konversationen lyder "*konversation gällande köp av sprängdeg*".

---

<sup>187</sup> Mål B 10010-20 s. 28

<sup>188</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 134, s. 24 (se Bilaga 2)

<sup>189</sup> Ibid.

och försök att spränga målsägande”.<sup>190</sup> Även domstolen nämner diskussioner kring sprängandet av målsägande.<sup>191</sup>

Det är beaktansvärt att det av domstolen först påstås att en lägenhet med pistol och mat förberetts för skytten, redan två veckor innan mordförsöket äger rum samt innan målsägandes rutiner har kartlagts. Efter detta, enligt hypotesen med en förberedd lägenhet, pistol och skytt, bedöms ”ftpftp” i stället göra försök att anskaffa sprängdeg i syfte att spränga målsägande. Händelseförloppet förefaller mycket märkligt givet att det faktiskt är målsägande som åsyftas i samtliga konversationer.

Det faktum att ”ftpftp” nämner busskuren relaterat till sprängningen och att målsägande senare sköts i på en busshållplats<sup>192</sup> gör dock att det förefaller sannolikt att det faktiskt är målsägande som diskuteras i den senast återgivna konversationen. Sannolikheten för att så inte är fallet, dvs. sannolikheten för falsk positiv, torde för detta bevisfaktum därför vara förhållandevis låg. Sannolikheten för att de meddelanden som skickats dagen innan inte har med det aktuella mordförsöket att göra (dvs. sannolikheten för falsk positiv) bör dock vara högre. Meddelandena innehåller inte några konkreta omständigheter som kan knytas direkt till det aktuella brottet, i motsats till den konversation som innehåller meddelande om att spränga en busstur.

Den 16 maj 2020 har ”ftpftp” en konversation med ”oldwood” som handlar om huruvida en person jobbar den kommande måndagen. I konversationen framgår att personen i fråga jobbar och ska ta bussen.<sup>193</sup> Även här nämns detaljer som kan knytas direkt till mordförsöket varför sannolikheten för att det är något annat än det i fallet aktuell brottet som diskuteras här (dvs. sannolikheten för falsk positiv) torde vara förhållandevis låg. Samma dag skriver ”rolexmannen” ”Fyll kylan me lite mat lr mikromat” till ”ftpftp”. Polisens tolkning av meddelandet är att detta är en konversation kring förberedd lägenhet.<sup>194</sup> Det är möjligt att så är fallet men det torde vara precis lika möjligt att så inte är fallet, eftersom meddelandet i fråga helt saknar identifierande detaljer kring det aktuella brottet. Detta innebär att sannolikheten

---

<sup>190</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 134, s. 25 ff. (se Bilaga 2)

<sup>191</sup> Mål B 10010-20 s. 29

<sup>192</sup> Mål B 10010-20 s. 18

<sup>193</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 134, s. 28 (se Bilaga 2)

<sup>194</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 134, s. 29 (se Bilaga 2)

för sann och falsk positiv är precis lika hög och bevisfaktumet inte påverkar sannolikheten för beviset på något sätt.

Domstolen menar att ett misslyckat mordförsök diskuteras av "ftpftp" i konversation med "rolexmannen" den 18 maj 2020.<sup>195</sup> "Ftpftp" skriver bland annat "Enligt fisken så skulle han jobba idag", "... Men om de hänt idag så har de redan hänt nu", "Han e på jobbet", "Fattar inte", "Antingen har han fått skjuts eller så har ungen missat honom...", samt "Han tar buss till barkaby" och "Han hade tagit bussen 9:10 typ han hade kommit sen till jobbet. Men han jobbar imon igen o han kmr intw komma sent för han hade fått utskällning av hans kollega...".<sup>196</sup> Det förefaller sannolikt att det faktiskt är målsägande som diskuteras här, inte minst med tanke på att målsägande vid tiden för skjutningen väntade på en buss till Barkaby<sup>197</sup> samt att den som dömdes för att ha skjutit målsägande vid tiden var 16 år gammal<sup>198</sup> och således skulle kunna betecknas som en "unge". Sannolikheten för falsk positiv, dvs. att dessa meddelande inte handlar om mordförsöket på målsägande, bör vara låg.

Den 19 maj 2020 strax efter mordförsöket skriver "rolexmannen" bland annat "Tror du han dog?" och "Var det en schyst gun åtminstone? Bra kaliber". På detta svarar "ftpftp" "9mm cz" och "Han sköt ändå flera skott". Konversationen fortgår och vad som diskuteras är huruvida en person dött eller inte. "Ftpftp" skriver vidare "Men hab har skjutit han flera skott o hab har elcykeln de ska ej va svårt att avsluta". Även "oldwood" delar detaljer om en skjutning. Han skriver bland annat "Tydligrn killen sköt när han satt på cykel" och "Killen satt ner på bänken när man sköt mot han".<sup>199</sup> Det verkar mycket sannolikt att det är mordförsöket på målsägande som diskuteras. Sannolikheten för att någonting annat diskuteras här (dvs. sannolikheten för falsk positiv) bör vara närmast obefintlig med tanke på den mängd detaljer som stämmer överens med mordförsöket på målsägande.

Domstolen menar att det är styrkt att "ftpftp" har gjort sig skyldig till anstiftan till försök till mord<sup>200</sup> samt att "oldwood" och "rolexmannen" gjort sig skyldiga till medhjälp till försök till

---

<sup>195</sup> Mål B 10010-20 s. 29

<sup>196</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 134, s. 29 ff. (se Bilaga 2)

<sup>197</sup> Mål B 10010-20 s. 17

<sup>198</sup> Mål B 10010-20 s. 1

<sup>199</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 134, s. 34 ff. (se Bilaga 2)

<sup>200</sup> Mål B 10010-20 s. 35

mord.<sup>201</sup> Det finns indikationer på att domstolen generellt verkar ha övervärdet flera bevisfakta och tolkat in mening och sammanhang i meddelanden där det i själva verket är i det närmaste omöjligt att utläsa detta. Endast i ett fåtal meddelanden finns konkreta detaljer som kan knytas direkt till mordförsöket på målsägande.

Det är möjligt att domstolen i ett tidigt skede har bildat sig en uppfattning gällande skuldfrågan och sedan tolkar all bevisfakta i materialet i ljuset av detta. Domstolen värderar i så fall endast sannolikheten för falsk positiv. Sannolikheten för falsk positiv förbises helt, alternativt undervärderas, och bevisfakta som eventuellt ganska svagt eller inte alls talar för bevis temat värderas ha en hög beviskraft. Resultatet blir en övervärdering av sannolikheten för att bevis temat stämmer.

### 3.3 MÅL B 2027-20

#### 3.3.1 Saken

I det aktuella fallet har ett parti narkotika smugglats in i Sverige. Flera personer åtalades, bland annat för narkotikasmuggling och narkotikabrott.<sup>202</sup> Två av personerna i fallet har kopplats till olika användarnamn på EncroChat.<sup>203</sup> Båda personerna dömdes för gärningar kopplade till åtalet. En av personerna dömdes dels för synnerligen grovt narkotikabrott, dels för synnerligen grov narkotikasmuggling. Den andra personen dömdes för synnerligen grov narkotikasmuggling.<sup>204</sup> Domstolens bevisvärdering tar sikte på att avgöra de tilltalades koppling till EncroChat-användarnamnen samt användarnamnens koppling till det i fallet aktuella brottet.

3.3.2 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan KW och användarnamnet "orneryox"  
Domstolen menar att lösenordet till "orneryox" kan kopplas till både KWs nationalitet och hans sons namn. Vidare konstaterar domstolen att "orneryox"-telefonen kopplat upp mot basstationer som följt den färdväg som KW tagit.<sup>205</sup>

---

<sup>201</sup> Mål B 10010-20 s. 41 f.

<sup>202</sup> Mål B 2027-20 s. 1 ff., s. 8

<sup>203</sup> Mål B 2027-20 s. 15 f.

<sup>204</sup> Mål B 2027-20 s. 3, s. 7

<sup>205</sup> Mål B 2027-20 s. 15



Domstolen gör även bedömningen att de meddelande som skickats till och från "orneryox" stämmer väl överens med iakttagelser polisen gjort relaterade till KW. Här nämns bland annat uppgifter om en gränskontroll, beskrivningar av färdvägen samt information relaterad till överlåtelsen av den i fallet aktuella narkotikan. Även mängden narkotika nämns.<sup>206</sup>

Domstolen gör utifrån ovanstående bedömningen att det är ställt bortom rimligt tvivel att KW är brukare av "orneryox".<sup>207</sup>

### 3.3.3 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan MN och användarnamnen "rudetruck" samt "littleglass"

Domstolen konstaterar inledningsvis att MN själv medgett att han brukat "rudetruck" under april 2020. Vidare menar domstolen att "rudetruck"-telefonen mest frekvent kopplat upp till samma mobiltelefonmaster som en annan mobiltelefon, vilken domstolen bedömts vara MNs privata mobiltelefon. Även under nattetid har "rudetruck" och den sistnämnda telefonen kopplat upp mot mobiltelefonmaster i samma område. De två telefonerna har inte heller någon gång samtidigt kopplat upp till mobiltelefonmaster på olika platser.<sup>208</sup>

Vidare uppger domstolen att "rudetrack" skickat meddelande innehållande kontoinformation som kan kopplas direkt till MN. Efter detta meddelande gjordes två insättningar på MNs konto, vilka motsvarade beloppet som nämnts i meddelandena.<sup>209</sup>

Domstolen uppger även att MNs bild skickats i en konversation mellan andra användare, följt av information om att MN kan nås under användarnamnet "rudetruck". Vidare uppges att "rudetruck" i andra användares kontaktböcker är inlagd under smeknamn som kan kopplas till MN alternativt till bilar han är brukare av.<sup>210</sup>

Domstolen konstaterar att användarnamnet "rudetruck" togs ur bruk den 18 april 2020, vilket är ett par dagar efter det i fallet aktuella narkotikabeslaget.<sup>211</sup>

Domstolen uppger även att det framgår att andra EncroChat-användare som försökt få kontakt med MN hänvisats till användarnamnen "rudetruck" och "littleglass". Användarnamnen

---

<sup>206</sup> Ibid.

<sup>207</sup> Ibid.

<sup>208</sup> Mål B 2027-20 s. 16

<sup>209</sup> Mål B 2027-20 s. 16 f.

<sup>210</sup> Mål B 2027-20 s. 17

<sup>211</sup> Ibid.

har även haft samma lösenord. Lösenordet bedömas av domstolen vara kopplat till MNs systems förnamn.<sup>212</sup>

Utifrån ovanstående gör domstolen bedömningen att det är ställt bortom rimligt tvivel att MN är brukare av "rudetruck" och "littleglas".<sup>213</sup>

### 3.3.4 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "orneryox", "rudetruck" samt "littleglas" och brottet

Domstolen menar att "rudetruck" är en av flera användare inblandade i brottet. Det nämns att en bild på en 20 kronor-sedel som ursprungligen skickats av "rudetruck" vidarebefordrats mellan flera användare. En annan bild på samma sedel skickas slutligen av "orneryox". Domstolen gör bedömningen att sedeln verkar ha använts som någon form av kännetecken eller kvittens relaterat till det i fallet aktuella brottet.<sup>214</sup>

Domstolen menar att MN varit en av organisatörerna av brottet. Bland annat nämns MNs förnamn av en annan användare i samband med diskussioner om att en transport är redo. Samma användare frågar även "rudetruck" när transporten anländer varpå denne svarar att han ska ta reda på det. Vidare har "rudetruck" skickat information om adressen till en användare som sedan vidarebefordrat denna information tills den slutligen nått "orneryox".<sup>215</sup>

Domstolen uppger att meddelanden skickade av "orneryox" stämmer överens med iakttagelser som gjorts av polisen, gällande bland annat färdvägen och mängden narkotika.<sup>216</sup>

Domstolen uppger även att innehållet i meddelanden som skickats i samband med gripandet av en person som står åtalad i det aktuella fallet är viktiga bevisfakta. Domstolen gör bedömningen att de inblandande mycket snabbt fick kännedom om gripandet och att det inte råder några som helst tvivel om att "rudetruck" syftat på denna person i de meddelande då han nämner någon som kallas "planta". Det diskuteras bland annat var "planta" bor och nämns att "rudetruck" behöver "städa hemma" för att undvika att också försvinna. Även en GPS

---

<sup>212</sup> Ibid.

<sup>213</sup> Ibid.

<sup>214</sup> Mål B 2027-20 s. 18

<sup>215</sup> Mål B 2027-20 s. 18 f.

<sup>216</sup> Mål B 2027-20 s. 19

som ska ha hamnat hos polisen samt huruvida "rudetruck" ska stå kostnaden för den misslyckade transporten nämns.<sup>217</sup>

Domstolen drar slutsatsen att KW genom brukandet av användarnamnet "orneryox" fått instruktioner om transporterandet, paketerandet och överlämnandet av den i fallet aktuella narkotikan. MN har genom brukandet av "rudetruck" "i mycket hög grad" varit inblandad i organisering av transporten. Båda döms av domstolen för synnerligen grov narkotikasmuggling. MN döms utöver detta även för synnerligen grovt narkotikabrott.<sup>218</sup>

### 3.4 ANALYS AV DOMSTOLENS BEVISVÄRDERING I MÅL B 2027-20

#### 3.4.1 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan KW och användarnamnet "orneryox"

Lösenordet för användaren "orneryox" kan enligt domstolen kan kopplats till KWs nationalitet och KWs sons namn. Det framgår att lösenordet till telefonen varit "Poland".<sup>219</sup> Generellt kan sägas att detta lösenord potentiellt skulle kunna ha en koppling till många andra än just KW, varför sannolikheten för att lösenordet för "orneryox" är "Poland" trots att det inte är KW som är "orneryox" (dvs. sannolikheten för falsk positiv) torde vara åtminstone beaktansvärd. Antalet människor som skulle kunna anses ha en koppling till lösenordet torde dock vara betydligt mindre än antalet människor som inte skulle kunna anses ha detta, varför bevisfaktumet ändå åtminstone i någon mån ökar sannolikheten för hypotesen att KW faktiskt är "orneryox".

Gällande uppkopplingar mot basstationer som följer den färdväg KW observerats på av polisen<sup>220</sup> torde sannolikheten för att "orneryox" färdats exakt samma sträcka som KW trots att KW inte är "orneryox" (dvs. sannolikheten för falsk positiv) vara förhållandevis låg, men inte obefintlig. Basstationer täcker ofta ett större område, varför det åtminstone teoretiskt möjligtvis skulle kunnat vara någon annan som kört en liknande väg vid exakt samma tid utan att exempelvis polisens spanare uppmärksammat detta.

---

<sup>217</sup> Ibid.

<sup>218</sup> Mål B 2027-20 s. 19 ff.

<sup>219</sup> Mål B 2027-20 s. 15

<sup>220</sup> Ibid.

Gällande de meddelanden som skickats, vilka helt stämmer överens med omständigheter polisen iakttagit kring KW<sup>221</sup> torde sannolikheten för falsk positiv vara närmast obefintlig. Information kring bland annat gränskontroll, felkörningar samt information gällande överlåtelserna stämmer exakt överens med vad polisen iakttagit kring KW.<sup>222</sup> Ett scenario där KW inte är brukare av "orneryox" givet ovanstående bevisfaktum skulle i princip innebära att någon annan suttit i samma fordon som KW och varit den som skickade alla meddelande (dvs. koordinerade narkotikaleveransen utan KWs vetskap), samt att denne någon på något sätt lyckats undgå att upptäckas av både gränskontroll och polis. Detta torde vara ett extremt osannolikt scenario.

Beviskraften hos den bevisfakta som presenterats är av varierande styrka. Värderingen av enskilda bevisfaktum utvecklas dessvärre inte i domskrivningen, varför det inte heller går att dra några säkra slutsatser kring huruvida domstolen tagit hänsyn till felkällor relaterade till respektive bevisfaktum eller inte. Det är möjligt att man har gjort detta, men att rådande riktlinjer för domskrivning helt enkelt inte följts.

#### 3.4.2 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan MN och användarnamnen "rudetruck" samt "littleglass"

Domstolen menar att rörelsemönstret för "rudetruck" och den mobiltelefon som bedömts vara MNs privata telefon överensstämmer. Detta gäller även telefonernas positionering nattetid. Dessutom menar domstolen att de två telefonerna inte någon gång samtidigt har kopplat upp på olika platser.<sup>223</sup> Domstolen gör ingen konkret bedömning av i vilken styrka detta talar för att MN varit brukare av "rudetruck".

Polisen konstaterar i sin utredning att telefonerna under nattetid befunnit sig i samma geografiska område och båda inte eller knappt har använts mellan klockan 03:00 och 05:59.<sup>224</sup> Det torde dock vara förhållandevis vanligt att man sover mellan dessa tider, varför mönstret med stor sannolikhet hade varit identiskt även om två olika personer brukade de två olika telefonerna i samma område.

---

<sup>221</sup> Ibid.

<sup>222</sup> Mål B 2027-20 s. 9 ff.

<sup>223</sup> Mål B 2027-20 s. 16

<sup>224</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 168, s. 4 (se Bilaga 3)

Båda mobiltelefoner har vid 56 av 182 tillfällen inom en mycket kort tid anslutit till master med täckningsområde som överlappar varandra. Polisen uppger dock, i motsats till domstolen, *”trots det stora antalet anslutningar och att de brukas under samma perioder på dygnet och har samma nattningsperiod, finns det något tillfälle då de två mobiltelefonerna har samtidigt anslutningar på olika platser”*.<sup>225</sup> Om så är fallet talar detta för att det åtminstone för stunden inte varit samma brukare av de båda mobiltelefonerna. Den övervägande majoriteten av anslutningarna för de båda telefonerna sker i området där MNs bostad är belägen. Även i övrigt följer telefonernas rörelsemönster varandra geografiskt.<sup>226</sup>

En möjlighet är att MN brukat telefonen växelvis med någon annan boende i samma område som han, vilket troligtvis skulle ge samma eller åtminstone ett mycket liknande utfall. Det är möjligt att MN varit den enda brukaren då telefonerna rört sig över samma geografiska område men att han exempelvis inte varit den ensamma brukaren när båda telefonerna kopplat upp i det område han bodde i. Generellt torde det åtminstone finnas en inte obetydlig risk för att telefonernas rörelsemönster överensstämmer trots att MN inte varit den enda brukaren av användarnamnen. Domstolen gör ingen enskild värdering av detta bevisfaktum och utvecklar inte heller ytterligare huruvida sannolikheten för alternativhypoteser (dvs. att MN inte är den ensamma brukaren av ”rudetruck” trots att de båda mobiltelefonernas rörelsemönster överensstämmer) tagits hänsyn till.

Gällande de meddelanden som domstolen konstaterat innehöll MNs privata kontoinformation och diskussioner om insättningar, vilka sedan materialiserades på MNs konto<sup>227</sup>, torde sannolikheten för att MN inte brukat användarnamnet i fråga vid den tidpunkten vara försvinnande låg. Det framstår som föga troligt att någon annan skulle ge ut kontoinformation tillhörande MN samt skriva ”... o ja får cash på kontot av företaget”<sup>228</sup>, inte minst med tanke på att pengarna sedan även sattes in på kontot tillhörande MN.<sup>229</sup> Huruvida MN varit den enda brukaren av användarnamnet går dock inte att dra några vidare slutsatser kring utifrån detta bevisfaktum. Domstolen gör inte heller gällande detta bevisfaktum någon uttrycklig

---

<sup>225</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 168, s. 1 (se Bilaga 3)

<sup>226</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 168, s. 3 (se Bilaga 3)

<sup>227</sup> Mål B 2027-20 s. 16 f.

<sup>228</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 168, s. 5 (se Bilaga 3)

<sup>229</sup> Mål B 2027-20 s. 17

värdering, men det torde med styrka tala för att MN varit brukare av "rudetruck" åtminstone vid tillfället då de aktuella meddelandena skickades.

Gällande det faktum att andra användare bekräftat att MN kan kontaktas genom användarnamnen "rudetruck" och "littleglass"<sup>230</sup> torde detta åtminstone tala för att han varit en av brukarna av dessa användarnamn. Det är dock inte osannolikt att detta även skulle ske om användarnamnen delades av flera brukare. Det kan vara så att de personer som hänvisat till "rudetruck" och "littleglass" enbart haft kännedom om MN som brukare eftersom de endast haft kontakt med honom. Andra brukare kan åtminstone teoretiskt sett uteslutande konverserat med användare som inte heller hänvisat att MN är brukaren av "rudetruck" och "littleglass". Det torde inte vara alltför otroligt att olika brukare uteslutande konverserar med olika användare och att de användare en enskild brukare konverserat med inte nödvändigtvis behöver ha kännedom om andra brukare av det aktuella användarnamnet. "Rudetruck" och "littleglass" har exempelvis flera användare som överensstämmer med varandra i sin kontaktlista men det finns även flera användare som bara återfinns i en av de två kontaktlistorna.<sup>231</sup> Sannolikheten för att MN inte är den enda brukaren av användarnamnen trots att det av andra användare bekräftats att han kontaktas genom dessa användarnamn (dvs sannolikheten för falsk positiv) bör därför åtminstone vara beaktansvärd. Huruvida domstolen tagit hänsyn till ovanstående felkällor framgår inte vid värderingen av detta bevisfaktum.

Även det faktum att "rudetruck" och "littleglass" av några andra användare namngetts med MNs förnamn alternativt en beteckning av ett fordon som MN haft tillgång till<sup>232</sup> skulle teoretiskt sett kunna förklaras med samma resonemang som förts i ovanstående stycke (dvs. att dessa användare endast kände till MN som brukare av respektive användare trots att telefonerna delats av flera personer). Inte heller gällande detta bevisfaktum gör domstolen någon uttrycklig värdering varför det inte går att dra några direkta slutsatser om huruvida hänsyn tagits till eventuella alternativa scenarier och hur plausibla dessa bedömts vara. Sannolikheten för att MN inte varit den ensamma brukaren av användarnamnet trots detta bevisfaktum torde vara beaktansvärd.

---

<sup>230</sup> Ibid.

<sup>231</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 168, s. 2 (se Bilaga 3)

<sup>232</sup> Mål B 2027-20 s. 17

Domstolen konstaterar även att "rudetruck" tagits ur bruk kort efter det i fallet aktuella narkotikabeslaget.<sup>233</sup> Detta bevisfaktum säger dock inte någonting om vem eller vilka som varit brukare av det aktuella användarnamnet.

Slutligen konstaterar domstolen att "rudetruck" och "littleglass" haft ett identiskt lösenord, vilket kan kopplats till namnet på en av MNs familjemedlemmar.<sup>234</sup> Detta talar för att personen som satt lösenordet på telefonerna åtminstone varit en av brukarna av de båda användarnamnen och att denna person även är den som satt lösenordet på telefonerna. Personen i fråga har även högst troligen någon form av koppling till det namn som använts som lösenord. En teoretisk möjlighet är att det faktiskt varit MN som inhandlat båda telefoner och även skyddat dessa med lösenord, för att sedan meddela eventuella andra brukare om lösenordet. En annan möjlighet är att en person som också haft någon form av koppling till namnet är den som gjort ovanstående, för att sedan dela lösenordet med MN. Sannolikheten för att MN inte är den ensamma brukaren av användarnamnen trots att dessa har ett lösenord som kan kopplas till namnet på en av hans familjemedlemmar (dvs. sannolikheten för falsk positiv) torde vara förhållandevis hög.

Generellt kan konstateras att domstolen inte uttryckligen värderat något bevisfaktum enskilt, för att sedan ta hänsyn till den samverkande bevisningen beviskraft. I stället framstår det i domskrivningen som att en genomgång av alla omständigheter domstolen bedömer tala för att MN varit den ensamma brukaren av de båda användarnamnet gjorts. Detta avslutas sedan med en samlad värdering av beviskraften relaterad till alla presenterade bevisfakta.

Det är inte möjligt att med säkerhet säga huruvida så varit fallet eller huruvida domskrivningen helt enkelt inte korrekt återger den bevisvärdering domstolen utfört. Inte heller går det att dra några konkreta slutsatser gällande domstolens eventuella hänsynstagande till felkällor relaterade till den bevisfakta som presenterats. Inga resonemang förs kring (avsaknaden av) indikationer på flera brukare av varken "rudetruck" eller "littleglass".

---

<sup>233</sup> Ibid.

<sup>234</sup> Ibid.

### 3.4.3 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "orneryox", "rudetruck" samt "littleglass" och brottet

Den 20 kronor-sedel som domstolen menar har använts som en form av kvittens<sup>235</sup> verkar ha en tydlig koppling till brottet. Bilden på sedeln skickas först av "rudetruck" till en annan användare för att sedan vidarebefordras ett antal gånger. En annan användare påtalar sedan att "orneryox" ska "... check the token with that token from picture...". "Orneryox" skickar sedan i samband med att leveransen bekräftas en annan bild på en 20 kr-sedel med ett identiskt serienummer.<sup>236</sup> Sannolikheten för att denna "token" inte ska vara relaterad till det aktuella fallet torde vara mycket liten, inte minst med tanke på att "orneryox" skickar en bild på sedeln i samband med att en leverans bekräftas vara slutförd. "Orneryox" bekräftar även i samband med detta att leveransen innehåller 22 paket, vilket även överensstämmer med vad polisen beslagtagit.<sup>237</sup> Sannolikheten för att bilden exempelvis var en kvittens för en helt annan leverans som koordinerats samtidigt och innehållit samma mängd paket bör vara i princip obefintlig.

Gällande den information som "rudetruck" skickat angående adress för leveransen, på vilken sedan även en narkotikaleverans skedde<sup>238</sup>, torde sannolikheten för att det inte talas om brottet i fråga också vara minimal. Det framstår som föga troligt att den transport som bekräftas ska anlända till den aktuella adressen inte är samma transport som den i det aktuella fallet. Resterande meddelanden som skickats av "orneryox" gällande bland annat färdväg stämmer överens med polisens observationer knutna till det aktuella brottet<sup>239</sup> och sannolikheten för att det inte är det i fallet aktuella brottet som åsyftas (dvs. sannolikheten för falsk positiv) torde därmed vara närmast obefintlig även gällande detta bevisfaktum.

Gällande innehållet i meddelande där det bland annat talas om "planta" och en GPS som hamnat hos polisen gör domstolen bedömningen att det inte råder några som helst tvivel att meddelandena handlar om den person som gripits i det aktuella fallet.<sup>240</sup> "Planta" nämns dock aldrig vid namn i meddelandena, det framstår som att "rudetruck" inte heller exakt vet var "planta" bor utan frågar en annan användare om denne bor i Staffanstorp. "Rudetruck"

---

<sup>235</sup> Mål B 2027-20 s. 18

<sup>236</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 168, s. 9 ff. (se Bilaga 3)

<sup>237</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 168, s. 13 (se Bilaga 3) samt Mål B 2027-20 s. 19

<sup>238</sup> Mål B 2027-20 s. 18 f.

<sup>239</sup> Mål B 2027-20 s. 19

<sup>240</sup> Ibid.



frågar även om "hon bruden" blev stoppad, på vilket en annan användare svarar "nej bror".<sup>241</sup> Det framgår inte att någon kvinna har observerats av Polisen vid den i fallet aktuella transporten. Vidare verkar "rudetruck" tala om någon som blivit gripen. Han skriver bland annat "Bror de torsk" samt "GPS visar rakt in i snutens mamma".<sup>242</sup>

Det finns tydliga indikationer på att någon har gripits och att "rudetruck" är upprörd över detta. Det är inte helt tydligt exakt vem som har gripits då personen i fråga inte nämns uttryckligen vid namn. Det har troligtvis dock inte gripits särskilt många personer vid exakt samma tidpunkt, som bött på samma ställe som den i fallet aktuella personen samt där en GPS beslagtogs. Sannolikheten för falsk positiv, dvs. att de aktuella meddelandena inte har någonting med gripandet i det aktuella fallet att göra, bör vara låg. Det finns dock en viss osäkerhet i det faktum att "planta" inte nämns vid namn, att "rudetruck" inte verkar vara säker på hans adress samt att en kvinna nämns som inte observerats i samband med den i fallet aktuella transporten.

Domstolen drar slutsatsen att "orneryox" och "rudetrack" är involverade i brottet och dömer MN och KW till ansvar eftersom dessa bedömts vara brukarna av användarnamnen.<sup>243</sup> Det sker dock inga resonemang kring eventuella oklarheter relaterade till de olika bevisfaktumen. Endast faktorer som indikerar att bevisfaktumen i fråga faktiskt har med det aktuella brottet att göra nämns, varför det är mycket möjligt att man i sin bevisvärdering inte i tillräcklig stor utsträckning tagit hänsyn till sannolikheten för att meddelandena inte har med brottet i fråga att göra. Det är även möjligt att man helt enkelt inte uttryckt denna typ av resonemang i domskrivningen, trots att de förts.

### 3.5 MÅL B 1327-21 (ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE MÅL B 2027-20)

3.5.1 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan KW och användarnamnet "orneryox" Domstolen uppger att man delar den slutsats som dragits i lägre instans. Det anses vara utrett att KW är brukare av "orneryox".<sup>244</sup> Detta utvecklas och motiveras inte ytterligare.

---

<sup>241</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 168, s. 15 f. (se Bilaga 3)

<sup>242</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 168, s. 7 f. (se Bilaga 3)

<sup>243</sup> Mål B 2027-20 s. 19 ff.

<sup>244</sup> Mål B 1327-21 s. 7

### 3.5.2 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan MN och användarnamnen "rudetruck" samt "littleglass"

MN har i hovrätten framfört en invändning om att hans privata mobiltelefon och "rudetruck"-telefonen har positionerat på olika platser samtidigt. Domstolen menar dock att åklagaren har motbevisat detta påstående och att de basstationer som mobiltelefonerna har kopplat upp mot har en räckvidd som inte motsäger att telefonerna befunnit sig på samma plats vid tillfället.<sup>245</sup>

Domstolen konstaterar även att "rudetruck" inte alls stängdes ned den 18 april 2020, vilket påståtts i lägre instans, utan även brukades under maj 2020. Det saknades i utredningen dock information om detta. Domstolen gör dock bedömningen att detta inte har någon betydelse för huruvida MN ska anses vara brukare av användaren.<sup>246</sup>

Vidare gör domstolen bedömningen att de uppgifter som MN framfört, nämligen att det inte var han som deltagit i de konversationer som handlat om den i fallet aktuella narkotikan, "*allmänt sett är vaga*". Domstolen menar att uppgifterna är tillrättalagda och att ett delat användande av en EncroChat-telefon skulle vara både riskabelt och meningslöst. Hovrätten instämmer med tingsrättens bedömning gällande MKs koppling till användarnamnen "rudetruck" och "littleglass".<sup>247</sup>

### 3.5.3 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "rudetruck", "littleglass" samt "orneryox" och brottet

Gällande kopplingen mellan "rudetruck", "littleglass" samt "orneryox" och brottet uppger domstolen att man delar den bedömning som gjorts i lägre instans. KW anses, genom att han bedömts vara brukare av "orneryox", ha fått instruktioner gällande transporten av narkotikan och MN, genom att han bedömts vara brukare av "rudetruck och "littleglass", anses ha varit den som organiserat transporten och hanteringen.<sup>248</sup>

---

<sup>245</sup> Ibid.

<sup>246</sup> Ibid.

<sup>247</sup> Ibid.

<sup>248</sup> Mål B 1327-21 s. 8 f.

### 3.6 ANALYS AV DOMSTOLENS BEVISVÄRDERING I MÅL B 1327-21 (ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE MÅL B 2027-20)

#### 3.6.1 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan KW och användarnamnet "orneryox"

Eftersom hovrätten gällande detta bevisstema endast uttrycker att man delar tingsrättens bedömning är analysen av bevisvärderingen i lägre instans direkt applicerbar i sammanhanget.<sup>249</sup>

#### 3.6.2 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan MN och användarnamnen "rudetruck" samt "littleglass"

Domstolen konstaterar att täckningsområdet för de mobilmaster som MNs privata mobiltelefon respektive "rudetruck"-telefonen kopplats upp mot överlappar, vilket inte motsäger att telefonerna befunnit sig på samma plats vid tillfället.<sup>250</sup> Detta är visserligen korrekt, men bevisfaktumet i fråga kan inte heller säga något konkret om att så faktiskt varit fallet. Mobilmaster har ett förhållandevis stort täckningsområde och en EncroChat-telefon kan inte positioneras med någon större exakthet eftersom den inte innehåller några GPS-funktioner.<sup>251</sup> Detta innebär att sannolikheten för att detta positioneringsmönster observerats trots att MN inte varit den ensamma brukaren av användarnamnen (dvs. sannolikheten för falsk positiv) torde vara beaktansvärd. Det kan förväntas att MNs privata telefon och "rudetruck"-telefonen skulle positioneras på detta sätt givet att MN faktiskt var den som brukade "rudetruck"-telefonen, men de båda telefonerna skulle även positionerats på detta sätt givet att det inte var MN utan i stället någon annan i området som brukade "rudetruck"-telefonen vid tillfället.

Gällande det faktum att "rudetruck"-telefonen inte alls stängdes av den 18 april 2020, vilket påstås av tingsrätten, gör domstolen bedömningen att detta inte har någon betydelse för huruvida MN brukat "rudetruck"-telefonen eller inte. Domstolen konstaterar att "rudetruck" även var i bruk under maj 2020.<sup>252</sup> Den 31 maj 2020 i en konversation mellan två användare frågar en av dem huruvida en person med samma förnamn som MN kan nås via "rudetruck"

---

<sup>249</sup> Se avsnitt 3.4.1

<sup>250</sup> Mål B 1327-21 s. 7

<sup>251</sup> Se avsnitt 2.6.3

<sup>252</sup> Mål B 1327-21 s. 7

varpå den andra användaren svarar "littleglass".<sup>253</sup> Domstolen specificerar inte hur länge under samma månad det konstaterats att "rudetruck" varit i bruk, men detta skulle kunna vara en indikation på att det vid tillfället inte var MN som brukade "rudetruck", utan i stället var brukare av "littleglass".

Huruvida det ens är MN som åsyftas i meddelandet är dock inte något som med säkerhet kan konstateras. Oavsett vilket torde det faktum att "rudetruck" fortsatt brukas under samma månad som "littleglass" åtminstone ha någon sorts betydelse för sannolikheten för att det enbart är MN som varit brukare av de båda användarnamnen. Eftersom EncroChat-telefoner är mycket dyra, både gällande införskaffandet och den löpande kostnaden<sup>254</sup>, torde det rimligtvis vara ovanligt att en enskild person simultant är den ensamma brukaren av två olika EncroChat-telefoner. Det är svårt att hitta några konkreta fördelar med ett sådant tillvägagångssätt.

Vidare gör domstolen bedömningen att ett gemensamt brukande av ett användarnamn skulle vara både riskabelt och meningslöst.<sup>255</sup> Eftersom brottsaktiva personer troligtvis ofta har samarbetspartners torde det inte vara mer riskabelt eller meningslöst att dela en EncroChat-telefon än att delge sina samarbetspartners om brottsplaner i verkligheten. Utöver detta är kostnaden för en EncroChat-telefon en faktor som i sammanhanget ytterligare kan motivera ett gemensamt brukande av ett specifikt användarnamn. Det förefaller vara mer meningslöst att en enskild person simultant är den ensamma brukaren av två användarnamn, än att flera personer simultant är brukare av samma användarnamn.

Generellt framstår det som att hovrätten, likt tingsrätten, i sin bedömning inte tar hänsyn till hur plausibla eventuella alternativhypoteser är i sammanhanget. Det sker inte någon som helst uttrycklig värdering av huruvida eller i vilken utsträckning ett visst bevisfaktum även skulle återfinnas givet att MN inte är den ensamma brukaren av varken "rudetruck" eller "littleglass". Anledningen till detta skulle kunna vara att man i ett tidigt skede redan bestämt sig för att MN är den ensamma brukaren och sedan helt enkelt endast värderat sannolik-

---

<sup>253</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 168, s. 14 (se Bilaga 3)

<sup>254</sup> Se avsnitt 2.6.2

<sup>255</sup> Mål B 1327-21 s. 7

heten för sann positiv. En alternativ möjlighet är att domstolen helt enkelt inte följt de riktlinjer för domskrivning och därför inte i skrift uttryckt vilka värderingar och överväganden som gjorts.

### 3.6.3 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnen "orneryox", "rudetruck" samt "littleglass" och brottet

Eftersom hovrätten gällande detta bevisstema varken utvecklar eller ändrar tingsrättens bevisvärdering på något sätt, utan i stället gör samma bedömning som i lägre instans, är analysen av bevisvärderingen i tingsrätten direkt applicerbar.<sup>256</sup>

## 3.7 MÅL B 19660-20

### 3.7.1 Saken

I det aktuella fallet har en person åtalats och dömts för synnerligen grovt narkotikabrott.<sup>257</sup>

Personen anses ha planerat och ombesörjt leveransen av ett stort parti narkotika och har kopplats till ett specifikt användarnamn på EncroChat<sup>258</sup>. Domstolens bevisvärdering syftar till att avgöra dels huruvida det kan anses vara bevisat att det är den tilltalade som skickat de meddelanden som har kopplats till det i fallet aktuella brottet, dels huruvida det kan anses bevisat att det faktiskt är det i fallet aktuella brottet som omtalas i meddelandena.

3.7.2 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan PY och användarnamnet "Excellentleopard" PY själv menar att han aldrig ägt en EncroChat-telefon. Domstolen konstaterar att telefonen som knutits till användarnamnet "Excellentleopard" inte har påträffats. Vidare uppger domstolen att om en sådan telefon påträffas hos en person talar detta för att personen i fråga är den som brukat telefonen. Om ingen EncroChat-telefon påträffas måste identifikation av brukaren ske genom innehållet i de av användarnamnet skickade meddelandena. Domstolen menar att det är uteslutet att någon annan än PY är brukare av "Excellentleopard".<sup>259</sup>

---

<sup>256</sup> Se avsnitt 3.4.3

<sup>257</sup> Mål B 19660-20 s. 1

<sup>258</sup> Mål B 19660-20 s. 6

<sup>259</sup> Mål B 19660-20 s. 8

I EncroChat-materialet som knutits till "Excellentleopard" återfinns konversationer där namnen "Milo" och "Leyla" nämns. PY har en son som heter Milo (född 2018), vars mamma även har en dotter vid namn Leyla (född i maj 2020). Dottern har ingen fader registrerad i folkbokföringen men PY uppbar tillfällig föräldrapenning under en period i början av juni 2020.<sup>260</sup>

Vidare konstaterar domstolen att meddelanden innehållande information om en sjuk pappa skickats av "Excellentleopard" den 30 maj 2020. Även PYs pappa var sjukskriven vid denna tidpunkt.<sup>261</sup>

Domstolen konstaterar även att en annan användare den 17 maj 2020 vill låna en bil av "Excellentleopard". Den sistnämnde erbjuder sig att låna ut "passaten eller sq5". Vid denna tidpunkt äger PY en Volkswagen Passat och mamman till hans barn äger en Audi SQ5. Den 27 maj uppger samma användare att han ska "svänga förbi" "Excellentleopard". Kort därpå skickar samma användare ett meddelande som innehåller en bild på en Audi SQ5 med samma registreringsnummer som bilen Mamman till PYs barn äger. Bilen står även parkerad på adressen hon och PY bor på.<sup>262</sup>

Vidare konstateras att det framgår att "Excellentleopard" blivit stannad av polis på väg från Skåne, vilket även stämmer överens med vad som samtidigt skett PY.<sup>263</sup>

Domstolen konstaterar även att "Excellentleopard" diskuterat att bygga en s.k. "stash"-bil av en Volkswagen Golf. En s.k. "stash"-bil av samma modell påträffades senare hemma hos PY, vilken var registrerad på mamman till PYs barn. Bilen hade ett vält dolt utrymme som specialtillverkats. Utrymmet kunde endast öppnas genom en magnetstyrning. Domstolen gör bedömningen att detta pekar på att PY är "Excellentleopard", trots att bilen köptes efter chattkonversationen ägde rum.<sup>264</sup>

Enligt domstolen visar utredningen på att det funnits två registrerade WIFI-nätverk kopplade till "Excellentleopard"-telefonen, varav ett tillhör PYs familj. Domstolen menar att detta talar

---

<sup>260</sup> Mål B 19660-20 s. 8 f.

<sup>261</sup> Mål B 19660-20 s. 9

<sup>262</sup> Mål B 19660-20 s. 8 f.

<sup>263</sup> Mål B 19660-20 s. 9

<sup>264</sup> Mål B 19660-20 s. 8 ff.

för att PY är "Excellentleopard", trots att det enligt NFC inte ska vara möjligt att koppla en EncroChat-telefon till ett trådlöst nätverk.<sup>265</sup>

Domstolen menar att det faktum att inte någon chattkonversation inletts med att "Excellentleopard" presenterat sig själv gör det osannolikt att användarnamnet delats av flera brukare. Domstolen gör bedömningen att denna omständighet talar starkt för att det endast är en person som brukat "Excellentleopard", inte minst med tanke på att konversationerna pågått under flera timmar samma dag samt över en längre tidsperiod. Vidare menas att det faktum att materialet är ofullständigt inte är en omständighet som talar emot att PY är "Excellentleopard".<sup>266</sup>

Slutligen gör domstolen bedömningen att trots att EncroChat-materialet är ofullständigt talar denna omständighet inte emot att det är PY som är den ensamma brukaren av "Excellentleopard".<sup>267</sup>

### 3.7.3 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Excellentleopard" och brottet

Domstolen konstaterar att "Excellentleopard" den 31 mars 2020 började konversera med en annan användare gällande införskaffandet av 55 kg amfetamin. Bland annat skrevs "får vi svar idag tjack tro", "finns på papper ett tjack från dem 74%" och "de finns dem 55 kilo tp kan gå måndag vi kan testa".<sup>268</sup>

Den 2 april 2020 fortsatte "Excellentleopard" konversationen med samma användare. Användaren bad bland annat om att köpa en mindre av någonting mängd för att testa, varpå "Excellentleopard" uppgav att han utlovar kvalitativa varor och att han själv kommer att sälja dessa ifall personen han konverserar med inte blir nöjd. I samband med detta diskuterades även en s.k. "stash-bil". "Excellentleopard" uppgav att han kan bygga en sådan av modell Golf i Göteborg. "Excellentleopard" avslutade konversationen med en uppmaning att fatta beslut angående amfetamin-leveransen; "Skriv sen om vi ska hinna tjack nästa v måste vi vara snabba".<sup>269</sup>

---

<sup>265</sup> Mål B 19660-20 s. 10

<sup>266</sup> Ibid.

<sup>267</sup> Ibid.

<sup>268</sup> Mål B 19660-20 s. 11

<sup>269</sup> Mål B 19660-20 s. 12

Fr.om. den 3 april 2020 t.om. den 8 april 2020 diskuterades betalning och finansiering samt en uppskjuten transport p.g.a. utebliven betalning. Bland annat nämndes "affet" flera gånger samt "50 kilo kommer...". Fr.om. den 8 april 2020 t.om. den 19 april 2020 fördes fortsatta diskussioner gällande transport och finansiering. Bland annat nämndes beloppet 50 000 euro, att det endast fanns "50 st" kvar samt att "Excellentleopard" skulle ta 20 av dessa och en annan användare 30.<sup>270</sup>

Den 5 maj 2020 bekräftades finansieringen vara löst och "Excellentleopard" uppgav att han mottagit pengarna. Efter detta framgick att transporten har bokats, vilken konstaterades ha anlänt till Sverige först den 3 juni 2020. "Excellentleopard" uppgav bland annat att "Nr4 lastas av nu" och att "Don fick tjacket nu". Domstolen gör tolkningen att det bekräftas att transporten innehållit 50 kg utifrån meddelandet "De 50 broder".<sup>271</sup>

Efter leverans skett konstaterade "Excellentleopard" att "grejerna [är] lite för blöta", varpå det diskuterades huruvida man ska fråga om ett prisavdrag alternativt be om extra varor vid nästa leverans. "Excellentleopard" vidarebefordrade i detta sammanhang även ett meddelande från en annan användare där det framgick att denne har kontakt med en person som ska testa tjacket.<sup>272</sup>

Domstolen konstaterar avslutningsvis att EncroChat-materialet är ofullständigt. Det faktum att meddelande saknas betyder dock inte att de meddelande som finns inte kan läggas till grund för bedömningen enligt domstolen. Vidare gör domstolen bedömningen att det inte råder någon tvekan om att de flesta meddelandena handlar om narkotika. Slanguttryck så som "tjack" och "affe" bedöms av domstolen vara vedertagna ord för att beskriva amfetamin. Domstolen gör bedömningen att meddelandena "som helhet ska anses ha ett mycket högt bevisvärde" och att det inte råder någon tvekan om "att innehållet i chatten rör anskaffande, finansiering, transport och därefter mottagande av 50 kg amfetamin, dvs ett fullbordat narkotikabrott". Med anledning av detta drar domstolen slutsatsen att PY (genom brukandet av "Excellentleopard") gjort sig skyldig till synnerligen grovt narkotikabrott.<sup>273</sup>

---

<sup>270</sup> ibid

<sup>271</sup> Ibid.

<sup>272</sup> Ibid.

<sup>273</sup> Mål B 19660-20 s. 13 f.



## 3.8 ANALYS AV DOMSTOLENS BEVISVÄRDERING I MÅL B 19660-20

### 3.8.1 Analys av domstolens bevisvärdering gällande kopplingen mellan PY och användarnamnet "Excellentleopard"

Domstolen konstaterar att det i materialet talas om två barn vid namn Milo och Leyla, vilket menas vara omständigheter som helt stämmer överens med vad som framkommit om PY<sup>274</sup>. Detta är ett bevisfaktum som torde ha en förhållandevis låg sannolikhet för falsk positiv. Antalet personer som under samma tidsperiod också hade små barn vid namn Milo och Leyla är troligtvis inte alltför stort. Den 12 juni 2020 skriver en person till "Excellentleopard" på EncroChat och frågar "Va gör leyla ler hon" varpå "Excellentleopard" svarar "Ja hon börjat nu".<sup>275</sup> Detta indikerar att det troligtvis rör sig om en väldigt ung person.

År 2020 gavs endast 27 barn tilltalsnamnet Leyla.<sup>276</sup> Flera av barnen bör troligen varit födda antingen tidigare eller senare än de aktuella meddelandena skickades, och hade rimligtvis då också redan tidigare ha börjat le alternativt varit oförmögna att göra detta eftersom de inte blivit födda ännu. Sannolikheten för att det är någon annan än PY som skrivit de aktuella meddelandena kan vid en första anblick tänkas vara mycket låg. Det torde dock vara potentiellt lika sannolikt att mamman till PYS barn har skrivit de aktuella meddelandena. Eftersom "Excellentleopard" i flera av dessa betecknas som "bror" eller "broder"<sup>277</sup> kan dock sannolikheten för att det är en man som skrivit meddelandena bedömas vara högre än att det är en kvinna. Det är möjligtvis inte alltför ovanligt att även en kvinna kan betecknas som "bror", vilket är ett uttryck som kan användas nära vänner emellan.

Gällande den omständighet att "Excellentleopard" talar om att han har en sjuk pappa samtidigt som PYS pappa konstaterats vara sjukskriven<sup>278</sup>, bör sannolikheten för att PY inte var den ensamma användaren av "Excellentleopard" givet det aktuella meddelandet om en sjuk pappa i kombination med att även PYS pappa vid tillfället var sjuk (dvs. sannolikheten för falsk positiv) vara förhållandevis hög. Meddelandet skickades den 30 maj 2020.<sup>279</sup> Det torde

---

<sup>274</sup> Mål B 19660-20 s 8 f.

<sup>275</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 44, s. 20 (se Bilaga 4)

<sup>276</sup> Statistiska centralbyrån, Namnstatistik <[https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/amnesovergripande-statistik/namnstatistik/#\\_Tabellerochdiagram](https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/amnesovergripande-statistik/namnstatistik/#_Tabellerochdiagram)> besökt 2022-04-03.

<sup>277</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 44, s. 20 (se Bilaga 4)

<sup>278</sup> Mål B 19660-20 s. 9

<sup>279</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 44, s. 21 (se Bilaga 4)

troligtvis finnas väldigt många andra personer som vid den tidpunkten också haft en sjuk pappa, inte minst med tanke på den då rådande pandemin.

Vidare har "Excellentleopard" erbjudit sig att låna ut två olika bilar av typen Volkswagen Passat och Audi SQ5 till en annan användare. Samma typ av bilar är även registrerade på PY och mamman till hans barn. Den andra användaren skickar även senare en bild på en bil med samma modell som man tidigare talat om i samband med att han sagt att han ska hälsa på "Excellentleopard". Denna bil har ett registreringsnummer som stämmer överens med den bil som var registrerad på mamman till PYs barn och bilden togs vid en adress till en fastighet som PY och mamman till hans barn är registrerade ägare till.<sup>280</sup> Ovanstående indikerar att "Excellentleopard" i detta fall med allra största sannolikhet brukas av antingen PY eller mamman till hans barn. Eftersom bevisfaktumet med samma styrka indikerar två olika möjliga personer som avsändare av meddelandena bör sannolikheten för att det inte är PY som skickat dem (dvs. sannolikheten för falsk positiv) bedömas vara förhållandevis hög.

"Excellentleopard" skriver även att denne stannats i en poliskontroll vid samma plats och tidpunkt som PY stannades.<sup>281</sup> Det framgår att totalt nio personer stannades av polisen vid detta tillfälle. Polisens slutsats är att någon av personerna är "Excellentleopard". Det konstateras även att åtta av personerna har kända EncroChat-användarnamn enligt underrättelsetjänsten samt att den person som inte har det inte heller har några syskon eller barn vid namn Milo eller Leyla. Polisen uppger även att någon av dem möjligen kan ha två användarnamn.<sup>282</sup> Detta bevisfaktum talar starkt för att en av nio personer var brukaren av "Excellentleopard" vid tillfället, det är dock inte möjligt att dra några vidare slutsatser om specifikt vem detta var. Det faktum att personen utan känt EncroChat-användarnamn inte har några syskon eller barn vid namn Milo eller Leyla förtar inte möjligheten att personen vid tillfället varit en av brukarna av användarnamnet, likväl som den kan ha brukats av någon av de andra åtta personerna. Sannolikheten för falsk positiv, dvs. att "excellenteleopard" uppger sig ha blivit stannad samtidigt som PY blev det men att det inte var PY som brukare användaren, bör bedömas vara förhållandevis hög. Det är anmärkningsvärt att domstolen överhuvudtaget inte

---

<sup>280</sup> Mål B 19660-20 s. 8 f.

<sup>281</sup> Mål B 19660-20 s. 9

<sup>282</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 44, s. 22 (se Bilaga 4)

diskuterar vilka implikationer det i sammanhanget har att PY var en av nio andra personer som vid tillfället stannades av Polisen.

Vidare diskuterar "Excellentleopard" byggandet av en s.k. "stash"-bil och att en bil som överensstämde med vad som diskuterats sedan återfanns registrerad på mamman till PYS barn.<sup>283</sup> Det torde vara mycket ovanligt att inneha bilar som byggts om med ett dolt förvaringsutrymme, framförallt bilar av just den specifikt diskuterade modellen. Detta skulle föranleda en mycket låg bedömning av sannolikheten för falsk positiv. Det finns i detta sammanhang dock inga indikationer på att det är mer troligt att en man skrivit meddelandet än en kvinna, exempelvis genom att ha kallats "bror" eller liknande, varför bevisfaktumet med samma styrka torde peka på att det kan ha varit antingen PY eller mamman till PYS barn som brukat "Excellentleopard" vid tillfället. Detta innebär att sannolikheten för falsk positiv i detta fall (dvs. att de aktuella meddelande som handlar om "stash"-bilen skickats och att mamman till PYS barn varit registrerad ägare till en sådan bil, trots att PY inte varit den som skickat meddelandena, alternativt den ensamma brukaren av användarnamnet) torde vara förhållandevis hög.

Även det faktum att "Excellentleopard"-telefonen kopplat upp mot PYS familjs WIFI-nätverk<sup>284</sup> torde med samma styrka peka mot att både PY och mamman till hans barn kan vara den potentiella brukaren av användarnamnet. Utöver detta föranleder det faktum att detta är något som domstolen konstaterar enligt NFC inte ska vara möjligt en försiktigare bedömning.

Domstolen menar att det är osannolikt att "Excellentleopard" delats av flera brukare eftersom inga chattkonversationer inletts med att "Excellentleopard" presenterat sig själv. Materialets ofullständighet bedöms inte vara en faktor som påverkar sannolikheten för att PY är den ensamma brukaren av användarnamnet.<sup>285</sup> Avsaknad av indikationer på delat användande är en faktor som ökar sannolikheten för att det endast varit en person som brukat "Excellentleopard". Sannolikheten att PY inte var den ensamma brukaren av användarnamnet givet avsaknaden av indikationer på andra brukare (dvs. sannolikheten för falsk positiv)

---

<sup>283</sup> Mål B 19660-20 s. 8 ff.

<sup>284</sup> Mål B 19660-20 s. 10

<sup>285</sup> Ibid.

torde vara låg, förutsatt att materialet var fullständigt. Att det saknas delar av materialet för-  
anleder att denna sannolikhet ökar avsevärt, eftersom både meddelanden och status-uppd-  
teringar som eventuellt hade kunnat ge tydliga indikationer på delat användande potentiellt  
inte finns med i materialet. Domstolens bedömning att detta är en faktor som inte alls på-  
verkar sannolikheten är därför anmärkningsvärd och direkt felaktig.

Generellt utvecklar domstolen inte sin värdering av majoriteten av den bevisfakta som pre-  
senteras i någon större utsträckning. Huvudsakligen nämns endast att det är fråga om fak-  
torer som stämmer överens med vad som framkommit om PY alternativt att dessa faktorer  
pekar på att PY är "Excellentleopard"<sup>286</sup>, utan att på något sätt konkretisera med vilken  
styrka omständigheterna i fråga tyder på detta. Detta medför att det är svårt att dra några  
konkreta slutsatser gällande huruvida man överhuvudtaget har tagit hänsyn till sannolik-  
heten för falsk positiv, alternativt huruvida man undervärderat denna sannolikhet. Det är även  
möjligt att domstolen har gjort sådana bedömningar men inte har gett uttryck för detta, vil-  
ket skulle innebära att domstolen inte följt de riktlinjer för domskrivning som finns. Det  
framstår dock som förhållandevis osannolikt att domstolen exempelvis haft i åtanke med vil-  
ken styrka bevisningen talar för att det var mamman till PYs barn som skickat meddelandena  
i stället för PY, utan att explicit uttrycka denna möjlighet överhuvudtaget.

### 3.8.2 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Excellentleo- pard" och brottet

Den 31 mars 2020 börjar "Excellentleopard" att diskutera införskaffande av amfetamin.<sup>287</sup>

Även i förundersökningen framgår att en sådan konversation förts vid detta datum.<sup>288</sup> Det  
framstår dock som att dessa meddelanden är del av en konversation som påbörjats tidigare,  
eftersom den inleds med att "Excellentleopard" skriver "Får vi svar idag tjack tro". Vidare  
skrivs även "de finns dem 55 kilo...".<sup>289</sup>

---

<sup>286</sup> Mål B 19660-20 s. 9 f.

<sup>287</sup> Mål B 19660-20 s. 11

<sup>288</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 43, s. 1 (se Bilaga 4)

<sup>289</sup> Ibid.

Konversationen fortgår och den förefaller fortfarande handla om amfetamin och transport samt finansiering av detta. "Excellentleopard" skriver bland annat "Skriv sen om vi ska hinna tjack nästa v måste vi vara snabba", "Affet va gör vi broder" och "50 kilo kommer...".<sup>290</sup>

Den 5 maj 2020 bekräftar "Excellentleopard" att finansieringen är löst.<sup>291</sup> Efter detta följer konversationer gällande transporten, vilken verkar dra ut på tiden.<sup>292</sup> Slutligen bekräftas leveransen ha anlänt till Sverige den 3 juni 2020. "Excellentleopard" skriver bland annat "Tp kör imorgon", "Onsdag lastar av"<sup>293</sup> samt "Tjacket de kom fram precis...".<sup>294</sup> Samma dag konstateras även att "grejerna" är lite för blöta av "Excellentleopard". Han skriver även bland annat ett meddelande som lyder "Tjack riktig jobbig" i samband med detta.<sup>295</sup>

Domstolen gör bedömningen att meddelandena i sin helhet har ett "mycket högt bevisvärde". I samband med detta nämns även att materialet framstår vara ofullständigt och måste värderas med försiktighet, men att de meddelande som finns ändå kan läggas till grund för bedömningen.<sup>296</sup> Detta indikerar att domstolen i sin värdering åtminstone i någon mån tagit hänsyn till att sannolikheten för bevisemat sjunker givet ett ofullständigt material, men kommit till slutsatsen att den bevisfakta som åberopats av åklagaren trots detta ger ett mycket starkt stöd för bevisemat.

Det framstår som att domstolen i detta skede av sin bevisvärdering har värderat konversationerna i dess helhet i stället för att värdera enskilda meddelanden var för sig. Sannolikheten att det i konversationerna som helhet inte är fråga om det amfetamin som åtalet handlar om bedöms av domstolen som mycket låg, vilket framstår som en grundad slutsats. Sannolikheten för att det inte är det i fallet aktuella brottet som åsyftas i konversationerna (dvs. sannolikheten för falsk positiv) torde vara förhållandevis låg, om än inte obefintlig. Det koordineras troligtvis inte simultant flera olika andra leveranser av den omtalade storleken vid samma tidpunkt och på samma plats. Det finns under konversationens gång heller inga indikationer på att det handlar om någon annan typ av leverans. "Tjacket" och "affet" nämns genomgående och konversationen följer en röd tråd där samma problem, gällande framför allt

---

<sup>290</sup> Mål B 19660-20 s. 12 samt Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 43, s. 3 (se Bilaga 4)

<sup>291</sup> Mål B 19660-20 s. 12

<sup>292</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 43, s 7 f. (se Bilaga 4)

<sup>293</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 43, s. 10 f. (se Bilaga 4)

<sup>294</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 43, s. 12 f. (se Bilaga 4)

<sup>295</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktilaga 43, s. 18 f. (se Bilaga 4)

<sup>296</sup> Mål B 19660-20 s. 13

finansiering, diskuteras återkommande över en längre tidsperiod. Dessa diskussioner upphör i samband med att meddelandena tyder på att problemet i fråga förefaller vara löst och diskussion relaterad till samma ämne återkommer sedan inte igen. Att det är fråga om "tjack" bekräftas även i samband med att leveransen bekräftats ha anlänt. Vidare har leveransens vikt även vid flera tillfällen genom konversationerna bekräftats vara 50 kg i stället för de i meddelandena förstnämnda 55 kg. Den justerade mängden överensstämmer även med den mängd som nämns i åklagarens gärningsbeskrivning.<sup>297</sup>

### 3.9 MÅL B 1858-21 (ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE MÅL B 19660-20)

3.9.1 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan PY och användarnamnet "Excellentleopard" Domstolen menar att det är utrett att PY är den som brukat "Excellentleopard" i materialet relaterat till fallet. Vidare menas att det är uteslutet att "Excellentleopard" har brukats av flera personer "rörande just de förhållanden som åtalet avser". Domstolen konstaterar även att materialet som åberopats inte är fullständigt.<sup>298</sup> Bevisvärderingen relaterad till vem som varit brukare av "Excellentleopard" utvecklas inte ytterligare.

3.9.2 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Excellentleopard" och brottet  
Domstolen gör bedömningen att det är otvetydigt att PY (genom "Excellentleopard") den 31 mars 2020 inledde en diskussion gällande införskaffandet av en stor mängd amfetamin. Det menas att PY skaffat fram vederlag och varit aktiv för att få amfetaminet transporterat. Vidare gör domstolen bedömningen att PY sett till att 55 kg amfetamin betalats och sedermera anlänt i Sverige. Domstolen gör tolkningen att partiet var för blött och att det efter torkning återstod endast 50 kg. Slutsatsen av domstolens bevisvärdering är att det, "även med en försiktig värdering av chattarna", är ställt bortom rimligt tvivel att PY gjort sig skyldig till vad åklagaren påstått i sin gärningsbeskrivning.<sup>299</sup>

---

<sup>297</sup> Se Bilaga 1 till mål B 19660-20

<sup>298</sup> Mål B 1858-21 s. 4

<sup>299</sup> Mål B 1858-21 s. 4 f.

### 3.10 ANALYS AV DOMSTOLENS BEVISVÄRDERING I MÅL B 1858-21 (ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE MÅL B 19660-20)

#### 3.10.1 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan PY och användarnamnet "Excellentleopard"

Eftersom bevisvärderingen är extremt kortfattad relaterad till detta bevisstema är det inte möjligt att dra några konkreta slutsatser kring hur domstolen gjort sina bedömningar av specifika bevisfakta eller huruvida hänsyn tagits till felkällor i bevisvärderingen. Det verkar åtminstone vara så att hänsyn i någon mån har tagits till materialets ofullständighet. Domstolens fullständiga bevisvärdering relaterad till bevisstemat i fråga omfattar endast tre meningar.<sup>300</sup>

Det framstår dock som att hovrätten garderar sig något gällande brukandet av "Excellentleopard". Det menas att PY varit den enda brukaren av användarnamnet åtminstone relaterat till det material som är aktuellt i fallet.<sup>301</sup> Det tål att poängteras att inget av de meddelanden som innehåller identifierande omständigheter är hämtat från de konversationer som "Excellentleopard" har med andra användare om det i fallet aktuella narkotikabrottet. Den 28 april 2020 strax efter lunch nämner "Excellentleopard" att Milo är magsjuk.<sup>302</sup> Samma dag skickas inga meddelanden relaterade till narkotikabrottet. Konversationen gällande narkotikabrottet upptas först dagen efter, dvs. den 29 april 2020.<sup>303</sup>

Inte heller den dag då "Excellentleopard" skriver att hans pappa är sjuk<sup>304</sup> skickas några meddelanden relaterade till narkotikabrottet. Konversationer relaterade till narkotikabrottet upptas återigen först dagen efter.<sup>305</sup> Det samma gäller meddelanden relaterade till de fordon som innehas av PY och mamman till hans barn.<sup>306</sup> Även i dessa fall skickas meddelanden som kan vara relaterade till narkotikabrottet först följande dag.<sup>307</sup> Resterande omständigheter som bedömts vara identifierande härrör från antingen tiden innan eller tiden efter narkotikabrottet diskuterats.<sup>308</sup>

---

<sup>300</sup> Mål B 1858-21 s. 4

<sup>301</sup> Ibid.

<sup>302</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 44, s. 20 (se Bilaga 4)

<sup>303</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 43, s. 23 (se Bilaga 4)

<sup>304</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 44, s. 21 (se Bilaga 4)

<sup>305</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 43, s. 9 f. (se Bilaga 4)

<sup>306</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 44, s. 21 (se Bilaga 4)

<sup>307</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 43, s.7, s. 11 (se Bilaga 4)

<sup>308</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 44, s. 20 ff. (se Bilaga 4)

Utifrån ovanstående förefaller det logiskt att i stället antingen dra slutsatsen att PY är den enda som överhuvudtaget brukat "Excellentleopard", alternativt att det inte går att avgöra huruvida han varit den ensamma brukaren av användarnamnet. Det finns åtminstone en teoretisk möjlighet att EncroChat-telefonen kan ha bytt användare från det att de identifierande meddelandena har skickats till det att konversationen gällande narkotikabrott återupptas

### 3.10.2 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Excellentleopard" och brottet

Likt värderingen av kopplingen mellan PY och "Excellentleopard" är även domstolens värdering gällande användarnamnets koppling till det aktuella brottet förhållandevis kortfattad. En kortfattad genomgång av brottets olika stadier (planering, finansiering, logistik och mottagande) görs och sedan görs bedömningen att åtalet är styrkt, även med en försiktig värdering av bevisningen på grund av materialets ofullständighet.<sup>309</sup> Utifrån formuleringen framstår det som sannolikt att domstolen åtminstone i någon mån tagit hänsyn till att materialet inte varit fullständigt. Hur och i vilken utsträckning detta gjorts framgår dock inte.

Det är inte möjligt att utifrån domskrivningen dra några specifika slutsatser huruvida eller i vilken utsträckning domstolen tagit hänsyn till felkällor vid värdering av de olika konversationerna som förts av "Excellentleopard". Domstolen bekräftar att man gjort bedömningen att bevisningen med största tydlighet endast pekar på en sak. Huruvida denna slutsats drags efter att man tagit hänsyn till eventuella tvetydigheter eller oklarheter gällande något moment i brottsplanen för att sedan göra värderingen att den alternativa förklaringen är alltför osannolik framgår ej. Det är möjligt att detta har skett. Det är även möjligt att domstolen helt har förbisett att värdera sannolikheten för alternativa händelseförlopp. Om domstolen gjort sådana bedömningar, trots att dessa inte har återgivits, innebär detta att man inte följt de riktlinjer gällande domskrivning som finns.

En anmärkningsvärd detalj i domskrivningen är att domstolen menar att det är bevisat att 55 kg amfetamin anlant till Göteborg, vilket sedan ska ha torkats. Enligt domstolen uppgick den slutgiltiga vikten av amfetaminet, efter att torkning skett, till 50 kg.<sup>310</sup> Detta är en något

---

<sup>309</sup> Mål B 1858-21 s. 4 f.

<sup>310</sup> Mål B 1858-21 s. 5



märklig slutsats att dra utifrån innehållet i bevismaterialet. Mängden 55 kg nämns endast en gång av "Excellentleopard", den 31 mars 2020.<sup>311</sup> Den 8 april 2020 talas i stället om 50 kg. "Excellentleopard" skriver då "50 kilo kommer vi testar 1a gng".<sup>312</sup> Även den 1 maj 2020 talas det om "50 st". "Excellentleopard" skriver "han har 50 st kvar nu" efter att användaren nämnt mängden "55 st". Samma dag som leveransen sker, dvs. den 3 juni 2020, skriver "Excellentleopard" återigen ett meddelande som svar på att den han för konversation med utgår ifrån att det är 55 kg. Meddelandet lyder "De 50 broder". Detta sker flera timmar innan meddelande gällande att varorna är blöta och måste torkas skickas.<sup>313</sup>

Det finns således egentligen inga vidare indikationer på att det handlat om en leverans på 55 kg amfetamin, mer än ett meddelande skickat från "Excellentleopard" flera månader innan leveransdatumet. Genomgående verkar det tvärtom vara fråga om 50 kg och "Excellentleopard" påtalar detta ett flertal gånger, eftersom personen han samtalar med verkar vara av den felaktiga uppfattningen att det handlar om 55 kg. Det skulle kunna tänkas att "Excellentleopard" vill lura sin affärspartner och på så sätt få 5 kg extra kostnadsfritt men det förefaller minst sagt otroligt, med tanke på att det verkar vara affärspartnern och ytterligare en gemensam bekant till de båda som ombesörjer mottagandet av varorna i stället för "Excellentleopard" själv.<sup>314</sup> Detta medför att domstolens bedömning att det är 55 kg amfetamin som anlänt i Göteborg framstår som direkt felaktig.

---

<sup>311</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 43, s. 2 (se Bilaga 4)

<sup>312</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 43, s. 5 (se Bilaga 4)

<sup>313</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 43, s. 16 ff. (se Bilaga 4)

<sup>314</sup> Förundersökningsprotokoll, Aktbilaga 43, s. 8, s. 14 (se Bilaga 4)

## 3.11 MÅL B 210-21

### 3.11.1 Saken

I det aktuella fallet har en person åtalats och dömts för grovt vapenbrott.<sup>315</sup> Fallet bygger på att Polisen vid ett tillfälle beslagtagit flera vapen. Tillslaget gjordes i ett förråd tillhörande en annan person än den i fallet åtalade personen. Åklagarens menade att även den åtalade innehåft vapnen i fråga. Personen kopplas till ett användarnamn på EncroChat, vilket man menar har skickat meddelanden som är relaterade till det i fallet aktuella beslaget.<sup>316</sup> Domstolens bevisvärdering tar sikte på att avgöra dels huruvida den tilltalade kan kopplas till det i fallet aktuella EncroChat-användarnamnet, dels huruvida de meddelanden som skickats av användarnamnet kan kopplas till det i fallet aktuella brottet.

3.11.2 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan AAN och användarnamnet "Moodybeta"  
Domstolen inleder med att konstatera att åklagaren inte har presenterat något som "explicit pekar ut AAN som gärningsman". Dock har det i målet framkommit flertalet omständigheter som anses vara besvärande för AAN.<sup>317</sup>

Domstolen konstaterar att en kartong till en mobiltelefon med ett IMEI-nummer identiskt med det IMEI-nummer som knutits till användarnamnet "Moodybeta" påträffats hemma hos AAN.<sup>318</sup>

Vidare har den EncroChat-telefon som knutits till användarnamnet "Moodybeta" haft lösenordet "askar979700". "Askar979700" är även namnet på ett Instagram-konto, vilket haft en bild på AAN som sin profilbild. Domstolen drar slutsatsen att "*det framstår som högst troligt*" att både lösenord och användarnamn "*härör från samma person*". Domstolen konstaterar vidare att polisen återfunnit ovan nämnda Instagram-konto vid tömning av en mobil som tagits i beslag av en vän till AAN.<sup>319</sup>

---

<sup>315</sup> Mål B 210-21 s. 1

<sup>316</sup> Mål B 210-21 s. 4 f.

<sup>317</sup> Mål B 210-21 s. 7

<sup>318</sup> Ibid.

<sup>319</sup> Mål B 210-21 s. 7 f.

”Moodybeta” har även skickat meddelande innehållande ett telefonnummer som knutits till en mobiltelefon tillhörande AAN samt till dennes personliga Swish-konto. ”Moodybeta” har även varit inlagd i en annan användares kontaktbok under smeknamnet ”Abbe.etuna”. Domstolen menar att det är utrett att AAN kallas för Abbe.<sup>320</sup>

Vidare konstaterar domstolen att ”Moodybeta” i anslutning till att han har skickat ett meddelande innehållande det telefonnummer som knutits till AAN även har bett en annan användare att kontakta honom via en annan kommunikationskanal och uppgett att han där kallade sig för ”Arabens016”. Samma uppmaning gjordes till en annan användare vid ett annat tillfälle.<sup>321</sup>

Slutligen konstaterar domstolen att ”Moodybeta” har kopplat upp mot basstationer som täcker det område där både AAN och dennes flickvän bor. Domstolen uppger dock även att dessa basstationer skulle kunna täcka ett område som sträcker sig betydligt längre än AAN respektive dennes flickväs adress.<sup>322</sup>

Domstolen drar utifrån ovanstående slutsatsen att *”det är ställt utom rimligt tvivel att AAN haft användarnamnet ”Moodybeta” och i den egenskapen skickat de i målet aktuella meddelandena”*. Detta motiveras med att *”de redovisade omständigheterna är samverkande och det sammanvägda bevisvärdet av dessa omständigheter är därmed högre än bevisvärdet för varje enskilt bevis”*.<sup>323</sup>

Domstolen bedömer sedan de invändningar som AAN framfört. AAN menar att han endast är en av mellan 8-10 användare av EncroChat-telefon som knutits till användarnamnet ”Moodybeta”. Domstolen gör bedömningen att invändningen är *”svepande och utan närmare konkretisering”*, vilket baseras på att AAN inte velat namnge någon annan användare.<sup>324</sup>

Domstolen menar att det inte finns något stöd för några ytterligare användare av ”Moodybeta”, eftersom detta då borde framgå av meddelande som skickats av användaren. Dom-

---

<sup>320</sup> Mål B 210-21 s. 8

<sup>321</sup> Ibid.

<sup>322</sup> Mål B 210-21 s. 9

<sup>323</sup> Ibid.

<sup>324</sup> Mål B 210-21 s. 10

stolens resonemang bygger på att de användare som fört en konversation med "Moodybeta" annars inte kunde veta vem de pratade med. Slutsatsen av domstolens bevisvärdering gällande invändningen om flera användare är att *"meddelandenas innehåll och utformning talar starkt emot att någon annan än en person använt användarnamnet Moodybeta"*.<sup>325</sup>

Den 6 april 2020 skriver "Moodybeta" ett meddelande till "Rawlager". Meddelandet lyder "Dem tog min kusin också 100 abi och en kalle". AAN menar att det inte kan ha varit skrivet av honom då han inte har en kusin som blivit tagen och inte kallar någon vän för kusin. Domstolen menar att inga slutsatser kan dras gällande vad som menas med ordet "kusin" samt att "hundra abi och en kalle" antingen kan handla om de i målet aktuella beslagen alternativt om andra vapen och annan narkotika. Domstolen gör bedömningen att meddelandet har ett *"lågt bevisvärde"*.<sup>326</sup>

AAN menar också att det faktum att chattkonversationerna från "Moodybeta" upphört helt den 22 april 2020, trots att AAN häktades först den 6 maj 2020, talar för att han inte varit den ensamma användaren av kontot och inte disponerat telefonen vid tillfället. Domstolen menar att detta inte ger något klart stöd för påståendet om en annan användare och gör bedömningen att omständigheten har ett *"lågt bevisvärde"*.<sup>327</sup>

Den 16 april 2020 skickade "Waterpython" meddelande till "Moodybeta" där den förstnämnda skrev "ge luren till vår vän" samt "Eller ge han encron när du e me han". Domstolen menar att ingenting i konversationen tyder på att "Moodybeta" faktiskt överlämnade mobilen till någon annan och gör därför bedömningen att meddelandena har ett *"lågt bevisvärde"*.<sup>328</sup>

"Moodybeta" skickade även meddelande innehållande ett annat telefonnummer än det som knutits till AAN. Domstolen uppger dock att detta meddelande skickades på förfrågan av en annan användare som uppgett att denne "behöver komma i kontakt med deras vän". Därför dras slutsatsen att detta inte talar för att någon annan använt sig av "Moodybeta".<sup>329</sup>

---

<sup>325</sup> Ibid.

<sup>326</sup> Ibid.

<sup>327</sup> Mål B 210-21 s. 10 f.

<sup>328</sup> Mål B 210-21 s. 11

<sup>329</sup> Ibid.

Domstolens slutsats gällande invändningarna är att dessa ska avfärdas eftersom de visserligen är möjliga, men inte det minsta troliga.<sup>330</sup>

AAN har även uppgett att det Instagram-konto som använt sig utav en bild av honom som profilbild är ett "fakekonto". Domstolen menar att ingen utredning till stöd för detta presenterats och gör bedömningen att det är "högst osannolikt" att ett "fakekonto" skapats med ett namn som är identiskt som det lösenord som använts till "Moodybeta"-telefonen.<sup>331</sup>

Slutsatsen av domstolens bevisvärdering är att åtalet ska anses vara styrkt och att AAN därför ska dömas för grovt vapenbrott.<sup>332</sup>

3.11.3 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Moodybeta" och brottet  
Domstolen konstaterar att användaren "Moodybeta" i en konversation med en användare kallad "Rawlager" den 9 april 2020 skickade två meddelanden lydande "Jah hat min kalle och skorpa och en 7.65 me dämpare t alla tre jag bytte plats tog dem dit där glocken låg me hundra abi och nu killen sluta svara dagen efter han tog dem dit" samt "De litte skumma drag vet inye om aina tagit eller va som händet men försöker gå in t stashet i dagarna för bror om dem tagit killen han kmr gola mig".<sup>333</sup>

Domstolen listar sedan en förklaring av diverse ord i meddelandena. Beskrivningen ser ut enligt följande;

- Med "kalle" menas en automatkarbin av märket Kalasjnikov.
- Med "skorpa" menas en kulsprutepistol av märket Scorpion.
- Med "7.65" menas ett vapen med kaliber 7.65.
- Med "glock" menas en pistol av märket Glock.
- Med "abi" menas kokain.
- Med "stash" menas en plats att försvara saker.<sup>334</sup>

---

<sup>330</sup> Ibid.

<sup>331</sup> Mål B 210-21 s. 11 f.

<sup>332</sup> Mål B 210-21 s. 12

<sup>333</sup> Mål B 210-21 s. 6

<sup>334</sup> Ibid.

Domstolen gör bedömningen att det utifrån chattmeddelandena framgår att "Moodybeta" haft tre vapen av samma typ som i målet. Vidare ska vapnen ha tagits till förvaringsplatsen av en person som gripits kort därpå. Utöver detta ska det även ha funnits en pistol av märket Glock samt 100 gram kokain på platsen. Domstolen konstaterar att polisen beslagtagit kokain som uppvägts till 94,5 gram och poängterar att detta endast är en skillnad på cirka 5 gram jämfört med vad som skrivits i meddelandet. Domstolen uppger dock även att vikten justerades ned till cirka 65 gram av NFC (Nationellt forensiskt centrum), men menar att detta inte "förtar slutsatsen att de vapen med tillhör och det kokain som polisen återfann" nästan helt överensstämmer med vad "Moodybeta" påstått sig ha förvarat.<sup>335</sup>

Domstolen konstaterar att ingen pistol av märket Glock påträffats men att det av andra EncroChat-meddelanden som skickats den 14 och 17 april 2020 framgår att pistolen i fråga försvunnit från en förvaringsplats för att sedan återfinnas. Domstolen menar att det faktum att pistolen inte hittade av polisen rimligtvis kan förklaras med att den befunnit sig på en annan plats vid tillfället.<sup>336</sup>

Avslutningsvis menar domstolen att utredningen ger *"starkt stöd för slutsatsen att de vapen Moodybeta beskrev i sitt meddelande till Rawlager är samma vapen som de vapen polisen tog i beslag..."*. Domstolen menar att det därför är bevisat att "Moodybeta" innehaft vapnen i fråga.<sup>337</sup>

### 3.12 ANALYS AV DOMSTOLENS BEVISVÄRDERING I MÅL B 210-21

#### 3.12.1 Analys av domstolens bevisvärdering gällande kopplingen mellan AAN och användarnamnet "Moodybeta"

Omständigheten att en kartong till en mobiltelefon hittats hemma hos AAN, vilken haft ett IMEI-nummer identiskt med det som kopplats till "Moodybeta"<sup>338</sup> tyder på att AAN även har varit åtminstone en av brukarna av denna telefon. AAN har även själv medgett att han varit en av brukarna bakom användarnamnet "Moodybeta".<sup>339</sup> Det faktum att kartongen till mobiltelefonen hittats hemma hos AAN kan egentligen inte med säkerhet säga något närmare

---

<sup>335</sup> Mål B 210-21 s. 6 f.

<sup>336</sup> Mål B 210-21 s. 7

<sup>337</sup> Ibid.

<sup>338</sup> Ibid.

<sup>339</sup> Mål B 210-21 s. 10

om huruvida han varit ensam brukare av denna eller inte. Det kan exempelvis ha varit så att han varit inköparen av telefonen och sedan delat på både kostnad och användande med flera personer, alternativt att användarnamnet flyttats vidare till en annan telefon efter att han använt det en period.<sup>340</sup>

Det finns många möjliga scenarier som kan föranleda att denna kartong hittats hemma hos AAN givet att han inte ens brukat telefonen överhuvudtaget. Han kan exempelvis ha införskaffat telefonen och sedan sålt den vidare utan kartong. Det kan även vara så att personen som införskaffat telefonen av någon anledning tagit med kartongen till AAN och sedan lämnat den där. Det finns stora oklarheter kring tillvägagångssättet vid införskaffandet och brukandet av EncroChat-telefoner, vilka försvårar sannolikhetsbedömningen relaterat till ett bevisfaktum likt detta.

Sannolikheten för att denna kartong hittas hos AAN trots att AAN inte överhuvudtaget varit brukare av "Moodybeta" torde ändå vara förhållandevis låg. Att den aktuella telefonens kartong har hittats hos honom utan att han någonsin har använt sig av telefonen i fråga torde alltså vara möjligt men osannolikt. Sannolikheten för att kartongen hittats hos honom givet att AAN inte varit den ensamma brukaren av "Moodybeta" (dvs. en av flera brukare) torde dock vara förhållandevis hög.

Om flera personer delar på ett EncroChat-användarnamn framstår det som inte alltför orimligt att kartongen tillhörande telefonen i fråga kan påträffas hos någon av dessa personer. Detta föranleder slutsatsen att sannolikheten för falsk positiv gällande bevisfaktumet i fråga, relaterat till bevistemat att AAN varit den ensamma brukaren av användarnamnet i fråga, torde vara beaktansvärd.

Gällande det faktum att lösenordet till "Moodybeta" varit nästan identiskt med namnet på ett Instagram-konto som använt sig av en bild på AAN som profilbild drar domstolen slutsatsen att det är högst troligt att de båda härrör från samma person.<sup>341</sup> Huruvida dessa härrör från AAN själv eller från någon annan bör dock vara betydligt svårare att bedöma. Instagram-kontot hittades på en mobiltelefon som tillhörde en vän till AAN.<sup>342</sup> Oavsett om det varit

---

<sup>340</sup> Se avsnitt 2.6.5

<sup>341</sup> Mål B 210-21 s. 7 f.

<sup>342</sup> Mål B 210-21 s. 8

AAN eller en vän till honom som bestämde lösenordet för EncroChat-telefonen säger detta bevisfaktum ingenting om det totala antalet brukare av denna.

Ett möjligt scenario är att AAN själv skapat Instagram-kontot och loggat in på sin väns telefon samt anskaffat telefonen och gett den ett lösenord för att sedan dela den med flera användare. Det framstår som omständligt och mindre troligt att man skulle byta lösenord bara för att man delar på en telefon, snarare än att meddela de andra brukarna om vilket lösenord man valt. En annan i princip lika sannolik möjlighet är att det var AANs vän som gett telefonen sitt lösenord och skapat Instagram-kontot, inte minst med tanke på att detta återfanns vid en tömning av dennes mobiltelefon och inte av AANs egen privata mobiltelefon. Oavsett vilket säger detta bevisfaktum ingenting närmare om huruvida AAN varit den ensamma brukaren av "Moodybeta" eller om telefonen faktiskt delats med flera personer. Sannolikheten för att bevisfaktumet föreligger givet att AAN inte var den ensamma brukaren (dvs. sannolikheten för falsk positiv) bör bedömas vara åtminstone nästan lika hög som sannolikheten för sann positiv. Detta skulle innebära att bevisfaktumet i fråga inte påverkar bevistemat på något sätt.

Angående de meddelanden som skickats från "Moodybeta" innehållande AANs telefonnummer<sup>343</sup> framstår det som mycket sannolikt att det är AAN själv som vid tillfället brukat "Moodybeta". Det faktum att "Moodybeta" efter att ha skickat AANs telefonnummer även uppgett sitt användarnamn på en annan kommunikationskanal, vilket även uppgetts vid ett annat tillfälle, talar för att AAN brukat telefonen vid båda tillfällen.<sup>344</sup>

Meddelandet innehållande AANs telefonnummer skickades samma dag som de meddelanden som av domstolen påstås handla om de i fallen aktuella vapnen (den 9 april 2020). Detta gjordes dock först cirka 5 timmar efter att meddelandet om vapnen skickades.<sup>345</sup> Sannolikheten för falsk positiv, dvs att AAN inte varit brukare av "Moodybeta" vid tidpunkten då AANs privata telefonnummer skickades av användaren torde vara mycket låg. Att meddelandet innehållande telefonnummer i sin tur skickats samma dag som meddelandet om vapnen kan bedömas öka sannolikheten för att det var AAN som skickade även dessa meddelande.

---

<sup>343</sup> Ibid.

<sup>344</sup> Ibid.

<sup>345</sup> Förundersökningsprotokoll, s. 2 f. (se Bilaga 5)



Det är dock inte omöjligt att ett byte av brukare till telefonen har skett under denna tidsperiod, varför denna osäkerhet måste vägas in i bedömningen. Det framstår dock åtminstone vara en besvärande omständighet för AAN att meddelandet om vapnen och meddelande innehållande hans privata telefonnummer skickades samma dag.

Vidare konstaterar domstolen att "Moodybeta" av en annan användare lagts in under smeknamnet "Abbe.etuna", vilket stämmer överens med AANs smeknamn.<sup>346</sup> Detta tyder på att AAN varit brukare av telefonen. Sannolikheten för att "Moodybeta" kallas för "Abbe.etuna" av en annan användare givet att bevistemat är falskt, dvs. att AAN inte var den ensamma brukaren, torde dock vara beaktansvärd eftersom möjligheten finns att det endast var AAN som kommunicerade med just denna andra användare. Användaren i fråga hade möjligtvis därför endast vetskap om att "Moodybeta" var AAN, trots att det funnits flera brukare. Eventuella andra brukare behöver inte ha haft någon kommunikation användaren i fråga varför det inte heller funnits någon anledning för användaren att ha information om dessa. Även möjligheten för att det är fråga om någon annan person som också kallas för "Abbe.etuna" bör vägas in i bedömningen, vilket ytterligare ökar sannolikheten för falsk positiv.

Gällande uppkopplingarna som gjorts av "Moodybeta"-telefonen konstaterar domstolen själv att dessa täcker ett förhållandevis stort område.<sup>347</sup> Uppkopplingarna torde ha sett likadana ut även om flertalet personer som bodde i samma område delade på en telefon, varför det inte går att dra några direkta slutsatser om huruvida AAN varit den ensamma brukaren av telefonen eller inte. Sannolikheten för att detta mönster observerats givet att bevistemat är falskt, dvs. att AAN inte varit den ensamma brukaren av användarnamnet, torde vara förhållandevis hög.

Domstolens slutsats att "det är ställt utom rimligt tvivel att AAN haft användarnamnet "Moodybeta" och i den egenskapen skickat de i målet aktuella meddelandena"<sup>348</sup> kan tolkas som att man anser det vara bekräftat att AAN varit den ensamma brukaren av telefonen, eftersom det i annat fall inte rimligtvis med säkerhet går att dra slutsatsen att han faktiskt skickat de i målet aktuella meddelandena. Om han av domstolen bara konstaterats vara en av flera brukare kvarstår frågan vem av brukarna det är som faktiskt skickat meddelandena.

---

<sup>346</sup> Mål B 210-21 s. 8

<sup>347</sup> Mål B 210-21 s. 9

<sup>348</sup> Ibid.

Motivering att *"de redovisade omständigheterna är samverkande och det sammanvägda bevisvärdet av dessa omständigheter är därmed högre än bevisvärdet för varje enskilt bevis"*<sup>349</sup> förutsätter att alla omständigheter faktiskt stärker bevis temat i fråga (dvs att AAN varit den ensamma brukaren av telefonen) vilket på goda grunder kan ifrågasättas. Det framstår som att domstolen kan ha låtit bevis fakta påverka deras bedömning av sannolikheten för nämnda bevis tema, trots att bevis faktumen i fråga egentligen inte med säkerhet kan säga någonting om huruvida AAN varit den enda eller endast en av flera brukare av användarnamnet i fråga.

Domstolens menar vidare att AANs invändning om flera brukare av "Moodybeta" är *"svepande och utan närmare konkretisering"* bland annat eftersom han inte velat namnge någon av användarna.<sup>350</sup> Det förefaller dock ganska rimligt att man i kriminella sammanhang inte vill namnge eventuella andra person som använt sig av en krypterad kommunikationskanal och därigenom kanske föranleda både brottsmisstanke mot dem och livsfara för sig själv.

Vidare menar domstolen att det i materialet inte finns något stöd för att flera personer brukat "Moodybeta", vilket talar starkt emot att någon annan använt sig av användarnamnet.<sup>351</sup> Osäkerheter som föranleds av att materialet kan vara ofullständigt och dessutom bearbetats diskuteras inte här. En annan möjlighet är att man genom att använda den s.k. "status"-funktionen meddelat alla användare som man har lagt till på EncroChat om ett eventuellt användarbyte. På detta sätt skulle man med enkelhet kunna informera om vem det är som för tillfället brukar telefonen utan att explicit skriva några specifika meddelanden angående detta till andra användare. Sannolikheten för falsk positiv, dvs avsaknaden av meddelanden om andra användare givet att bevis temat är falskt (dvs. att AAN inte är den enda användaren), torde därför vara förhållandevis hög.

"Moodybeta" skrev den 6 april 2020 att de tagit hans kusin samt "100 abi" och "en kalle". Trots att AAN inte har någon kusiner som blivit tagen av Polisen bedömer domstolen att inga slutsatser kan dras gällande detta bevis faktum. Betydelsen av ordet "kusin" samt vad som specifikt åsyftas med "100 abi" och "en kalle" menas vara alltför oklar. Domstolen menar att omständigheten har ett *"lågt bevis värde"*.<sup>352</sup> I förhållande till alternativhypotesen (dvs. att

---

<sup>349</sup> Ibid.

<sup>350</sup> Mål B 210-21 s. 10

<sup>351</sup> Ibid.

<sup>352</sup> Mål B 210-21 s. 10 f.

AAN bara var en av flera brukare i stället för den enda brukaren) verkar det som att domstolen bedömer sannolikheten för falsk positiv som ungefär lika hög som sannolikheten för sann positiv gällande detta bevisfaktum.

Även det faktum att "Moodybeta" slutade skicka meddelanden cirka två veckor innan AAN häktades bedömer domstolen inte ge något klart stöd för andra brukare av användarnamnet.<sup>353</sup> Det bör rimligtvis finnas flera möjliga tänkbara scenarion som kan föranleda att AAN slutat bruka "Moodybeta" innan han häktades oberoende av huruvida han var den ensamma brukaren eller en av flera, varför denna bedömning förefaller korrekt.

Den 16 april 2020 ombeds "Moodybeta" av en annan användare att överlämna EncroChat-telefonen till en gemensam vän. Domstolen gör bedömningen att denna omständighet har ett "*lågt bevisvärde*" eftersom inget i konversationen tyder på att telefonen faktiskt överlämnats.<sup>354</sup> Inga resonemang förs kring vad som indikerar att telefonen inte har överlämnats, vilket torde förefalla naturligt då det är åklagaren som bär bevisbördan för att så inte har skett. Omständigheten talar för att det inte är osannolikt att "Moodybeta" faktiskt delats av flera brukare. Det förefaller problematiskt att tillmäta ett meddelande som uttryckligen talar för alternativhypotesen en låg beviskraft utan att närmare utveckla specifikt varför och hur denna slutsats dragits.

Att "Moodybeta" skickat ett annat telefonnummer än AANs bedöms av domstolen inte tala för andra brukare, eftersom detta gjordes efter att en annan användare skrivit att denne behövde få kontakt med deras gemensamma vän.<sup>355</sup> Denna bedömning förefaller korrekt, bevisfaktumet i fråga talar varken för eller emot andra brukare av "Moodybeta".

AAN menade även att det Instagram-konto vars namn var nästan identiskt med lösenordet till "Moodybeta"-telefonen var ett skapat av någon annan än han själv i syfte att låtsas vara honom. Domstolen gör bedömningen att det är högst osannolikt så är fallet.<sup>356</sup> Det ligger nära till hands att tolka detta som en efterhandskonstruktion, men det torde ändå finnas en beaktansvärd möjlighet att personen på vars telefon Instagram-kontot hittades även kan ha varit den som av någon anledning skapat både kontot samt givit "Moodybeta"-telefonen sitt

---

<sup>353</sup> Ibid.

<sup>354</sup> Mål B 210-21 s. 11

<sup>355</sup> Ibid.

<sup>356</sup> Mål B 210-21 s. 11 f.

lösenord. Huruvida AAN skapat Instagram-kontot och satt lösenordet på "Moodybeta"-telefonen är inte heller ett bevisfaktum som kan säga något om antalet brukare av telefonen. Bevisfaktumet skulle i detta fall tala för att AAN varit en av brukarna och möjligtvis även den som införskaffat telefonen och satt lösenordet på den. Detta är dock något som måste göras av någon oberoende av om telefonen brukas av en eller flera personer. Givet att det är flera personer som brukat telefonen torde man helt enkelt kunna tala om vilket lösenord man satt på telefonen för de andra brukarna så att även de kunnat använda den.

Domstolen menar att de invändningar som AAN framfört är möjliga men inte det minsta troliga.<sup>357</sup> Det finns indikationer på att domstolen bedömt sannolikheten för falsk positiv väldigt högt gällande de bevisfakta som framlagts till stöd för alternativhypotesen, dvs. att AAN inte är den ensamma brukaren av "Moodybeta". Gällande de bevisfakta som lagts fram till stöd för huvudhypotesen, dvs att AAN är den enda brukaren av "Moodybeta", verkar bedömningen i stället vara den omvända. Detta är beaktansvärt eftersom felkällor kopplade till EncroChat-bevisning är liknande oberoende av vilken av hypoteserna som ska bevisas.

Det förefaller mycket problematiskt att med sådan säkerhet avfärda beviskraften av ett visst bevisfaktum för att sedan göra bedömningen att ett annat bevisfaktum har en stark beviskraft, trots att samma eller liknande bedömningar och resonemang i flera fall kan appliceras på respektive bevisfaktum.

Det sker heller inga explicita resonemang kring sannolikheten för vissa bevisfakta givet att AAN inte varit den ensamma brukaren av "Moodybeta", trots att flera av dessa skulle kunna bedömas vara åtminstone nästan lika sannolika oberoende av om AAN var den enda brukaren av "Moodybeta" eller inte. Det är inte möjligt att dra några vidare slutsatser kring huruvida och i vilken utsträckning hänsyn tagits till sannolikheten för falsk positiv. Det är åtminstone en potentiell möjlighet att sannolikheten för falsk positiv relaterad till olika bevisfakta bedömts, men att detta helt enkelt inte återgetts i domskrivningen.

---

<sup>357</sup> Mål B 210-21 s. 11

### 3.12.2 Analys av domstolens bevisvärdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Moody-beta" och brottet

Utifrån de meddelanden som AAN skickat dras slutsatsen att det talas om en automatkarbin av märket Kalasnikov, en kulsprutepestol av märket Scorpion, ett vapen med kaliber 7.65, en pistol av märket Glock samt 100 gram kokain. Utöver detta talas det om ljuddämpare till de förstnämnda tre vapnen. Domstolen gör bedömningen att det av meddelandena framgår att "Moodybeta" haft tre vapen av samma typ som de i målet aktuella vapnen.<sup>358</sup>

Av utredningen framgår att polisen beslagtagit tre vapen. En pistol i kaliber .32 med tillhörande ljuddämpare, en kulsprutepestol av märket Zastava M-84, en automatkarbin, ytterligare en ljuddämpare samt magasin, ammunition och kokain.<sup>359</sup>

Vidare menar domstolen att det faktum att NFC konstaterat att det rörde sig om cirka 65 gram kokain och inte 100 "inte förtar slutsatsen att de vapen med tillbehör och det kokain som polisen återfann" är samma beslag som åsyftas i meddelandena skickade av "Moodybeta". Domstolen menar att det är bevisat att "Moodybeta" innehaft vapnen i det aktuella beslaget.<sup>360</sup>

Det är anmärkningsvärt att domstolen gör bedömningen att det kan anses vara bevisat att meddelandena handlar om samma vapen som det i målet aktuella beslaget. Detta kan likställas med att sannolikheten för att vad som åsyftas i meddelandena inte är det i brottet aktuella beslaget (dvs. sannolikheten för falsk positiv) värderas som försvinnande låg.

Det talas utöver automatkarbinen om en pistol av märket Glock, en kulsprutepestol av märket Scorpion, ett vapen med kaliber 7.65 samt tre ljuddämpare och 100 gram kokain i meddelandet. En stor del av informationen i meddelandet stämmer inte alls överens med vad som beslagtagits. Detta torde föranleda att sannolikheten för falsk positiv i stället värderas väldigt högt. De skickade meddelanden kan tolkas som en indikation på att det talas om ett helt annat parti vapen och droger än det i fallet beslagtagna partiet, vilket innebär att detta bevisfaktum i så fall snarare skulle bedömas vara motverkande bevisning i förhållande till hypotesen att "Moodybeta" i sina meddelanden åsyftar det i fallet aktuella beslaget.

---

<sup>358</sup> Mål B 210-21 s. 6 f.

<sup>359</sup> Förundersökningsprotokoll, s. 1 (se Bilaga 5)

<sup>360</sup> Mål B 210-21 s. 6 f.

Det finns här starka indikationer på s.k. "konfirmeringsbias".<sup>361</sup> Domstolen förefaller ha undervärderat sannolikheten för falsk positiv alternativt fullständigt förbisett alternativhypotesen, dvs. att möjligheten för att det är ett helt annat parti vapen som diskuteras i de aktuella meddelandena.

### 3.13 MÅL B 3203-21 (ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE MÅL B 210-21)

3.13.1 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan AAN och användarnamnet "Moodybeta" Domstolen menar att mycket talar för att AAN varit ensam brukare av användarnamnet "Moodybeta". Det nämns bland annat att en kartong till EncroChat-telefonen hittats hos honom, att telefonens lösenord överensstämmer med namnet på det Instagram-konto som haft en bild på AAN som profilbild samt att det i EncroChat-materialet finns flera uppgifter som går att koppla till AAN personligen.<sup>362</sup>

Domstolen gör bedömningen att AANs invändning om flera brukare av "Moodybeta" kan ifrågasättas *"eftersom det torde inneburi svårigheter för de inblandade att hålla reda på vem som för tillfället använde telefonen..."*. Domstolen menar dock att det inte helt kan utslutas att en dyr telefon innehåller och under vissa tider delas av flera personer.<sup>363</sup>

Domstolen gör bedömningen att de omständigheter som kan anses tala för AANs skuld inte *"har en sådan tyngd att åklagaren uppfyllt sin bevisbörda"*, vilket innebär att AAN ska frikännas.<sup>364</sup>

3.13.2 Domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Moodybeta" och brottet Hovrätten konstaterar att utredningen till största del är den samma som i tingsrätten.<sup>365</sup> Vidare konstateras att bevisbördan vilar på åklagaren och att beviskravet kan uttryckas som att det ska vara ställt bortom rimligt tvivel att den åtalade gjort sig skyldig till vad åklagaren påstått.<sup>366</sup>

---

<sup>361</sup> Se avsnitt 2.5.1

<sup>362</sup> Mål B 3203-21 s. 12 f.

<sup>363</sup> Mål B 3203-21 s. 13

<sup>364</sup> Mål B 3203-21 s. 14

<sup>365</sup> Mål B 3203-21 s. 6

<sup>366</sup> Mål B 3203-21 s. 10

Domstolen konstaterar att de beslagtagna vapnen i det aktuella fallet är en omärand gaspistol av märket Ekol med tillhörande ljuddämpare, en kulsprutepistol av märket Zastava samt en automatkarbin av typen Kalashnikov, även denna med tillhörande ljuddämpare. Vidare konstateras att det magasin som passade till gaspistolen innehöll fem patroner i kaliber ".32 AUTO", vilka kan beskrivas som "7.65".<sup>367</sup>

Domstolen gör bedömningen att det finns vissa likheter mellan beslaget och de meddelande som "Moodybeta" har skickat. Här nämns bland annat automatkarbinen samt vikten på narkotikan med emballage. Domstolen menar dock att det även finns tveksamheter gällande huruvida det faktiskt är samma parti narkotika som avses eftersom vikten utan emballage är betydligt längre än vad som framgått av de meddelande "Moodybeta" skickat. Vidare uppger domstolen att meddelandena tyder på att det även skulle finnas en pistol av märket Glock på platsen, att kulsprutepistolen var av märket Scorpion samt att det talats om tre ljuddämpare. Domstolen konstaterar att ingenting av detta stämmer överens med det i fallet aktuella beslaget. Dessutom kan det enligt domstolen ifrågasättas huruvida "Moodybeta" i sina meddelanden faktiskt åsyftar den plats där det i fallet aktuella beslaget gjordes, eftersom ingenting i materialet tyder på detta. Slutsatsen som dras är att det kan ifrågasättas om åklagarens bevisning ger tillräckligt stöd till åtalet.<sup>368</sup>

### 3.14 ANALYS AV DOMSTOLENS BEVISVÄRDERING I MÅL B 3203-21 (ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE MÅL B 210-21)

#### 3.14.1 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan AAN och användarnamnet "Moodybeta"

Hovrätten gör bedömningen att mycket talar för att AAN är ensam brukare av "Moodybeta". Svårigheter för de inblandande att hålla reda på vem som för tillfället var brukare av telefonen nämns som en faktor i sammanhanget. Hovrätten gör dock bedömningen att det inte kan uteslutas att telefonen brukats av flera personer.<sup>369</sup> Generellt gör hovrätten gällande

---

<sup>367</sup> Mål B 3203-21 s. 10 f.

<sup>368</sup> Mål B 3203-21 s. 12

<sup>369</sup> Mål B 3203-21 s. 13

nämna bevisfaktum relaterat till bevistemat att AAN är den ensamma brukaren av "Moodybeta" en försiktigare värdering av beviskraften än tingsrätten. Större hänsyn verkar tas till de felkällor som kan uppkomma vid värdering av denna typ av bevisning.

Angående vad domstolen nämner om svårigheten för de inblandade att veta vem som för tillfället brukar telefonen kan den bakomliggande meningen i denna formulering tolkas på två sätt. Dels att det är svårt för de gemensamma brukarna att veta vem som för tillfället brukar telefonen, dels att det är svårt för de personer som har kontakt med "Moodybeta" genom EncroChat att veta vem som för tillfället är brukaren.

Gällande det förstnämnda torde det inte vara några större svårigheter att informera sig om detta antingen genom andra kommunikationskanaler eller genom att de personer som gemensamt brukar telefonen troligtvis även ofta vistas i gemensamma sammanhang.

Gällande det sistnämnda finns det ingenting som indikerar att domstolen tagit hänsyn till huruvida det kan saknas delar av materialet eller att exempelvis "status"-funktionen kan ha använts för att meddelade vem som för tillfället varit brukare av "Moodybeta". Detta är omständigheter som vid en bevisvärdering rimligen borde föranleda en större osäkerhet gällande huruvida AAN faktiskt varit den ensamma brukaren eller inte. Detta innebär att sannolikheten för falsk positiv gällande bevisfaktumen i förhållande till hypotesen att AAN varit den ensamma brukaren av användarnamnet (dvs. sannolikheten för att respektive bevisfaktum föreligger givet att AAN inte varit den ensamma brukaren) eventuellt hade kunnat bedömas vara högre.

### 3.14.2 Analys av domstolens värdering gällande kopplingen mellan användarnamnet "Moodybeta" och brottet

Hovrätten gör bedömningen att flera detaljer i de meddelande som "Moodybeta" skickat och som använts av åklagaren som bevisning i målet inte stämmer överens med det i fallet aktuella beslaget. Dessutom konstateras att det inte finns några indikationer i meddelandena att "Moodybeta" åsyftar samma förvaringsplats som den där de i fallet aktuella beslagen hittades.<sup>370</sup> Det framstår som att hovrätten gör en annan bedömning av bevisläget än

---

<sup>370</sup> Mål B 3203-21 s. 12



tingsrätten gällande osäkerheter kring vad som faktiskt åsyftas i de aktuella meddelandena, vilket skulle innebära att sannolikheten för falsk positiv värderas högre.

Hovrätten menar att det kan ifrågasättas huruvida beviset ska anses vara ställt bortom rimligt tvivel givet de bevisfakta som föreligger<sup>371</sup>, vilket med andra ord innebär att hovrätten gör bedömningen att beviskravet inte är uppfyllt. Det framstår som att hovrätten i större utsträckning än tingsrätten har tagit hänsyn till felkällor som kan uppkomma vid bevisvärdering av denna typ av bevisning, vilket resulterat i en annan värdering av beviskraften.

---

<sup>371</sup> Ibid.

## 4 AVSLUTANDE DISKUSSION

---

### 4.1 MATERIALETS OFULLSTÄNDIGHET

Flera domstolar konstaterar att EncroChat-materialet är ofullständigt. Någon bestämd anledning till att materialet är ofullständigt ges inte. En domstol nämner att detta möjligtvis kan bero på den teknik som myndigheter använt sig av. Gällande hur materialets ofullständighet påverkar bevisvärderingen förefaller det råda delade meningar. Av en domstol nämns att materialet bör värderas med försiktighet på grund av detta. En annan domstol menar att det faktum att det saknas meddelanden i materialet inte påverkar sannolikheten för beviset på något sätt.<sup>372</sup>

Rimligtvis borde ett ofullständigt material, dvs. en avsaknad av meddelanden, generellt innebära en större osäkerhet för beviset. I det saknade materialet skulle det exempelvis potentiellt kunna framgå att det är någon annan som skrivit de aktuella meddelandena, att det i konversationen är fråga om ett helt annat brott än det aktuella eller att brottsplanen t.o.m. avbrutits. Det är dock även en möjlighet att avsaknaden av material inte påverkar utredningen i övrigt, förutsatt att denna är så robust att beviset skulle anses vara styrkt oberoende av eventuella övriga omständigheter som kan framkomma. Vad som dock kan konstateras vara anmärkningsvärt är att domstolarna inte vet varför det saknas material och inte heller diskuterar huruvida det är en brist i utredningen som skulle kunna åtgärdas givet ytterligare utredningsåtgärder. Sammantaget skulle det faktum att materialet är ofullständigt givet de omständigheter som föreligger gällande EncroChat-bevisning kunna innebära att beviskravet, åtminstone i vissa fall, inte bör anses vara uppfyllt redan på grund av en bristande robusthet i utredningen.<sup>373</sup>

I ett analyserat rättsfall är beviset, vilket av domstolen bedöms inte har påverkats av materialets ofullständighet, att en person varit den ensamma brukaren av ett användarnamn på EncroChat. I fallet finns stora osäkerheter kring flera bevisfakta till stöd för detta bevisetema.<sup>374</sup> Att då göra bedömningen att en avsaknad av meddelanden inte påverkar sannolikheten för beviset är att ignorera omständighetens påverkan på sannolikheten för falsk positiv. Att värdera någonting med försiktighet innebär med nödvändighet att hänsyn tas till

---

<sup>372</sup> Se mål B 10010-20, mål B 1858-21, mål B 19660-20

<sup>373</sup> Se avsnitt 2.1.2

<sup>374</sup> Se mål B 19660-20

osäkerheter i materialet, vilka i förevarande fall åtminstone delvis föranleds av omständigheten att det saknas meddelanden.

Om domstolen exempelvis behöver ta ställning till vilken beviskraft omständigheten att det inte finns några meddelanden i materialet som tyder på flera brukare av samma användarnamn har, är materialets (o)fullständighet en viktig faktor att beakta i sammanhanget. För att utföra en korrekt bedömning av sannolikheten för beviset måste sannolikheten för falsk positiv bedömas högre givet att materialet är ofullständigt än vice versa, vilket resulterar i att beviskraften för det bevisfaktum som bedöms sjunker. Detta beror på att det finns en åtminstone potentiell möjlighet att det saknas meddelanden där det framgår att någon annan också varit brukare av samma användarnamn som den tilltalade.

Att inte låta osäkerheten i materialet påverka sannolikheten för ett bevisetema skulle exempelvis kunna innebära att personen i fråga blir oskyldigt dömd eller får ett hårdare straff än vad hen egentligen borde ha dömts till. Att inte låta möjligheten att personen i fråga är oskyldig, men att detta inte framgått på grund av saknade meddelanden i materialet, vägas in i bedömningen innebär att tillräcklig hänsyn inte tagits till felkällor i bevisvärderingen. Resultatet blir att sannolikheten för falsk positiv antingen förbisetts helt eller åtminstone undervärderats, på grund av att domstolen förbisetts plausibiliteten av en alternativhypotes.

Om domstolen i stället utgår ifrån Bayesiansk sannolikhetslära i sin bevisvärdering kan missbedömningar som grundar sig i att (tillräcklig) hänsyn inte tagits till det ofullständiga materialet med stor sannolikhet undvikas. Även om Bayesiansk sannolikhetslära endast används som ett hjälpmedel, utan att varje bevisfaktum och sannolikheten för skuld kvantifieras, blir det mycket tydligt att man på något sätt måste ta ställning till sannolikheten för varje enskilt bevisfaktum givet att bevisetema är falskt. Detta innebär att göra en bedömning av sannolikheten för bevisfaktumet givet att någon av alla andra möjliga alternativhypoteser föreligger. Detta bör, åtminstone förhoppningsvis, i sin tur leda till att domstolen i större utsträckning resonerar kring vilka alternativhypoteser som kan anses vara mer eller mindre plausibla givet att det saknas meddelanden i materialet än vice versa. Utöver detta är materialets ofullständighet även en omständighet som skulle kunna innebära att utredningen inte ska anses vara tillräckligt robust, vilket i sin tur bör påverka domstolens bedömning i skuldfrågan.<sup>375</sup>

---

<sup>375</sup> Jfr. avsnitt 2.1

## 4.2 DELAT ANVÄNDANDE AV ENCROCHAT-ANVÄNDARNAMN

En domstol uppger att invändningar om delat användande av EncroChat-telefoner är någonting som är enkelt att göra, men svårt eller omöjligt att kontrollera.<sup>376</sup> Detta innebär att det råder en stor osäkerhet kring vem eller vilka det faktiskt är som brukat ett visst användarnamn på EncroChat. Om bevistemat i givet fall är att person X är ensam brukare av användarnamn Y, innefattas i alternativhypotesen bland annat scenariot att person X är en av flera brukare av användarnamnet i fråga. För att knyta person X till användarnamn Y och därigenom även till det i fallet aktuella brottet krävs en bedömning av sannolikheten för att det faktiskt endast är person X som använt sig av användarnamn Y. Eftersom bevistemat och alternativhypoteserna är exkluderande och uttömmande rymmer dessa alla potentiellt möjliga scenario. Detta innebär att sannolikheten för att bevistemat eller någon utav alternativhypoteserna föreligger är 100%.

Om det är omöjligt att avgöra hur sannolikt det är att ett användarnamn har brukats av fler personer än endast person X, innebär detta med nödvändighet även att det är omöjligt att med någon större säkerhet avgöra hur sannolikt det är att person X varit den ensamma brukaren av användarnamn Y. Att trots detta faktum tillmäta bevisfaktum ett högt bevisvärde i förhållande till hypotesen att person X är den ensamma användaren av användarnamn Y innebär åtminstone en undervärdering av sannolikheten för falsk positiv. Detta är en felkälla som kan leda till allvarliga missbedömningar i bevisvärderingen.

Samma domstol konstaterar även att det framstår som möjligt att flytta ett användarnamn mellan EncroChat-telefoner, trots att detta av NFC (Nationellt forensiskt centrum) påstås vara omöjligt.<sup>377</sup> Detta innebär att det fortfarande verkar råda betydande oklarheter kring EncroChats funktionalitet. Huruvida det är möjligt att simultant använda samma användarnamn på två olika telefoner är ingenting som utretts eller ens påtalats, varken av domstolen eller av NFC. Detta är ytterligare en omständighet som ökar osäkerheten vid en bevisvärdering och måste beaktas i förhållande till en invändning om delat användande av ett användarnamn på EncroChat.

---

<sup>376</sup> Se mål B 10010-20

<sup>377</sup> Se mål B 10010-20

Det verkar inte råda samstämmighet domstolar emellan gällande hur frekvent förekommande ett delat användande av EncroChat-användarnamn i praktiken är samt vilka implikationer detta kan ha för de inblandade. En domstol menar att det inte är uteslutet att flera personer delar på en telefon eller ett användarnamn, med tanke på att telefonerna i fråga var dyra och svåra att få tag på.<sup>378</sup> En annan domstol för ett liknande resonemang, men menar att invändningen om delat användande kan ifrågasättas eftersom detta torde innebära svårigheter för de inblandade att veta vem som för tillfället brukar telefonen i fråga.<sup>379</sup>

En domstol gör, tvärt emot ovanstående, bedömningen att ett delat användande av ett EncroChat-användarnamn skulle vara "både riskabelt och meningslöst".<sup>380</sup> Bristen på enhetlighet i bedömningen av vanligheten i ett gemensamt brukande av EncroChat-användarnamn är problematisk. Detta innebär en icke enhetlig bedömning av ursprungssannolikheten för denna alternativhypotes, vilket i sin tur kan innebära att lika fall inte bedöms lika.

Ovanstående kan ses som en mycket motsägelsefull tillämpning av erfarenhetssatser. I ett fall anses ett delat användande i princip aldrig förekomma medan samma sak i en annan domstol bedöms kunna ske. En sådan tillämpning av erfarenhetssatser är inte enbart problematisk eftersom man gör så olika bedömningar av förekomsten av ett delat användande, utan även eftersom erfarenhetssatser ska bygga på omständigheter som är allmänt kända.<sup>381</sup>

Eftersom nämnda bedömningar av den allmänna sannolikheten för hypotesen i fråga inte båda kan stämma, blir slutsatsen med nödvändighet att åtminstone en av domstolarna måste ha gjort en felbedömning. Vidare kan det även starkt ifrågasättas hur allmänt känt sannolikheten för ett delat användande faktiskt kan anses vara, dels med tanke på domstolarnas skilda uppfattning i fråga, dels med tanke på att EncroChat är ett förhållandevis nytt fenomen.

Gällande invändningar om delat användande gör en domstol bedömningen att sådana endast kan vinna gehör om det finns något som med viss substans tyder på detta.<sup>382</sup> Vad man

---

<sup>378</sup> Se mål B 10010-20

<sup>379</sup> Se mål B 210-21

<sup>380</sup> Se mål B 1327-21

<sup>381</sup> Se avsnitt 2.1.1

<sup>382</sup> Se mål B 10010-20

gör här är att lägga bevisbördan, eller åtminstone en förklaringsbörda, för en specifik alternativhypotes på den tilltalade i stället för att lägga hela bevisbördan på åklagaren, vilken har i uppgift att bevisa huvudhypotesen och därigenom motbevisa alternativhypotesen. En annan domstol menar i stället att bevisbördan vilar på åklagaren och att det är dennes uppgift att frambringa så pass stark bevisning att huvudhypotesen kan anses vara ställd bortom rimligt tvivel.<sup>383</sup>

Även detta indikerar att lika fall kan bedömas olika och att en tilltalad i en domstol i någon mån kan tvingas att bevisa sin oskuld medan det i en annan domstol i större utsträckning är åklagarens uppgift att i stället bevisa den tilltalades skuld. Att lägga en del av bevisbördan på den tilltalade innebär även att beviskravet lättas för åklagaren. Denne behöver ju inte frambringa bevisning av samma styrka för att den tilltalade ska bli dömd. Detta gör att felkällor i bevisvärderingen kan bli ännu mer avgörande, till nackdel för den tilltalade.

Vidare kan tillämpningen av en förklaringsbörda på den tilltalade i detta hänseende även ifrågasättas, eftersom denna inte finns stadgad i lag och dessutom skulle kunna bedömas vara i strid med den tilltalades rätt till en rättvis rättegång. Vidare menar Högsta domstolen även att en sådan börda ska tillämpas mycket restriktivt och endast i sådana fall då det är uppenbart att det krävs en förklaring.<sup>384</sup> Det kan diskuteras huruvida det ska anses vara uppenbart att det krävs en förklaring till ett delat användande samt i vilken utsträckning detta ska behöva förklaras av den tilltalade. Om en förklaringsbörda tillämpas bör det rimligtvis åtminstone vara tillräckligt att den tilltalade förklarar varför ett delat användande skett, exempelvis att det varit ekonomiskt fördelaktigt givet det höga priset på EncroChat-telefoner. Att avkräva den tilltalade detaljer kring vilka andra personer som också brukat telefonen torde inte vara försvarbart, inte minst med tanke på att detta potentiellt skulle kunna innebära livsfara för den tilltalade.

### 4.3 DOMSKRIVNING

Hur domstolarna beskriver sin bevisvärdering varierar kraftigt. I vissa fall används uttryck för att beskriva någon form av beviskraft relaterad till specifika bevisfakta, exempelvis *"talar*

---

<sup>383</sup> Se mål B 210-10

<sup>384</sup> Se avsnitt 2.1.2

*starkt för*<sup>385</sup>, i andra fall listas endast bevisfakta utan att på något sätt konkretisera med vilken styrka dessa talar för bevis temat i fråga.<sup>386</sup> Inte i någon dom förekommer uttryckliga resonemang kring sannolikheten för ett specifikt bevisfaktum givet att huvudhypotesen är falsk och i stället någon alternativhypotes föreligger, dvs. sannolikheten för falsk positiv. Tvärt om finns det i stället indikationer på att flera domstolar endast värderat sannolikheten för ett visst bevisfaktum givet att huvudhypotesen är sann, dvs. sannolikheten för sann positiv. Det skrivs exempelvis att det är fråga om omständigheter som stämmer överens med vad som framkommit om den tilltalade, utan att utveckla hur sannolikt det är att dessa omständigheter även skulle kunna stämma överens med många andra personer utöver den tilltalade.<sup>387</sup>

I de riktlinjer relaterade till domskrivning som satts upp av Sveriges domstolar sägs att fokus ska ligga på att redovisa bevisvärderingen.<sup>388</sup> Detta indikerar att domstolarna troligtvis missat att ta hänsyn till vissa, för en bevisvärdering, centrala aspekter. En annan möjlighet är att domstolarna helt enkelt inte följt de riktlinjer som finns, alternativt tolkat dessa på ett sådant sätt att det resulterat i den i rättsfallen aktuella domskrivningen.

#### 4.4 SPECIFIKA FELKÄLLOR OCH MÖJLIGA ORSAKER

I samtliga rättsfall finns indikationer på felkällor relaterade till den bevisfakta som värderats. Generellt verkar sannolikheten för falsk positiv i många fall antingen ha undervärderats eller ha förbisetts helt. Detta innebär att bevisningen tillmäts en starkare beviskraft och alltså bedöms tala för bevis temat i större utsträckning än vad som verkligen är fallet, till nackdel för den tilltalade.

Som tidigare nämnts förekommer inte heller några resonemang kring sannolikheten för en alternativhypotesen knuten till specifika bevisfakta som används för att styrka åtalet. Det förs dock i vissa fall generella resonemang kring sannolikheten för att de invändningar som framförts av den tilltalade stämmer, framför allt sannolikheten för att den tilltalade inte varit den ensamma brukaren av ett EncroChat-användarnamn. Detta indikerar att det i vissa

---

<sup>385</sup> Se mål B 10010-20

<sup>386</sup> Se mål B 19660-20

<sup>387</sup> Se mål B 19660-20

<sup>388</sup> Se avsnitt 2.1.3

fall åtminstone tagits någon form av hänsyn till sannolikheten för en sådan alternativhypotes. Det är dock problematiskt om detta inte görs relaterat till enskilda bevisfakta, eftersom risken för att beviskraften i ett bevisfaktum övervärderas ökar, på grund av att man helt eller delvis förbiser alternativhypotesen.

Det förekommer även att omständigheter tolkas till stöd för en hypotes som de egentligen inte närmare säger någonting om. Identifierande omständigheter i meddelanden skickade av ett användarnamn kan ofta egentligen inte med någon säkerhet tala om att personen i fråga varit den enda brukaren av användarnamnet, utan endast att personen i fråga troligtvis varit åtminstone en av brukarna.<sup>389</sup> Om domstolen tolkar ett sådant bevisfaktum som direkt stöd för hypotesen att personen i fråga varit den ensamma brukaren av användarnamnet sker en överskattning av beviskedjan.<sup>390</sup>

Ett korrekt tillvägagångssätt vore i stället att inledningsvis värdera sannolikheten för att personen i fråga varit en av brukarna, för att sedan i nästa steg värdera vad som talar för att personen i fråga varit den ensamma brukaren eller åtminstone den som brukat användarnamnet när de meddelanden som åberopats i respektive fall skickats. Om detta tillvägagångssätt tillämpas sker först en bedömning av osäkerheter kopplade till huruvida de identifierade meddelandena faktiskt kan kopplas till den tilltalade i fråga. I nästa led sker en bedömning av osäkerheter kopplade till huruvida personen varit den enda brukaren. Här kan omständigheter som avsaknaden av meddelanden som talar för ett användarbyte och liknande värderas. I detta led måste hänsyn tas till en annan typ av osäkerheter, exempelvis att det saknas meddelanden i materialet eller att respektive brukare av ett användarnamn kanske är den enda som kommunicerar med ett visst annat användarnamn, varför det blir överflödigt att identifiera sig vid ett användarbyte. En annan potentiell möjlighet är att ett användarbyte kan ha meddelats via andra kommunikationskanaler.

Om bevisvärderingen inte sker på ett korrekt sätt, dvs. att bevisfakta som stödjer hypotesen att en person varit brukare av ett användarnamn, i stället tolkas som ett direkt stöd för hypotesen att personen varit den ensamma brukaren av användarnamnet är risken stor att domstolen missar att ta hänsyn till de osäkerheter som finns relaterade till den sistnämnda hypotesen. Detta innebär att domstolen i bästa fall endast bedömer osäkerheter relaterade

---

<sup>389</sup> Se mål B 10010-20

<sup>390</sup> Se avsnitt 2.4.4



till den förstnämnda hypotesen, vilket i sin tur resulterar i en övervärdering av sannolikheten för att personen varit den ensamma brukaren av användarnamnet. I värsta fall kan detta leda till felaktiga domslut och oskyldigt dömda.

Även domare (och nämndemän) är människor, vilket innebär att de är benägna att begå samma typ av tankefel som alla andra. Det finns flera möjliga förklaringar till varför domstolar gör felbedömningar i sin bevisvärdering. Förbiseende av falsk positiv, förbiseende av alternativhypotes och överskattning av bevisedja kan bero på att domare och nämndemän i ett alltför tidigt skede bestämmer sig gällande skuldfrågan. Detta resulterar i att bevisfakta värderas i syfte att konfirmera någonting man redan bestämt sig för, vilket innebär att risken för felbedömningar ökar. Det är betydligt enklare att hitta stöd för en hypotes om man inte samtidigt ställer aktivt söker efter omständigheter som talar emot hypotesen, alternativt ställer sig frågan hur sannolika omständigheterna i fråga hade varit givet att någon annan hypotes än den man söker stöd för i stället föreligger.

En annan potentiellt möjlig förklaring för trenden av missbedömningar i de olika rättsfallen är att domare och nämndemän generellt kan ha en övertro på sina förmågor att värdera sannolikheten för ett bevisstema. Detta kan yttra sig i att man inte ser något behov av att strukturera sin bevisvärdering för att tydliggöra vad som faktiskt ska bevisas och vilka hypoteser som stöds av vilken bevisfakta, vilket ökar risken för intuitiva bedömningar och misstag. En övertro på sina egna kunskaper innebär även att benägenhet att ifrågasätta sina intuitiva slutsatser minskar, vilket är en grundläggande faktor i olika typer av tankefel.<sup>391</sup>

Det är även möjligt att information som domstolen får ta del av i ett tidigt skede av ett mål senare omedvetet används som referenspunkt vid värdering av bevisningen.<sup>392</sup> Detta innebär att bevisfakta tolkas i ljuset av den information som nått domare och nämndemän, förutsatt att dessa inte aktivt reflekterar över och analyserar huruvida informationen som tidigt nått kan anses vara korrekt eller inte. Det kan gälla exempelvis information kring hur specifika bevisfaktum ska tolkas, vilka sedan indirekt påverkar domstolens tolkning av sagda bevisfaktum senare vid bevisvärderingen. Även annan information kan tänkas omedvetet fungera som ett så kallat "ankare", exempelvis om den tilltalade tidigare är straffad för liknande brottslighet eller rent allmänt den frekvens i vilken tilltalade generellt bedöms vara skyldiga.

---

<sup>391</sup> Se avsnitt 2.5.3

<sup>392</sup> Se avsnitt 2.5.2

Om domstolen inte aktivt reflekterar kring och tar ställning till sådan information löper man risk att senare göra felbedömningen i sin bevisvärdering.

#### 4.5 FÖR EN SÄKRARE BEVISVÄRDERING

I syfte att i största möjliga mån undvika felkällor vid sina bedömningar kan domstolar med fördel använda sig av Bayesiansk sannolikhetslära för bevisvärdering. Att strukturera upp bevisstema och bevisfaktum samt att aktivt behöva resonera kring sannolikheter relaterade till varje enskilt bevisfaktum och aktivt knyta ett bevisfaktum till den hypotes detta faktiskt tyder på minimerar risken för att i uppsatsen behandlade felkällor får en avgörande betydelse i bevisvärderingen.

Om samtliga domstolar använder sig utav samma metod vid bevisvärdering garanterar detta även en mer enhetlig rättstillämpning där lika fall förhoppningsvis åtminstone kommer att bedömas snarlikt. Det återstår dock för domare och nämndemän fortfarande att göra en uppskattning av sannolikheter knutna till enskilda bevisfaktum, vilka troligtvis fortfarande kan och kommer att skilja sig åt beroende på bedömaren. En hos domstolarna större sakkunskap relaterad till denna typ av bevisning är även en ytterligare faktor som skulle kunna leda till mer precisa sannolikhetsbedömningar i denna typ av fall.

En bevisvärdering med utgångspunkt i Bayesiansk sannolikhetslära innebär åtminstone generellt att avgörande felbedömningar, vilka beror på att man exempelvis helt och hållet missat att ta hänsyn till en alternativhypotes eller inte värderat sannolikheten för falsk positiv överhuvudtaget, i större utsträckning kan undvikas.

Även om domstolar inte tillämpar en bevisvärdering direkt baserad på Bayesiansk sannolikhetslära kan kunskaper om sannolikhetslära hjälpa domare och nämndemän att i större utsträckning undvika att göra intuitiva bedömningar och i större utsträckning felsöka sina egna bevisvärderingar. Kunskaper inom detta område kan även hjälpa domstolarna att i större utsträckning aktivt reflektera över vanliga felkällor och mer effektivt undvika dem.

En annan åtgärd som potentiellt skulle kunna minska antalet felbedömningar vid bevisvärdering är att Polisen undviker att kommentera enskilda bevisfaktum i förundersökningsprotokollen. Ofta åtföljs exempelvis utdrag ur EncroChat-konversationer med kommentarer om

vad Polisen menar åsyftas i konversationen eller vad konversationen i fråga tyder på. Detta kan fungera som ett s.k. ”ankare” i bevisvärderingen och göra att domare och nämndemän omedvetet använder denna information som referenspunkt när de sedan värderar bevisfaktumet i fråga.

Det hade även varit fördelaktigt att tydligt poängtera att dessa kommentarer är ett av flera möjliga sätt att tolka den information som framkommer i materialet, dvs. endast en av flera möjliga hypoteser. Detta medför förhoppningsvis att domstolen aktivt reflekterar över huruvida, eller i vilken utsträckning, det kan fastställas att materialet faktiskt tyder på vad som framgår av kommentarerna. Det blir troligtvis som tydligast om endast åklagaren själv i en rättegång framför på vilket sätt hen tolkar det aktuella bevisfaktumet, i stället för att materialet redan tidigare kommenterats av Polisen. Sedan är det upp till domstolen att avgöra huruvida man instämmer i denna tolkning eller inte.

Slutligen torde även mer konkret formulerade riktlinjer för domskrivning hjälpa domstolarna att utföra en säkrare bevisvärdering och på ett tydligare sätt återge exakt vad man har tagit ställning till och vilka överväganden som gjorts. Formuleringar likt att fokus ska läggas på att redovisa bevisvärderingen och den rättsliga analysen kan anses vara alltför vaga och lämna ett för stort tolkningsutrymme för domstolarna själva, vilket i sin tur kan resultera i skillnader både i hur bevisningen värderas samt hur bevisvärderingen sedermera återges.

#### 4.6 PROBLEMATISERING AV ANALYS

Eftersom endast ett begränsat urval av rättsfall har analyserats är det inte möjligt att dra några definitiva slutsatser kring huruvida vad som observerats i uppsatsen är tecken på generella tendenser eller enbart isolerade företeelser. Det går alltså inte utifrån vad som framkommit i uppsatsen att med säkerhet säga att det är på just detta sätt som EncroChat-bevisning idag värderas av domstolar i Sverige, utan endast att så troligtvis gjorts i de rättsfall som analyserats i uppsatsen.

Vidare är det i flera fall inte heller möjligt att med säkerhet säga i vilken utsträckning felbedömningar faktiskt har gjorts eller huruvida det endast har varit fråga om en bristfällig domskrivning, som inte på ett heltäckande sätt återgivit de bedömningar som utförts av domstolarna.

Även de psykologiska förklaringsmodeller som använts för att ge exempel på möjliga orsaker till eventuella felbedömningar, är inte att beteckna som någon bekräftad orsak till att så faktiskt varit fallet. Teorierna bygger på abstraktioner av mänskligt tänkande och varje gång någonting abstraheras innebär det med nödvändighet att det inte heller återger en komplett bild av verkligheten. Teorierna i fråga kan därför med största sannolikhet inte med exakthet återge precis hur och varför felbedömningar vid bevisvärdering sker. Vidare har analysen inte heller ämnat att bevisa något kausalförhållande mellan olika typer av bias och förekomsten av felkällor vid bevisvärdering.

#### 4.7 AVSLUTANDE KOMMENTARER

Det finns starka indikationer på felkällor i domstolarnas bevisvärdering av EncroChat-material. Framför allt handlar det om att på olika sätt undervärdera, eller överhuvudtaget inte ta hänsyn till, sannolikheten för alternativa händelseförlopp. Det faktum att EncroChats funktionalitet inte är fullt utredd, i kombination med att materialet i sig inte är fullständigt och att detta sedan även har vidare bearbetats av Polisen medför att en närmare granskning av bevisningen är mycket svår, för att inte säga omöjlig, att genomföra i syfte att tillvarata den tilltalades rättigheter. Detta är ett mycket allvarligt problem för en rättsstat som har i uppgift att garantera den tilltalade en rättvis bedömning.

Ovanstående i kombination med ytterligare osäkerheter kopplade till specifika bevisfaktum, exempelvis otydligheter på grund av stavning och ordval eller mer generella svårigheter att avgöra vad som faktiskt åsyftas i respektive fall, gör sammantaget att EncroChat-bevisning i allmänhet bör bedömas ha en mycket låg beviskraft. Dessutom råder fortfarande stora oklarheter vad gäller både tillvägagångssättet vid införskaffandet och brukandet av EncroChat-telefoner. Det bör med anledning av detta vara exceptionellt svårt att styrka en hypotes bortom rimligt tvivel enbart med hjälp av bevisfakta som innehåller osäkerheter i denna utsträckning. I dagsläget framstår situationen dessvärre i stället ofta vara den omvända.

Trots att flera domstolar poängterat att denna typ av bevisning måste värderas med försiktighet på grund av de stora osäkerheterna kring materialet verkar detta sedan i praktiken alltför sällan ske. I vissa fall förs elementära resonemang kring alternativhypoteser, som dock sedan alltför ofta och alltför snabbt avfärdas. I vissa fall listas endast en rad omständigheter

som sägs tala för en given hypotes utan några vidare resonemang kring hur domstolen kommit fram till sina slutsatser. I vissa fall menas att sannolikheten för ett delat brukande av ett användarnamn är försvinnande liten och i andra fall är utgångspunkten den motsatta.

Denna inkonsekventa och icke-enhetliga bevisvärderingen domstolar emellan har negativa implikationer för rätten till en rättvis rättegång i allmänhet och för den tilltalade i synnerhet.

## 5 KÄLLFÖRTECKNING

---

### 5.1 LITTERATUR

Ashcraft, Mark & Radavansky, Gabriel. *Cognition*. Uppl. 5. New Jersey: Prentice Hall (2010).

Dahlman, Christian. *Beviskraft – Metod för bevisvärdering i brottmål*. Uppl. 1:2, Stockholm: Nordstedts Juridik (2018).

Diesen, Christian. *Bevisprövning i brottmål*. Uppl. 2, Stockholm: Nordstedts Juridik (2015).

Ekelöf, Per Olof. *Rättegång, fjärde häftet*. Uppl. 7, Stockholm: Nordstedts Juridik (2009).

Hall, Mark & Wright, Ronald. *Systematic content analysis of judicial opinions*. California Law Review (2008).

Klami, Hannu. *Kriminalregister och bevisvärdering*. Svensk Juristtidning (1990).

Kleineman, Jan i Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*. Uppl. 2, Lund: Studentlitteratur (2018).

Sandgren, Claes. *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*. Uppl. 5, Stockholm: Nordstedts Juridik (2021).

Shacter, Daniel. *The Seven Sins of Memory – How the Mind Forgets and Remembers*. New York: Houghton Mifflin (2002).

### 5.2 MYNDIGHETSTRYCK

Nationellt forensiskt centrum. *Förkonfigurerade enheter – sammanfatta information om Encrochat OS*. NFC Notat 2020:09, Linköping (2020-09-18).

Nationella operativa avdelningen. *EncroChat*. NOA PM Encrochat (2020-09-17).

Sveriges domstolar, *Strategi för utformning av domar och beslut*. Diarenr. 783-2010 (2010-12-21).

Södertörns Tingsrätt, *Tingsrättens riktlinjer för domskrivning*. Domskrivningsgruppen (2014-12-30).

### 5.3 OFFENTLIGT TRYCK

SOU 2008:106, *Ökat förtroende för domstolarna – strategier och förslag*. Stockholm (2008).

SOU 1938:44, *Processlagberedningens förslag till rättegångsbalk*. Stockholm (1938).

### 5.4 ÖVRIGA KÄLLOR

Aftonbladet, "200 års fängelse med bevis från EncroChat" <<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/bnEvme/200-ars-fangelse-med-bevis-fran-EncroChat>> besökt 2022-04-20. Uppdaterad 2021-06-08.

Jansson, Kalle. SVT Nyheter, "Flera hundra frihetsberövades efter att EncroChat knäcktes" <<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/flera-hundra-frihetsberovade-efter-EncroChat>> besökt 2022-04-20. Uppdaterad 2021-04-12.

Larsson, Mats. Expressen, "Slog till mot gangstervärlden – så knäckte polisen koderna" <<https://www.expressen.se/nyheter/expressen-fordjupning/slog-till-mot-gangstervarden-sa-knackte-polisen-koderna/>> besökt 2022-04-20. Publicerad 2020-09-23.

Olsson, Thomas. Dagens Juridik, "Svea hovrätts bedömningar blottar en svaghet i svensk straffprocessrätt" <<https://www.dagensjuridik.se/debatt/svea-hovratts-bedomning-blottar-en-svaghet-i-svensk-straffprocessratt/>> besökt 2022-04-20. Publicerad 2021-07-12.

Schultz, Mårten. Svenska Dagbladet, "EncroChat-bevisning tillåten – men vilket värde har den?" <<https://www.svd.se/a/7KeoyK/EncroChat-bevisning-tillaten-men-vilket-varde-har-den>> besökt 2022-04-20. Publicerad 2021-05-08.

Statistiska centralbyrån, "Namnstatistik", [https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/amnesovergripande-statistik/namnstatistik/#\\_Tabellerochdiagram](https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/amnesovergripande-statistik/namnstatistik/#_Tabellerochdiagram) besökt 2022-04-03.

Strålsäkerhetscentralen, "Mobiltelefonnätets funktion och basstationer", <<https://www.stuk.fi/web/sv/teman/mobiltelefoner-och-basstationer/mobiltelefonatet/mobiltelefonatets-funktion-och-basstationer>> besökt 2022-05-21. Uppdaterad 2019-12-18.

Åklagarmyndigheten, "Gärningsbeskrivning" <<https://www.aklagare.se/ordlista/g/garningsbeskrivning/>> besökt 2022-04-10.

Åklagarmyndigheten, "Varför vet inte svenska åklagare hur EncroChatmaterialet kommit fram?", <https://www.aklagare.se/nyheter-press/aktuellt-pa-aklagarmyndigheten/varfor-vet-inte-svenska-aklagare-hur-EncroChatmaterialet-kommit-fram/> besökt 2022-04-01. Publicerad 2021-04-22.

## 5.5 RÄTTSFALL

Attunda tingsrätt mål B 10010-20 (2021-02-22) inklusive förundersökningsprotokoll.

Eskilstuna tingsrätt mål B 210-21 (2021-02-26) inklusive förundersökningsprotokoll.

Göteborgs tingsrätt mål B 19660-20 (2021-02-05) inklusive förundersökningsprotokoll.

Lunds tingsrätt mål B 2027-20 (2021-04-14) inklusive förundersökningsprotokoll.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 1327-21 (2021-06-30) inklusive förundersökningsprotokoll.

Hovrätten för Västra Sverige mål B 1858-21 (2021-05-18) inklusive förundersökningsprotokoll.

Svea hovrätt mål B 3203-21 (2021-05-07) inklusive förundersökningsprotokoll.

NJA 1980 s. 725

NJA 1984 s. 520

NJA 1996 s. 176

NJA 2009 s. 447

NJA 2013 s. 931

NJA 2015 s. 702